

POLİS MEMURLARININ EVLİLİK DOYUMLARI,
İLİŞKİLERLE İLGİLİ BİLİŞSEL ÇARPITMALARI VE
CİNSİYET ROLLERİNİN İNCELENMESİ

Çiğdem ŞİMŞEK

(Yüksek Lisans Tezi)

Ağustos, 2014

POLİS MEMURLARININ EVLİLİK DOYUMLARI,
İLİŞKİLERLE İLGİLİ BİLİŞSEL ÇARPITMALARI VE
CİNSİYET ROLLERİNİN İNCELENMESİ

Çiğdem ŞİMŞEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eğitim Bilimleri (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık) Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Esra CEYHAN

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ağustos, 2014

Aileme...

JÜRI VE ENSTİTÜ ONAYI

Çiğdem ŞİMŞEK'in "Polis Memurlarının Evlilik Doyumları, İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları ve Cinsiyet Rollerinin İncelenmesi" başlıklı tezi 25.07.2014 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Prof.Dr.Esra CEYHAN	
Üye	: Doç.Dr. Handan DEVECİ	
Üye	: Yard.Doç.Dr.Yıldız KURTYILMAZ	

Prof.Dr. Esra CEYHAN
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

ÖZET

POLİS MEMURLARININ EVLİLİK DOYUMLARI, İLİŞKİLERLE İLGİLİ BİLİŞSEL ÇARPITMALARI VE CİNSİYET ROLLERİNİN İNCELENMESİ

Çiğdem ŞİMŞEK

Eğitim Bilimleri (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık) Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ağustos 2014

Danışman: Prof. Dr. Esra CEYHAN

Bu araştırma, polis memurlarının evlilik doyumları, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları ve cinsiyet rol düzeylerini ortaya koymayı ve evlilik doyumlarının ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar, cinsiyet rol düzeyleri, bazı demografik ve mesleki değişkenler ile ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın verilerini toplamak için Evlilik Yaşam Ölçeği, İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği, Bem Cinsiyet Rollerı Envanteri ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Eskişehir Emniyet Müdürlüğü' nün çeşitli birimlerinde görev yapan 687 erkek polis memurundan elde edilen verilerin analizi betimsel istatistikler, tek yönlü varyans analizi ve hiyerarşik regresyon analizi ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, erkek polis memurlarının yüksek düzeyde evlilik doyumuna, orta düzeyde yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma bilişsel çarpıtmalarına ve yüksek düzeyde kadınsılık ve erkeksilik rol düzeylerine sahip oldukları bulunmuştur.

Araştırmanın regresyon analizi sonuçları erkeksilik ve kadınsılık cinsiyet rol düzeylerinin, yakınlıktan kaçınmaya yönelik bilişsel çarpıtma düzeylerinin ve branşlı bir birimde çalışıp çalışmama durumunun evlilik doyumunun önemli yordayıcıları olduğunu ve bu değişkenlerin birlikte toplam varyansın %15 ' ini açıkladığı ortaya koymuştur. Buna göre erkeksilik ve kadınsılık arttıkça evlilik doyumunu artmaktadır.

Yakınlıktan kaçınmaya yönelik bilişsel çarpıtma arttıkça evlilik doyumu azalmaktadır. Branşlı bir birimde çalışıp çalışmama durumu açısından ise branşlı bir birimde çalışan erkek polis memurlarının evlilik doyumu düzeyleri branşsız birimlerde çalışanlardan daha yüksektir. Yaş, evlilik süresi, çalışma süresi, eşin çalışıp çalışmama durumu, çocuk sahibi olup olmama durumu, gerçekçi olmayan ilişki beklentileri ve zihin okumanın ise evlilik doyumunun önemli bir yordayıcısı olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmanın bulgularına göre, erkek polis memurlarının evlilik doyumu düzeyleri cinsiyet rol gruplarına göre anlamlı farklılık göstermektedir. Buna göre belirsiz cinsiyet rolüne sahip olan erkek polis memurları kadınsı, erkeksi ve androjen cinsiyet rolüne sahip olan erkek polis memurlarından daha düşük düzeyde evlilik doyumu düzeyine sahiptir.

Anahtar Sözcükler: Bilişsel çarpıtma, cinsiyet rolü, evlilik doyumu, polis memuru

ABSTRACT

INVESTIGATION OF MARITAL SATISFACTION, INTERPERSONAL COGNITIVE DISTORTIONS AND GENDER ROLES OF POLICE OFFICERS

Çiğdem ŞİMŞEK

Department of Educational Sciences (Guidance and Psychological Counseling)

Anadolu University, Institute of Educational Sciences, August 2014

Advisor: Prof. Dr. Esra CEYHAN

The aim of this study is to determine marital satisfaction, interpersonal cognitive distortions and gender role levels of male police officers and to investigate the relationship between interpersonal cognitive distortions, gender role levels, some demographic and occupational properties and marital satisfaction. Marital Life Scale, Interpersonal Cognitive Distortions Scale, Bem Sex Role Inventory and Personal Information Form were used to obtain the data of the study. Descriptive statistics, one way analyses of variance and hierarchical regression analyses were used to analyse the data collected from 687 male police officers working in several departments of Eskişehir Police Department.

The research findings reveal that the male police officers have high levels of marital satisfaction, average levels of interpersonal rejection, unrealistic relationship expectations and mind reading and high levels of femininity and masculinity.

The results of regression analysis have revealed that masculinity, femininity, interpersonal rejection and working in a department with/without branch are important predictors of marital satisfaction and all these variables explain %15 of the total variance. According to this result marital satisfaction increases according to masculinity and femininity. As interpersonal rejection increases, marital satisfaction decreases and according to branch, male police officers those are working in a department with branch

have higher marital satisfaction levels. Age, marriage length, seniority, spouses working status, whether or not to have children, unrealistic relationship expectations and mind reading are not important predictors of marital satisfaction.

According to findings of the research, marital satisfaction levels have significant differences according to the gender roles. According to this finding male police officers who have ambiguous gender role have lower marital satisfaction levels than male police officers who have feminine, masculine and androgen gender roles.

Key Words: Gender role, cognitive distortion, marital satisfaction, police officer

ÖNSÖZ

Hiyerarşik düzen içerisinde stres yaşantılarına maruz kalınan bir meslek sahibi olan polis memurlarının aile yaşamlarının bu durumdan etkilenmesi söz konusu olacaktır. Emniyet teşkilatı stres ve tükenmişlik çalışmalarının sıklıkla yapıldığı bir yapılanma olmakla beraber, yaşanan stres ve tükenmişliğin yansımalarının hissedildiği aile yaşamını konu alan çalışmalara fazla yer verilmemiştir. Emniyet teşkilatı çalışanlarının iş niteliklerinin aile hayatına yansımalarının ve evlilik yaşamlarından sağladıkları memnuniyetin ortaya konması, strese yol açan mesleki yaşantıların etkilerinin azaltılmasına ve evlilikten sağlanan memnuniyetin stres yaşantılarına karşı koruyucu bir faktör olarak arttırılmasına yönelik çalışmalara yol gösterici olacaktır. Bu nedenlerden dolayı, bu araştırmadan elde edilecek sonuçların emniyet teşkilatı personelinin evlilik ve aile yaşamı ile ilgili fikir oluşturabilecek nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Araştırma süreci boyunca desteğini esirgemeyen, zorlandığım ve kendimi yetersiz gördüğüm anlarda tekrar kendime güvenmemi sağlayan, bilgisi ve tecrübeleri ile bana yol gösteren ayrıca göstermiş olduğu sabır ve hoşgörüden dolayı çok değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Esra CEYHAN' a,

Araştırmanın analizleri konusunda bilgilerini ve desteğini esirgemeyen, öneri ve eleştirilerini paylaşan değerli hocam Prof. Dr. Aykut CEYHAN' a,

Tez jürimde yer alarak önerilerini paylaşan ve değerli hocalarım Yrd. Doç. Dr. Yıldız KURTYILMAZ ve Doç. Dr. Handan DEVECİ' ye,

Hayatım boyunca ve eğitimim sırasında desteğini esirgemeyen sevgili Babam' a, hoşgörüsüyle ve sevecenliğiyle sabır örneğim olan sevgili Annem' e, bilgisi, fikirleri ile her zaman desteğini hissettiğim, eleştirirken güldüren komik insan, canım Abim' e ve varlığıyla hayatımızı renklendiren bir tanecik yeğenim, tatlı cadım Asya' ya,

Son 6 senedir ailemden uzaktayken bana aile olan, varlıklarından güç alabildiğim, her zaman yanlarında olmaktan mutlu olduğum, 'İyi ki varlar' ve 'İyi tanıdığım' dediğim çok sevgili dostlarım Gamze ÖZEFE, Oğuzhan YALINAYAK ve Cihan POLAT' a,

Son bir senedir hayatımda olan, manevi ve mesleki olarak desteğini esirgemeyen, tez çalışmam sırasında da verdiği destek konusunda minnettar olduğum değerli insan, Emniyet Amiri Melek USTA'ya,

Çalışmamın uygulama aşamasında yardımlarını esirgemeyen çalışma arkadaşlarım Polis Memuru Esra ARSOY ve Polis Memuru Yılmaz Gültekin'e,

Çalışmamın izin ve uygulama aşamasında katkısı bulunan tüm Eskişehir Emniyet Müdürlüğü personeline,

Son olarak da, aynı yaşantıları deneyimlediğimiz için bir nebze de olsa yalnız olmadığımı hissettiren, tek amacı mesleğinin tanınması olan ve hala bir meslek tanımı olmayan *Ego Savaşçıları*, değerli meslektaşlarım, *EGM Psikologlarına*,

Teşekkürü borç bilirim...

Çiğdem ŞİMŞEK

Eskişehir, 2014

ÖZGEÇMİŞ

Çiğdem ŞİMŞEK

Eğitim Bilimleri (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık) Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Programı

Eğitim

Lisans	2008 Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü
Lise	2003 Milas Anadolu Lisesi

İş

2009-	Psikolog. Eskişehir Emniyet Müdürlüğü, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Büro Amirliği
-------	---

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı: Yozgat-1985

Cinsiyeti: Kadın

Yabancı Dil: İngilizce

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vii
ÖZGEÇMİŞ.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLO LİSTESİ.....	xvi
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
Problem.....	1
Araştırmanın Amacı.....	5
Araştırma Soruları.....	6
Araştırmanın Önemi.....	6
Sınırlılıklar.....	8
Tanımlar.....	9
İKİNCİ BÖLÜM: İLGİLİ YAYINLAR.....	11
Evlilik Doyumu İle İlgili Kuramsal Açıklamalar.....	11
Evlilik.....	11
Evllenme Nedenleri.....	12

Evlilik Türleri.....	13
Evlilik Doyumu.....	13
Evlilik Doyumunu Açıklayan Kuramlar.....	14
Sosyal Mübadele Kuramı.....	14
Öğrenme Kuramları.....	14
Sevginin Evrimi Kuramı.....	15
Bağlanma Kuramı.....	15
Psikanalitik Kuram.....	16
Bağlamsal Model.....	17
Levinger ve Snoek' un İlişki Düzeyleri Görüşü.....	17
Cinsiyet Rollerine İlgili Kuramsal Açıklamalar.....	18
Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet.....	18
Cinsiyet Rollerine.....	19
Cinsiyet Rollerini Açıklayan Kuramlar.....	20
Psikanalitik Kuram.....	20
Biyolojik Kuram.....	21
Sosyobiyolojik Kuram.....	22
Sosyal Öğrenme Kuramı.....	22
Bilişsel Gelişim Kuramı.....	23
Sosyal Rol Kuramı.....	24
Benlik Sunuşu Kuramı.....	24
Çok Faktörlü Toplumsal Cinsiyet Kuramı.....	25

Toplumsal Cinsiyet Şema Kuramı.....	25
İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar İle İlgili Kuramsal Açıklamalar.....	26
Ellis' in Akılcı Duygusal Terapisi.....	26
Akılcı Olmayan İnançlar.....	26
A-B-C Üçlüsü.....	27
Beck' in Bilişsel Terapisi.....	27
Temel İnançlar.....	28
Ara İnançlar.....	28
Otomatik Düşünceler.....	28
Bilişsel Üçlü.....	28
Bilişsel Şemalar.....	29
Bilişsel Çarpıtmalar.....	29
İlgili Araştırmalar.....	31
Evlilik Doyumu İle İlgili Araştırmalar.....	31
Evlilik Doyumu ile Demografik Değişkenlerin İlişkisini İnceleyen Araştırmalar.....	31
Evlilik Doyumu ile Cinsiyet Rollerini İlişkisini İnceleyen Araştırmalar.....	34
Evlilik Doyumu ile İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar İlişkisini İnceleyen Araştırmalar.....	35
Evlilik Doyumu ile Kişilik Özellikleri İlişkisini İnceleyen Araştırmalar.....	35
Evlilik Doyumu ile Problem Çözme Becerileri ve Çatışma Yönetimi İlişkisini İnceleyen Araştırmalar.....	36

Evlilik Doyumu ile Stres İlişkisini İnceleyen Araştırmalar.....	37
Evlilik Doyumu ve İletişim Becerileri İlişkisini İnceleyen Araştırmalar.....	38
Evlilik Doyumu ile Yapılan Meslek İlişkisini İnceleyen Araştırmalar.....	38
Evlilik Doyumu ile Dindarlık İlişkisini İnceleyen Araştırmalar.....	39
Evlilik Doyumu ile Aile İçi Şiddet İlişkisini İnceleyen Araştırmalar.....	39
Evlilik Doyumu ile Çocuk Davranışları İlişkisini İnceleyen Araştırmalar.....	40
Cinsiyet Rollerine İlgili Araştırmalar.....	40
İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar İle İlgili Araştırmalar.....	42
Polislerle İlgili Araştırmalar.....	43
Polislerin Aile Yaşamları ve Evlilik Doyumlarını İnceleyen Araştırmalar.....	43
Polislerin Cinsiyet Rollerini İnceleyen Araştırmalar.....	44
Polislerin Stres, İş Doyumu, Yaşam Doyumu, Tükenmişlik ve Psikolojik Belirtilerini İnceleyen Araştırmalar.....	45
Polislerin Problem Çözme Becerileri ve Risk Alma Davranışlarını İnceleyen Araştırmalar.....	46
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	47
Araştırma Modeli.....	47

Çalışma Grubu.....	47
Veri Toplama Araçları.....	48
Evlilik Yaşam Ölçeği.....	49
Bem Cinsiyet Rollerı Envanteri.....	49
İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği.....	50
Kişisel Bilgi Formu.....	51
Verilerin Toplanması.....	52
Verilerin Çözümlemesi.....	52
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR.....	53
Erkek Polis Memurlarının Evlilik Doyumu Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	53
Erkek Polis Memurlarının İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	54
Erkek Polis Memurlarının Cinsiyet Rol Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	55
Erkek Polis Memurlarının Evlilik Doyumlarının Yordayıcılarına İlişkin Bulgular.....	56
Erkek Polis Memurlarının Cinsiyet Rol Grupları ve Evlilik Doyumlarına İlişkin Bulgular.....	60
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	62
Tartışma.....	62

Erkek Polis Memurlarının Evlilik Doyumu Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	62
Erkek Polis Memurlarının İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalarına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	64
Erkek Polis Memurlarının Cinsiyet Rol Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	65
Erkek Polis Memurlarının Evlilik Doyumlarının Yordayıcılarına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	67
Erkek Polis Memurlarının Cinsiyet Rol Grupları ve Evlilik Doyumlarına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	72
Sonuç.....	73
Öneriler.....	75
EKLER.....	77
KAYNAKÇA.....	83

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: <i>Çalışma Grubunda Yer Alan Polis Memuru Sayısının Çalıştıkları Birimlere Göre Dağılımı</i>	48
Tablo 2: <i>Erkek Polis Memurlarının Evlilik Doyumu Düzeylerine İlişkin Betimleyici İstatistikler</i>	53
Tablo 3: <i>Erkek Polis Memurlarının İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları Düzeylerine İlişkin Betimleyici İstatistikler</i>	54
Tablo 4: <i>Erkek Polis Memurlarının Cinsiyet Rol Düzeylerine İlişkin Betimleyici İstatistikler</i>	55
Tablo 5: <i>Erkek Polis Memurlarının Cinsiyet Rol Gruplarına Göre Dağılımı</i>	56
Tablo 6: <i>Araştırmanın Değişkenleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Pearson Momentler Korelasyon Katsayıları ve Betimsel İstatistikler</i>	57
Tablo 7: <i>Erkek Polis Memurlarının Evlilik Doyumlarının Yordayıcılarına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları</i>	59
Tablo 8: <i>Erkek Polis Memurlarının Cinsiyet Rol Gruplarına Göre Evlilik Doyumlarının Betimsel İstatistik Değerleri</i>	60
Tablo 9: <i>Erkek Polis Memurlarının Cinsiyet Rol Gruplarına Göre Evlilik Doyumu Puanları Arasındaki Farklara İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	61
Tablo 10: <i>Erkek Polis Memurlarının Cinsiyet Rol Gruplarına Göre Evlilik Doyumu Puanlarına İlişkin Tukey HSD Testi Sonuçları</i>	6

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve temel kavramlarına ilişkin açıklamalara yer verilmektedir.

Problem

Evlilik, en eski sosyolojik kurum olup farklı cinsten kişilerin birlikte yaşamak, yaşamlarını paylaşmak ve çocuk sahibi olmak amacıyla yaptığı bir sözleşmedir (Yavuzer, 2010). Çiftler yaptıkları bu sözleşme ile birlikte yaşamlarını birleştirme ve birbirlerine destek olma konusunda söz verirler. Diğer yandan evlilik kişilerin bakımı, beslenme, korunma gibi yaşamsal ihtiyaçların yanı sıra yeni bir aile kurma, anne-baba olma ve çocukları büyütme gibi gelişimsel görevleri yerine getirme ile hastalık, kaza, iş kaybı ve ekonomik sorunlar gibi bireylerin destek almaya ihtiyaç duyduğu durumlarda korunmasını sağlamaktadır (Aksaray, 2013). Evlilik kültürleri arasında farklılık göstermekle birlikte her toplumda geleneksel olarak kabul görmüş tek birliktelik şekli olup evliliğin doğasını anlamak için biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel açıdan evliliğin incelenmesi gerekmektedir (Tarhan, 2006).

Günümüzde kadın ve erkek cinsiyet rollerinin değişmesi, eşlerin birbirlerinden beklentilerinin yükselmesi ve modern hayatın sonucu olan stres yaşantıları nedeniyle ortaya çıkan problemler ailenin psikolojik ve sosyal olarak zorlanmasına neden olmaktadır (Tarhan, 2006). Dahası eşler arasında evlilik problemlerini çözme becerilerinde başarısızlık, eşlerden birinin psikolojik sorunlar yaşaması, eşlerin birbirlerine davranış biçimleri, maddi ve manevi ihtiyaçların karşılanmaması ve eşlerin birbirine verdikleri sosyal desteğin yetersizliği gibi etkenler kişilerin evlilikten yaşadıkları memnuniyeti olumsuz yönde etkilemekte böylece evlilik doyumu hem eşlerin günlük yaşamında hem de psikoloji alanında önemli bir problem alanına dönüşmektedir (Stone ve Shackelford, 2007).

Evlilik doyumu ile ilgili literatür incelendiğinde; evlilik doyumu ile ilgili farklı tanımlar olduğu görülmektedir. Evlilik doyumu bireylerin evliliklerinden tatmin

almalarını sağlayan bir süreç olup (Çağ ve Yıldırım, 2013), eşlerin evliliklerinden ve eşleriyle olan ilişkilerinden mutlu olmalarıdır (Işınso Halat ve Hovardaoğlu, 2010). Diğer bir tanıma göre ise evlilik doyumu bireylerin evlilik ilişkisinden gereksinimlerini ne kadar karşıladığına dair algısı olup; evlilikteki arkadaşlık ve cinsellikten alınan doyumu ifade etmektedir (Spainer ve Lewis, 1980). Evlilik doyumu eşlerin evliliklerinden gereksinimlerini ne derece karşıladıklarına göre değişmektedir (Tezer, 1996). Sonuç olarak; evlilik doyumunun farklı tanımları olmakla birlikte tüm tanımlarda evlilik ilişkisinden sağlanan mutluluk ve gereksinimlerin karşılanması evlilik doyumunu etkilediği görülmektedir.

Evlilik doyumu, eşleri bireysel olarak stresli ve riskli durumlara karşı koruduğundan farklı değişkenlerle ilişkisi farklı araştırmalarla ele alınmıştır. Bu araştırmalarda evlilik doyumunun problem çözme becerileri (Ahmadi, Ashrafi, Kimiaee ve Afzali, 2010), cinsiyet rolleri (Anar, 2011), mizah tarzları (Avşar, 2008), yeniden evlenme (Bir Aktürk ve Fışiloğlu, 2009), bağlanma stilleri (Feeney, 1999), yapılan evlilik türü (görücü ya da aşk) (Gündoğdu Aktürk, 2010), ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar (Güven, 2005), boyun eğici davranışlar (Hünler ve Gençöz, 2003), dindarlık (Hünler ve Gençöz, 2005), kişilik özellikleri (Spotts, Lichtenstein, Pedersen, Neiderhiser, Hannson ve Reiss, 2005), iş doyumu (Tezer, 1994), ebeveyn olma (Zagura, 2012) ve evlilik süresi (Demiray, 2006) gibi değişkenlerle ilişkisi konu alınmıştır. Ayrıca evlilik doyumu ile bireylerin mesleği (Çelik, 2006; Koçak ve Çelik, 2009; Aslan, Aslan, Alpaslan ve Ünal, 1998; Çelik ve Tümkaya, 2012) ve işyerinde yaşanan stres ve tükenmişliğin (Lincoln ve Chae, 2010; Koçak ve Çelik, 2009) de ilişkili olduğu ortaya konmuştur

Evlilik ve evlilik doyumu ile ilgili araştırmalarda polislerin de evlilik ve evlilik doyumu ile ilgili araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Polisler görev tanımları gereği kanun, tüzük, yönetmelik, hükümet emirleri ve kamu düzenine uygun olmayan suç niteliğindeki davranışların işlenmesini önlenmek ve suç işlendikten sonra suçun kanuna yönelik düzenlemelerini yapmakla sorumlu olan kolluk kuvvetidir (Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu [PVSK] (1)(2),1934, madde:2). 2012 yılına ait verilere göre emniyet teşkilatında 242.228 polis memuru ve amiri görev yapmakta ve şehirleşmeyle birlikte artan suç oranlarının sonucu olarak her yıl emniyet teşkilatında görev yapan polis sayısı

artmaya devam etmektedir (TC Sayıştay Başkanlığı, 2013). Suçu önleme ve suç sonrası düzenlemeleri yerine getirme sorumluluğu olan polisler görevlerini yerine getirirken strese yol açan yaşantılara maruz kalmaktadır (Yeşilorman, 2003; Çam ve Çakır, 2008; Kirel ve Cengiz, 2006; Brennen, 1992, Roberts ve Levenson, 2001). Bu strese yol açan yaşantılara ek olarak hiyerarşik yapı içerisinde yer almanın sonucu olarak da polis memurları yaşadıkları stresi evlerine yansıtmak durumunda kalabilmektedir. Bu nedenle polislerin yaşadıkları stresin aile hayatlarına yansımalarını inceleyen araştırmalar da yapılmıştır. İş yaşamında stres yaşayan polis memurlarının aile içerisinde öfke davranışını sergilemeye daha eğilimli ve doyum sağlanamayan evlilik yaşantısına sahip oldukları ifade edilmektedir (Jackson ve Maslach, 1982). Bunun yanı sıra polislerin yoğun stres yaşadığı günlerde eşlerinin evlilik ilişkilerinde daha az pozitif duygular yaşadığı ve işyerindeki stres yaşantısının evliliği olumsuz şekilde etkileyen bir faktör olduğu görülmektedir (Roberts ve Levenson, 2001). Ayrıca polislik mesleğinin ağır iş yükü, stresli çalışma ortamı, uzun ve esnek olmayan çalışma saatleri polislerin evlilik yaşantısına yeterli zaman ayıramamasına neden olmakta ve evlilik doyumları bu durumdan olumsuz olarak etkilenmektedir (Rathi ve M, 2012). Mesleki stres eşle olan ilişkinin kalitesini dolayısıyla aile yaşamını da olumsuz şekilde etkilemektedir (Aydın, 2003). Sonuç olarak polislerin işleri gereği yaşadıkları stres sadece kendilerini etkilemekle kalmayıp tüm ailede hissedilmekte, aile bireylerinin tümü stres yaşayabilmektedir (Yeşilorman, 2003).

Stresin aile yaşantısına olumsuz etkileri olduğunu ortaya koyan çalışmaların yanı sıra, stres yaşantılarının eş ile olan ilişkinin dolayısıyla evlilik doyumunun kalitesini arttırdığını ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur. Stres yaratan durumlarda eşin destekleyici davranışlarının evlilik doyumunun kalitesini arttırdığı (Wunderer ve Schneewind, 2008; Perrone-McGovern, Boo ve Vannatter, 2012) ortaya konmuştur. Yine eş desteğinin evlilik doyumunu olumlu yönde etkilediği (Wong ve Goodwin, 2012; Çağ, 2011) ve evlilik uyumu yüksek olan çiftlerin işyerinden aileye yansıttıkları çatışmaların düşük düzeyde olduğu bilinmektedir (Yılmaz, 2009). Polislerin yaşadıkları stres ve stresin aile yaşamlarına etkilerini ifade eden bu bilgiler ışığında polislerin evlilik doyumlarının mesleki değişkenler açısından incelenmesinin evlilik doyumlarının stres yaşantıları ile ilişkisinin ortaya konması açısından önemli olduğu görülmektedir.

Polisler görevleri gereği maruz kaldıkları stres, sürekli suçlu ya da mağdur insanlarla iletişim halinde olmaları ve suçu önleme görevleri gereği sürekli şüpheli davranmak zorunda olmaları nedeniyle kişiler arası ilişkilere ve olaylara dair birtakım hatalı düşünme biçimlerine sahip olabilmekte ve bilişsel çarpıtmalar yapabilmektedir. Bilişsel çarpıtmalar bireylerin bilgi işleme süreçlerinin yanlış veya etkisiz olmasından kaynaklanan düşünce hatalarıdır (Beck, 2001). İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ise yakınlıktan kaçınma, zihin okuma ve gerçekçi olmayan ilişki beklentileridir (Hamamcı, 2005). İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalara sahip bireyler diğerlerinin söylediklerini yanlış anlama (Akın, 2010) ve ilişkilerinde problem ve çatışma yaşama eğilimlerine sahiptir (Hamamcı ve Büyüköztürk, 2003). Stres yaşantıları deneyimleyen kişiler daha fazla fonksiyonel olmayan inançlar geliştirmekte (Muran ve Motta, 2006) ve geliştirdikleri fonksiyonel olmayan inançlar evlilik doyumunun kalitesini etkilemektedir (Güven, 2005). Stres, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve evlilik doyumu ile ilgili yapılan çalışmalardan hareketle, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların stres yaşantılarından etkilendiği aynı zamanda evlilik doyumunu da olumsuz etkilediği görülmektedir. Bu nedenle polislerin meslekleri gereği maruz kaldıkları stres yaşantılarının ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar yapmalarına neden olması ve bu durumun da evlilik doyumlarını olumsuz yönde etkilemesi olasıdır.

Meslekleri gereği polislerin sürekli insanlarla iletişim halinde olmaları gerekmektedir. İletişim becerilerinin gelişmiş olmasının yanı sıra gerekli durumlarda fiziksel müdahalede bulunmaları gerektiği için fiziksel olarak güçlü olmak bir poliste aranan olumlu özelliklerden biridir. Kadınsılık cinsiyet rolünün olumlu özelliklerinden biri olan iletişim becerilerinin gelişmişliği aynı zamanda erkeksilik cinsiyet rolünün bir özelliği olan fiziksel olarak güç sahibi olma bir polisin sahip olması gereken olumlu özelliklerden olup, ideal bir polisin hem kadınsı hem de erkeksi cinsiyet rollerinin olumlu özelliklerini taşıması beklenmektedir (Ehrlich Martin, 1999). Toplum tarafından şekillenen cinsiyet rolleri kavramı kadın ve erkeğin cinsiyetlerine göre sergilemeleri gereken davranışları ve kişilik özelliklerini kategorize eden sosyal rolleri temsil etmekte; kadınsı, erkeksi, androjen ve belirsiz olmak üzere dört kategoriden oluşmaktadır (Kilmartin, 2007). Her cinsiyet rolünün kendine has özellikleri olmakla birlikte, bireyin kadınsı ve erkeksi özelliklere sahip olup farklı durumlarda kadınsılık ya da erkeksiliğe özgü olumlu özellikleri sergilemesi durumunda androjen cinsiyet rolü söz

konusu olmaktadır. Androjen cinsiyet rolü kadınsılık ve erkeksiliğin olumlu özelliklerinin bir arada olduğu cinsiyet rolüdür (Güldü ve Ersoy Kart, 2009). Polislerin de meslekleri gereği kadınlığa özgü olan iletişim becerilerine aynı zamanda erkekliğe özgü olan fiziksel güce sahip olmaları gerektiği için androjen polisler meslekleriyle daha uyumlu olabilmektedir (Ehrlich Martin, 1999). Androjen cinsiyet rolüne sahip olan bireylerin evlilik doyumunun yüksek olduğu bilinmektedir (Çınar, 2008; Anar, 2011). Polislerin androjen cinsiyet rolüne yatkın olmaları ve androjen cinsiyet rolüne sahip bireylerin evlilik doyumlarının yüksek olması nedeniyle androjen cinsiyet rolüne sahip olan polislerin evlilik doyumları düzeylerinin yüksek olması olasıdır.

Polislerin yaşamlarında ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar, cinsiyet rolleri ve evlilik doyumlarının önemli faktörler olduğu görülmektedir. Bu nedenle bu araştırmada polislerin evlilik doyumları düzeyleri, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları ve cinsiyet rollerinin ortaya konması ve evlilik doyumları düzeylerinin bazı demografik ve mesleki değişkenler ile cinsiyet rolleri ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada polislerin evlilik doyumları, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları ve cinsiyet rol düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda polislerin demografik değişkenlerden yaş, evlilik süresi, eşlerinin çalışıp çalışmaması ve çocuk sahibi olup olmaması; mesleki değişkenlerden çalışma süresi (kıdem), çalıştıkları birimin branşlı olup olmaması; psikolojik değişkenlerden cinsiyet rol düzeyleri (erkeksilik ve kadınsılık) ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarının (zihin okuma, gerçekçi olmayan ilişki beklentileri ve yakınlıktan kaçınma) evlilik doyumlarının yordayıcısı olup olmadığı incelenmiştir. Ayrıca farklı cinsiyet rol gruplarında (kadınsı, erkeksi, androjen, belirsiz) yer alan polis memurlarının evlilik doyumlarının farklılaşıp farklılaşmadığı da araştırılmıştır.

Araştırma Soruları

Araştırmanın temel amacı kapsamında ele alınan değişkenlere ilişkin alt amaçlar şunlardır:

1. Polis memurlarının evlilik doyumu düzeyleri nasıldır?
2. Polis memurlarının ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarının (zihin okuma, gerçekçi olmayan ilişki beklentileri, yakınlıktan kaçınma) düzeyleri nasıldır?
3. Polis memurlarının erkeksi ve kadınsı cinsiyet rol düzeyleri nasıldır?
4. Polis memurlarının yaş, evlilik süresi, eşlerinin çalışıp çalışmaması ve çocuk sahibi olup olmaması; çalışma süresi (kıdem) ve çalıştıkları birimin branşlı olup olmaması; cinsiyet rol düzeyleri (erkeksilik ve kadınsılık) ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları (zihin okuma, gerçekçi olmayan ilişki beklentileri, yakınlıktan kaçınma) evlilik doyum düzeylerinin önemli bir yordayıcısı mıdır?
5. Polis memurlarının evlilik doyumu düzeyleri cinsiyet rol gruplarına (erkeksi, kadınsı, androjen, belirsiz) göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Önemi

Şehirleşme ile birlikte artan suç oranları polislik mesleğinin önemini her geçen gün arttırmaktadır. Bu nedenle polislik mesleği stresli ve riskli bir mesleğe dönüşmektedir. Polislik mesleğinin hiyerarşik temelli olması, yetersiz personel sayısı nedeniyle artan iş yükü, travmatik yaşantılara sık sık maruz kalınması ve polislerin mesleklerinin bir gereği olarak sürekli suçlu ya da mağdur insanlarla iletişim halinde olması nedenleriyle yaşadıkları stres aile yaşamlarını ve mesleki yaşamlarını etkileyebilmektedir. Bu nedenle polislerin mesleki koşullarının çeşitli çalışmalarda konu alındığı görülmektedir. Emniyet teşkilatında yapılan çalışmalar incelendiğinde polislerin iş ve yaşam doyumlarının, stres ve tükenmişlik yaşantılarının yaş, çalışma süresi, rütbe, çalışma sistemi, ödüllendirilme ve çalışılan birim gibi değişkenlerden etkilendiği görülmektedir (Çam ve Çakır, 2008; Şanlı ve Akbaş, 2009; Yiğit, Dilmaç ve Deniz, 2011; Yılmaz Dinç, 2013). İş yaşamında yeterli doyumu elde edemeyen ve tükenmişlik yaşayan polislerin bu durumunun aile yaşamına da olumlu ya da olumsuz yansımaları söz konusu olabilmektedir. Ayrıca evlilik yaşamında eşin destekleyici davranışlarının stresin etkilerinin azaltılmasında önemli bir faktör olduğu bilinmektedir (Yeşilorman,

2003; Wunderer ve Schneewind, 2008; Perrone-McGovern ve diğeri, 2012; Wong ve Goodwin, 2012; Çağ, 2011). Dahası evlilik uyumu yüksek olan çiftlerin işten aileye yansıyan çatışmalarının düşük düzeyde olduğu ortaya konmuştur (Yılmaz, 2009). Bu nedenle bu araştırmada polislerin evlilik doyumlarının iş nitelikleri kapsamında ortaya konulması, evlilik doyumlarının kalitesini arttırmaya yönelik çalışmaların yapılması böylece iş stresine karşı evlilik doyumunun koruyucu bir faktör niteliğinde güçlendirilmesi konusunda yol gösterici olacaktır.

Meslekleri gereği sürekli suç ve suç işleyen insanlarla karşılaşan polislerin mesleki deneyimleri sonucu ilişkilere bazı yanlış anlamlar yüklemeleri söz konusu olabilmektedir. İlişkilere yükledikleri anlam sonucunda ise kişiler arası ilişkilerinin özellikleri farklılaşabilmektedir. Başka bir deyişle kişiler arası ilişkilere ilişkin genellemeler geliştiren polislerin kişiler arası ilişkilerde yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentileri ve zihin okuma gibi bilişsel çarpıtmalar yapması söz konusu olabilir. Bu bilişsel çarpıtmalar ise polislerin günlük yaşamlarındaki kişiler arası ilişkilerin tümünü etkilemekte dolayısıyla evlilik ilişkilerine yansımaları da söz konusu olabilmektedir. Yapılan çalışmalarda ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumunu etkilediği bilinmektedir (Güven, 2005; Güven ve Sevim, 2007; Tufan Çetin, 2010; Hamamcı, 2005). Polis memurlarının da ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarının evlilik yaşamlarını da etkilemesi söz konusu olabilir. Bu nedenle polislerin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarının ve bu çarpıtmaların evlilik yaşamlarına etkilerinin belirlenmesi; işyerinde deneyimledikleri stres yaşantılarının ardından yaşantılarına yükledikleri anlam ve hatalı bilgi işleme süreçlerinin yeniden düzenlenebileceği, stres yaşantılarının evlilik yaşamlarına etkilerini azaltacak aynı zamanda evlilik doyumlarını arttırmaya yönelik psiko-eğitim programlarının hazırlanması açısından yol gösterici olacaktır.

Polislerin mesleki olarak halk ile iletişim halinde olmak durumunda olması ve gerektiğinde fiziksel olarak güç sergilemeleri mesleklerinin gereği sayılmaktadır. Erkeklere özgü özelliklerden olan fiziksel olarak güçlü olmak ve kadınlarda daha fazla bulunan bir özellik olan iletişim becerileri etkili polis olmak için istenen özelliklerdendir (Ehrlich Martin, 1999). Polislerin bazı durumlarda iletişim becerilerini kullanmaları bazı durumlarda ise fiziksel güçlerini kullanmaları androjen cinsiyet rolüne

sahip olmalarını gerektirmektedir (Ehrlich Martin, 1999). Androjen cinsiyet rolüne sahip bireylerin evlilik yaşantılarında daha mutlu olmaları (Çınar, 2008; Anar, 2011) nedeniyle meslekleriyle uyumlu olarak androjen cinsiyet rolüne sahip olan polis memurlarının evlilik doyumlarının da bu durumdan olumlu etkilenmesi söz konusu olabilir. Bu bilgiler doğrultusunda polislerin cinsiyet rolleri ve cinsiyet rollerinin evlilik doyumlarıyla nasıl bir ilişkide olduğunu incelemek polislerin evlilik doyumunu etkileyen faktörlerin ortaya konması açısından faydalı olacaktır.

Sonuç olarak polis memurlarının evlilik doyumları, cinsiyet rolleri ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarının hangi mesleki ve demografik koşullardan etkilendiğine dair elde edilecek sonuçlar emniyet teşkilatı yöneticilerine ve psikologlarına yol gösterici olacaktır. Polis memurlarının stresli iş yaşantılarının evlilik yaşamlarına olumsuz yönde yansımalarının azaltılması, strese karşı koruyucu bir faktör olarak eş desteğinin dolayısıyla evlilik ilişkilerinin güçlendirilmesi; hizmet içi eğitimlerin içeriğinin ve hedef kitesinin belirlenmesi açısından elde edilecek sonuçlar yol gösterici olacaktır.

Sınırlılıklar

1. Evlilik doyumu 'Evlilik Yaşam Ölçeği' nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.
2. İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar 'İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği' nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.
3. Cinsiyet rolleri 'Bem Cinsiyet Rollerı Envanteri' nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.
4. Araştırma 2013 Eylül-Aralık tarihleri arasında Eskişehir Emniyet Müdürlüğü merkez teşkilatı birimleri, merkez ilçe teşkilatı ve polis merkezi amirliklerinde görev yapan erkek polis memurlarıyla sınırlıdır.

Tanımlar

Araştırmada yer alan temel kavramlara ilişkin tanımlar aşağıda verilmiştir.

Cinsiyet Rolü

Kadın ve erkeğe özgü davranışlar ve kişilik özellikleridir (Dökmen, 2004).

Toplumsal Cinsiyet Rolü

Toplum ve kültür tarafından şekillenen kadın ve erkek tarafından benimsenen cinsiyete özgü rol, görev, hak, sorumluluk ve davranışlardır (Sabuncuoğlu, 2006).

Androjen Cinsiyet Rolü

Bireyin hem kadınsı hem erkeksi özelliklere sahip olup bulunduğu ortama uyum sağlamak için gerektiği zaman erkeksi gerektiği zaman kadınsı davranışlarda bulunmasıdır (Güldü ve Ersoy Kart, 2009).

Evlilik Doyumu

Bireyin evlilik ilişkisinden gereksinimlerini ne kadar karşıladığına dair algısı olup; evlilikteki arkadaşlıktan ve cinsellikten alınan doyumdur (Spainer ve Lewis, 1980).

Bilişsel Çarpıtma

Bilgiyi işleme sürecinin yanlış ve etkisiz olmasından kaynaklı ortaya çıkan düşünce hatalarıdır (Beck, 2001).

İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar

Yakınlıktan kaçınma, zihin okuma ve gerçekçi olmayan ilişki beklentisini içeren düşünce hatalarıdır (Hamamcı, 2005).

Polis Memuru

Asayiş, amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korumak; halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin etmek; yardım isteyenlerle yardıma muhtaç çocuk, alil ve acizlere muavenet etmek; kanun ve nizamelerin

kendisine verdiği vazifeleri yapmakla yükümlü kolluk kuvvetidir (Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu [PVSK] (1)(2),1934, madde:1).

Branş

Emniyet teşkilatındaki görevlerin yerine getirilebilmesi amacıyla oluşturulan özel yetenek, teknik, bilgi ve beceri gerektiren özel hizmet alanlarıdır. Branşlı birimlerde görev yapabilmek için ilgili branş kursunun görülmesi, başarı ile tamamlanması ve sertifika alınması zorunludur. Branş kursuna katılabilmek için personelin son  yıl içerisinde ceza almamış olması, birlikte çalıştığı amirlerinin olumlu referansını almış olması ve yazılı/sözlü sınavı başarı ile tamamlaması gerekmektedir. Branşta verimli olamayacağı anlaşılanlar, adli veya idari nedenlerle ceza almış olanlar, yılda iki kez yazılı ikaz alanlar ve polis-halk ilişkilerinde olumsuz tutum sergileyenler branş kapsamından çıkarılırlar (Emniyet Hizmetleri Sınıfı Branş Yönetmeliği, 2011).

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ YAYINLAR

Bu bölümde araştırmanın değişkenleri olan evlilik doyumu, cinsiyet rolleri ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar hakkında kuramsal açıklamalara ve ilgili araştırmalara yer verilmektedir.

Evlilik Doyumu İle İlgili Kuramsal Açıklamalar

Bu bölümde evlilik, evlenme nedenleri ve evlilik türleri hakkında bilgiler ve evlilik doyumunu açıklayan kuramlar bulunmaktadır.

Evlilik

Evlilik tarihsel olarak bakıldığında soyun devamının sağlanması amacıyla kurulur ve aile ve akrabalık kurumlarının oluşmasında ilk adımdır. Evliliğin türleri ve tanımı toplumlar ve kültürler arasında farklılık göstermekle birlikte modern toplumlarda iki insanın cinsel birlikteliğinin tanınması amacıyla resmi nikâh ile sağlanan birlikteliktir (Güneş, 2011). Evlilik mutluluk ve sıkıntıların var olduğu ve insanların çoğunun elde etmek istediği bir araç olup, iki insanın güçlerini birleştirmek ve sonraki kuşaklara aktarmak için yaptığı yasal bir anlaşmadır (Geçtan, 1993). Antik çağlarda evlilik kültürün sürekliliğini sağlamak ve gelecek nesillere aktarmak açısından toplumda önemli bir kurum sayılırdı ve evlilikten sağlanacak memnuniyet toplumun ve dinin getirdiği bazı tören, kural ve sınırlamalardan sonra gelen bir hedef olarak değerlendirilirdi (Kessler, 1996).

İki insanın toplumun ve dinin gerektirdiği bazı kurallar ile yaptığı evlilik sadece cinsel birliktelik anlamına gelmeyip aynı zamanda duygu paylaşımı, yaşamı beraber geçirme ve yaşamın sorumluluklarını birlikte üstlenme anlamına da gelmektedir (Güneş, 2011). Çağdaş evliliklerde arkadaşlık kavramı güçlü olduğundan eşler arasında paylaşım daha fazladır ve eşlerin dünyaları iç içe geçmiştir. Bu durum ise aşırı bağımlılık ve rol karmaşasına yol açabilmektedir (Geçtan, 1993). Evlilikte eşlerin birbirinden beklentileri duygusal ve fiziksel kapasitelerini aştığında stres ve hayal kırıklığı kaçınılmaz hale gelmekte aynı zamanda beklentilerin karşılanmaması, kişisel

ve seksüel tatmin eksikliği de boşanmaların artmasına neden olmaktadır (Kessler, 1996).

Çiftler evlenirken yerine getirilmesi zor bir söz olan birbirlerine karşı ömür boyu sevgi ve bağlanma sözü vermektedirler. Birçok insan mutsuz olduğu halde toplumsal sistemin tutsağı olmakta ve mutsuz evliliklerini sürdürmek zorunda hissetmektedir. Bu nedenle günümüzde evlilik sistemine dâhil olmak zor hale gelmiştir (Geçtan, 1993). Ortaçağda ihtiyaç duyduğu sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını toplumdan sağlayabilen birey, sanayi devriminden sonra oluşan endüstriyel toplumun bireycilik görüşünü etkin kılmasından dolayı daha talepkâr ve bireysel hazza yönelik yaşamaya başlamıştır. Ailenin bütünü bireyden sonra gelmeye başladığı için evlilik kişinin kendini güvende hissedeceği güvenli bir yaşam ortamı haline gelmiş, bireylerin evlilikten arkadaşlık, romantik aşk, koruma, sırdaşlık ve duygusal destek gibi psikolojik talepleri artmıştır (Kessler, 1996). Evlilikten beklentilerin çoğalması ile birlikte bireylerin evlenme nedenleri de farklılaşmaktadır.

Evlenme Nedenleri

Evlilik, toplumun bireylerinden gerçekleştirmesini beklediği bir birliktelik olması hem de bireylerin farklı ihtiyaçlarını karşılayan bir araç olması nedeniyle evlenme nedenleri farklılaşmaktadır. Evlenme nedenleri aşağıda açıklanmaktadır (Geçtan, 1993):

- Yalnızlık üretken ve yaratıcı olmaya yardımcı olduğu için tercih edilse de yanında mutsuzluğu da getirdiği için insanoğlu yalnızlıktan kaçınmakta ve ilişki arayışında olup birliktelikler kurmak istemektedir.
- Anne babasından artık kopmuş olan yetişkin bireyler karşı cinsten biriyle bedensel ve duygusal yakınlık kurmak istemektedir.
- Evlilik sistemi yasal olarak çocuk sahibi olmanın aracıdır. Aynı zamanda çocuk sahibi olmak birbirlerine sevgisi azalan eşler için evliliği sürdürmenin de aracıdır.
- Evlenmenin nedenlerinden biri de cinsel doyumdur. Geleneksel toplumlarda evlenme nedeni olan cinsellik çağdaş toplumlarda evlenme nedeni olarak geçerli görülmemektedir.

Evlilik Türleri

Evlilik iki insanın hayatlarını birleştirdiği, toplum ve kültürün beklentilerinden etkilenen bir birliktelik olduğu için kültürler ve toplumlar arasında evliliğin nitelikleri değişmektedir. Bu nedenle her toplumda evliliğin türleri farklılaşmaktadır. Oturulan yere, eş sayısına, eşin seçildiği gruba, otorite ilişkilerine ve soy ve şecere ilişkilerine göre beş gruba ayrılan evlilik türleri aşağıda açıklanmaktadır (Özkalp,2002):

- Erkeğin kadının ailesinin evinde oturduğu (matrilokal), kadının erkeğin evinde oturduğu (patrilokal) ve kadınla erkeğin kendilerine ayrı ev açtığı (neolokal) evlilik türleri oturulan yere göre evlilik türleridir.
- Çok eşle evlenilen (poligami), tek eşle evlenilen (monogami), kadının birden fazla erkekle evlendiği (poliandri) ve erkeğin birden fazla kadınla evlendiği (polijini) evlilik türleri eş sayısına göre evlilik türleridir.
- Akraba ile yapılan evlilik (endogami) ve akraba olmayan biriyle yapılan evlilik (egzogami) eşin seçildiği gruba göre evlilik türleridir.
- Kocanın üstünlüğüne dayalı evlilik (patriyarki) ve kadının üstünlüğüne dayalı evlilik (matriyarki) otorite ilişkilerine göre evlilik türleridir.
- Anne soyundan gelenlerin akraba olarak kabul edilmediği (patriliniyal) ve baba soyundan gelenlerin akraba olarak kabul edilmediği(matriliniyal) evlilikler ise soy ve şecere ilişkilerine göre evlilik türleridir.

Bir diğer sınıflandırmaya göre de evlilik geleneksel ve çağdaş evlilikler olarak ikiye ayrılmaktadır. Geleneksel evliliklerde kadın ve erkeğin sorumluluk alanları belirgindir. Erkek para ve saygı kazanmak için bir araç iken kadın ailenin bakımı ve çocukların yetiştirilmesinden sorumludur. Çağdaş evlilikler ise arkadaşlık kavramının güçlü olduğu evlilik türüdür. Eşlerin beraberliğinde önemli olan roller değil yaşanan ilişki, evliliğin güvende olması ve karşılıklı güvendir. Sonuç olarak evlilik doyumu geleneksel ve çağdaş evliliklerde farklı beklentiler üzerine kuruludur (Geçtan, 1993).

Evlilik Doymu

Evlilikten sağlanan doyum bireylerin evliliklerindeki gereksinimlerini ne derece karşılayabildiklerine göre değişmektedir (Tezer,1996). Bu nedenle evlilikten beklentiler ve gereksinimlerin ne derece karşılandığı evlilik doyumunun bir ölçütü sayılmakta ve

evlilik doyumunu kavramı ilişki ve sevgi kuramları ile açıklanmaktadır.

Evlilik Doyumunu Açıklayan Kuramlar

Bu bölümde evlilik doyumunu ile ilişkili olan sosyal mübadele kuramı, öğrenme kuramı, sevginin evrimi kuramı, bağlanma kuramı ve psikanalitik kuram ile bağlamsal model ve Levinger ve Snoek' un ilişki düzeyleri görüşüne yer verilmektedir.

Sosyal Mübadele Kuramı

Sosyal mübadele ilk defa Blau tarafından sosyal ilişkinin bir mübadele olduğunu tanımlayabilmek için kullanılmış aynı zamanda Thibaut ve Kelley gibi sosyal psikologlar ile Emerson ve Homans gibi sosyologlar tarafından incelenen bir kavramdır. Sosyal mübadele kuramı, kişiler arası ilişkileri ekonomik bir anlaşmaya benzeterek fayda-maliyet açısından incelemekte ve bireylerin sosyal bir ilişkide yer almasının katlandıkları sosyal maliyetlerin karşılığında ödül alıp almayacakları beklentisine bağlı olarak değiştiğini belirtmektedir (Bolat, Bolat ve Aytemiz Seymen, 2009).

Sosyal mübadele kuramında ödül ilişkiden alınan hazzı ya da doyumunu temsil etmektedir. Evlilikten sağlanan ödül ve ödenen bedel arasındaki fark pozitifse birey ilişkiyi dolayısıyla evliliği sürdürmek, fark negatifse ilişkiyi sonlandırmak istemektedir (Foa & Foa, 2012).

Öğrenme Kuramları

Öğrenme kuramları evlilik doyumunu ilişkilerdeki bağlılık ve bağımlılığı öğrenme ilkeleri ile açıklamaktadır. Anne ve babası tarafından ihtiyaçları giderilen çocuk rahatlama duygusu yaşamakta, anne babasıyla bağ kurmakta dolayısıyla anne ve babasıyla olan ilişkisine dair olumlu duygular geliştirmektedir. Sonuç olarak, evlilik doyumunu bağlanma ve ortaya çıkan olumlu duygular ile açıklanmaktadır (Soysal, Bodur, İşeri ve Şenol, 2005).

Sevginin Evrimi Kuramı

Wilson'un sevginin evrimi kuramına göre sevgi; koruma, korunma ve cinsel dürtülerden kaynaklanmaktadır. Koruma ve korunma içgüdüleri eşlerin birbirlerinden anne ve babalarından bekledikleri güven ve korumayı beklemelelerinden, cinsel dürtü ise çoğalma isteğinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca, erkeklerin amacı mümkün olduğu kadar kısa zamanda çok kadınla birlikte olarak tohumlarını yaymaktır ve bu nedenle seçici davranmamaktadırlar. Kadınlar ise genlerini paylaşacağı erkek konusunda daha seçici davranmaktadır. Sonuç olarak sevginin evrimi kuramı evlilik doyumunu içgüdülerle açıklamakta ve evliliğin amacının çoğalmak olduğunu öne sürmektedir. Bu nedenle eşler çocukları büyüene kadar birlikte olabilirler ancak çocuklar evden ayrıldığında birlikte yaşamak için bir nedenleri kalmamaktadır (Hortaçsu, 1991).

Bağlanma Kuramı

Bowlby tarafından öne sürülen bağlanma kuramına göre, bebekler bir yetişkin tarafından korunup bakılmaya muhtaç olarak dünyaya gelirler ve ancak bu şekilde yaşamlarını sürdürebilirler. Bebeğin sıkıntı ve zorlanmışlık işaretlerine olumlu tepki veren yani bebeğin birlikteyken kendini güvende hissettiği kişi bağlanma kişisidir (Hazan, Shaver ve Dönmez, 1994). Bebek bağlanma figüründe ihtiyaç duyduğu rahatlığı ve güvenliği bulduğunda sağlıklı duygusal gelişim için gerekli fonksiyonel bağlanma gerçekleşmekte ve kendisine bakım veren kişi ile koordineli olarak bağlanma davranışı sergilemektedir (Collins ve Feeney, 2004).

Bağlanma kuramcılarını, yetişkin bağlanmasının kişinin bebekliğinde annesiyle ya da bakım verenle oluşturduğu bağlanması ile ilişkili olduğunu kabul etmektedir. Anne ile bebek arasında yaşanan problemler bireyin bebeklikte yaşadığı problemleri, gelecek hayatında yaşayacağı bağlanma problemlerini ve psikopatolojik örüntülerini etkilemektedir (Tüzün ve Sayar, 2006). Aynı zamanda yetişkinin bağlanma örüntüsü çocuklukta yaşanan bağlanma davranışı ve duygusundan etkilenmektedir. Bu nedenle yetişkinlerin romantik ilişkileri çocukluklarındaki bağlanma figürleriyle olan ilişkileri ile benzerlik göstermektedir (Collins ve Feeney, 2004).

Bağlanma güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma olarak dört şekilde

gerçekleşmektedir. Güvenli bağlanmada kişi kendini değerli görmekte ve sevmeye layık olduğunu ve diğer insanların kendisini kabullendiğini düşünmektedir. Saplantılı bağlanmada kişi kendini değersiz hissetmekte ve sevmeye layık olmadığını düşünmektedir. Saplantılı bağlanan kişilerin kendilerine güvenleri ve kendilerini açma düzeyleri düşüktür. Kayıtsız bağlanmada kişi kendini değerli ve sevmeye layık hissetmekle birlikte hayal kırıklıklarından kaçınmak amacıyla yakın ilişkilerden kaçınır ve incinmeye karşı kendilerini korurlar. Korkulu bağlanmada ise kişi kendisini değersiz görmekte ve sevmeye layık olmadığını düşünmektedir. Bu nedenle yakın ilişkiler kurmaktan kaçınarak reddedilmeye karşı kendilerini korumaktadır (Kesebir, Özdoğan Kavzoğlu ve Üstündağ, 2011).

Bağlanma kuramının önemli ilkelerinden biri çocuklukta temel bakım veren kişiyle kurulan bağın yetişkinlik yaşamında da devam ettiği ve yetişkinlikte yaşanan ilişkilerde önemli olduğudur (Çalışır, 2009). Bağlanma kuramına göre ilişki doyumu dolayısıyla evlilik doyumu rahatlık, bakım ve cinsel doyum gereksinimlerinin ne derece sağlandığına bağlıdır. Eşin ulaşılabilir ve gereksinimlere yanıt veren olması, karşılıklı güven ve eşin ilişkiden beklentileri ilişki doyumunda önemlidir. Aynı zamanda geçmişte güvenin sağlanmadığı doyum vermeyen bir ilişki en düşük düzeyde beklentilerle de sürdürülebilmektedir (Hazan ve diğerleri, 1994).

Psikanalitik Kuram

Freud' un psikanalitik kuramına göre, fallik dönemde (3-5 yaş) anne-bebek-baba ilişkisi önem kazanmakta ve bebekler karşı cinsten ebeveynlerine cinsel duygular beslemektedir. Bu dönemde bastırılan karşı cinsten ebeveyne olan duygular ergenlikte tekrar ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bebeklikte karşı cinsten ebeveyne karşı hissedilen cinsel duygular yetişkinlikte karşı cinsten olan ebeveyne fiziksel ya da psikolojik olarak benzeyen karşı cinse yönelmekte, dolayısıyla eş seçiminde karşı cinsten ebeveyne olan benzerlik önemli hale gelmektedir (Hortaçsu, 1991).

Bağlamsal Model

Bağlamsal modele göre eşlerden biri bir davranışta bulunduğu zaman diğer eşte duyuşsal ve bilişsel işlemler oluşur ve bu işlemler eşlerin davranışta bulunduğu bağlamla alakalıdır. Bağlam ise evlilikteki davranışların eşler tarafından duyuşsal ve bilişsel olarak işlenmesini etkileyen psikolojik etkenler olup yakın ve uzak bağlam olarak iki şekildedir. Yakın bağlam eşin davranışa maruz kaldığı andaki duygu ve düşünceleri olup uzak bağlam ise kalıcı kişilik özellikleridir. Bağlamsal model, uzak ve yakın bağlam arasındaki ilişkiye kısacası eşlerin kişilik özellikleri ile evlilik yaşantılarına bağlı olarak evlilikten sağlanan doyumunu açıklamaktadır (Bradbury ve Fincham, 1987).

Levinger ve Snoek' un İlişki Düzeyleri Görüşü

İlişki düzeyleri görüşünde ön planda olan ilişki olup birbirinden farklı ilişki ve ilişki düzeyleri ele alınmıştır. Bu görüşe göre dört çeşit ilişki türü bulunmaktadır. Sıfır ilişki düzeyinde kişiler birbirini tanımamakta ve aralarında ilişki bulunmamaktadır. İkinci aşama olan fark etme düzeyinde kişiler arasında ilişki yoktur ve kişiler sadece birbirlerinin görünümünün farkına varmışlardır. Üçüncü düzey olan yüzeysel ilişki düzeyinde ise kişiler arasında bir ilişki ve bu ilişkiyi etkileyen bazı etmenler söz konusudur. Sıfır ilişki düzeyinde fiziksel çekiciliğe dikkat etme söz konusuysen ilişki ilerledikçe kişisel benzerliklerin önemi artmaktadır. Yüzeysel ilişki aşamasında çiftlerin ilgilerinin benzerlikleri belirginleştikçe çiftler bir sonraki boyut olan karşılıklı ilişkiler boyutuna geçiş yapar. Bir sonraki boyuta geçiş yapan çiftler bazı yaşantı ve kişilik özelliklerini paylaşarak ilişkiyi derinleştirirler ve böylece mahrem ilişki düzeyine geçiş yaparlar. Kafede ya da otobüste bir defa karşılaşılan kişilerle olan ya da postacı, veznedar ve gazeteci gibi kişilerle olan ilişkiler yüzeysel ilişkiye örnek verilebilir. Ayrıca bu görüşe göre ilişki düzeyleri arasında geçiş yapılabilir. Örneğin, boşanmış bir çift son aşama olan karşılıklı ilişki düzeyinden yüzeysel ilişki düzeyine geçebilmektedir (Hortaçsu, 1991).

Sonuç olarak evlilik doyumunu ile ilgili kuramlar incelendiğinde, ilişkiden dolayısıyla evlilikten beklentilerin sosyal ve biyolojik faktörlere, öğrenme yaşantılarına, psikolojik ya da karşılıklı beklentilerin doyurulmasına bağlı olduğu görülmektedir. Bu

durum birçok faktörün eşlerin evlilik doyumunda belirleyici olduğunu göstermektedir.

Cinsiyet Rollerine İlgili Kuramsal Açıklamalar

Bu bölümde cinsiyet ve toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rolleri kavramları ile cinsiyet rollerini açıklayan kuramlar hakkında bilgi verilmektedir.

Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet biyoloji, antropoloji, sosyoloji ve psikoloji gibi bilimlerin incelediği bir konu olmakla birlikte 1900'lerin başında sosyal psikolojide cinsiyet sadece demografik değişken olarak ele alınmaktaydı. 1930-1970 yılları arasında cinsiyetin kişiliği etkileyen bir faktör olduğu ve bireylerin erkeksilik ya da kadınsılık olan iki uçtan birinde yer almaları gerektiği görüşü hâkim olmuştur. 1970'lerden sonra kadınsılık ve erkeksiliğin birbirinden bağımsız olduğu kabul edilerek androjen kavramı ortaya çıkmıştır. 1980'lerde ise cinsiyetin sosyal bir kategori olduğu, toplumsal cinsiyetin kalıcı bir kişilik özelliği değil bir süreç olduğu ayrıca toplum ve kültür tarafından etkilendiği kabul edilmiştir (Dökmen, 2004).

Sosyal bilimlerde var olan iki cinsiyet kavramından biri biyolojik cinsiyet diğeri ise toplumsal cinsiyettir. Biyolojik cinsiyete göre bireyler fiziksel farklılıklarından dolayı kadın ve erkek olarak ayrılmaktadır. Toplumsal cinsiyete göre ise toplumsal ve kültürel kişilik özellikleri erkeksilik (maskülenlik) ve kadınsılık (feminenlik) olarak tanımlanmaktadır (Suğur, 2012). İngilizce' de cinsiyet (sex) ve toplumsal cinsiyet (gender) terimleri birbirinden farklıdır; cinsiyet bireyin kadın ya da erkek oluşunu ifade ederken, toplumsal cinsiyet bireyin sergilemesi gereken rolleri belirlemektedir. Biyolojik olarak kadın olan bir bireyin toplumsal cinsiyeti erkeksi olabilmektedir. Ancak toplumsal cinsiyeti erkeksi olan bir kadının eşcinsel olması söz konusu değildir. Sonuç olarak toplumsal cinsiyet rolleri ile cinsel tercihler farklılaşmaktadır (Dökmen, 2004).

Toplumsal cinsiyet, toplumların kültürel anlamda cinsiyet algılarının nasıl şekillendiği konusunda yol gösterici bir kavramdır. Biyolojik olarak kadın ya da erkek olmaktan ziyade sosyal yaşam alanlarında bireylerin oluşturduğu cinsiyet algısını temsil

etmektedir. Toplumların gelişmesi ve değişmesinden etkilenen toplumsal cinsiyet kavramına bakış açıları farklı zaman ve kültürlerde farklı biçimlerde ortaya çıkmakta ve toplumsal olaylara paralel olarak toplumsal cinsiyet algısı da değişime uğramaktadır (Çelik, 2008).

Cinsiyet Roller

Toplumsal sistem içerisinde belirli bir konuma sahip bireyin nasıl davranması gerektiğini belirleyen normlara rol denilmektedir. Cinsiyet rolleri ise kadın ve erkeklerin yapmaları ve yapmamaları gereken davranışları içeren toplumsal beklentileri içermektedir. Bu nedenle toplumsal beklentiler bireyler üzerinde bu beklentilere uyulması konusunda baskı yaratmaktadır (Gündüz Kalan, 2010).

Toplumsal cinsiyete kalıpyargıları; toplum tarafından bireylere yüklenen ve fark edildiklerinde birey tarafından değiştirilebilen yargılardır (Çelik, 2008) ve toplumsal cinsiyet kalıpyargılarına göre kadınlar şefkatli ve ilgili olmayı erkekler ise hırslı ve rekabetçi olmayı öğrenmektedir (Gündüz Kalan, 2010). Toplumsal cinsiyet rollerine göre; erkekler kadınlara kıyasla daha dayanıklı ve dışadönük, kadınlar ise çekingen, ağırbaşlı ve eve bağlıdır (Çelik, 2008) ve toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenen cinsiyet rolleri bireylerin meslek seçimlerine, sosyal ilişkilerine, oluşturdukları güç dengelerine, aile içi ilişkilerine evlilik ve işyerindeki statülerine yansımaktadır (Timurturkan, 2009).

Bireyin kadınsı özellikleri erkeksi özelliklerinden fazlaysa kadınsı, erkeksi özellikleri kadınsı özelliklerinden fazlaysa erkeksi, hem erkeksi hem kadınsı özellikleri fazlaysa androjen, hem erkeksi hem kadınsı özellikleri azsa belirsiz cinsiyet rolüne sahiptir (Kilmartin, 2007). Androjen cinsiyet rolüne sahip olan birey; iki cinsiyet rolü yöneliminden birinde olmaktan ziyade duruma göre erkeksi ya da kadınsı davranışlar sergileyerek uyum düzeyini arttırmaktadır. Birey bulunduğu ortama uyum sağlamak için gerektiği yerde erkeksi gerektiği yerde kadınsı davranışlarda bulunmakta (Burger, 2006) hem kadınsı hem erkeksi özelliklere sahip olup, farklı durumlarda uyum sağlamak amacıyla bu özellikleri farklı derecelerde sergileyebilmektedir (Güldü ve Ersoy Kart, 2009).

Sonuç olarak; her iki cinsiyet rolünün de kendine has özelliklerinin olduğu

görülmele birlikte; her iki cinsiyet rolüne ait olan özellikleri taşımak ve uygun durumlarda herhangi bir cinsiyet rolüne ait olan olumlu davranışı sergilemek bireyin uyum düzeyini olumlu yönde etkilemektedir.

Cinsiyet Rollerini Açıklayan Kuramlar

Cinsiyetin toplumsal ve biyolojik olarak iki farklı şekilde tanımlanması sosyal bilimlerde cinsiyetin kültürel kökenli ya da biyolojik kökenli olup olmadığı tartışmasını yaratmıştır. Kadın ve erkeklerin davranış farklılıklarını açıklamaya çalışan fiziksel ve biyolojik yaklaşımların yanı sıra sosyal ve kültürel faktörlerin etkilerini araştıran yaklaşımlar da ortaya konmuştur (Suğur, 2012). Bu çerçevede cinsiyet rollerini açıklayan psikanalitik, biyolojik, sosyobiyojik, sosyal bilişsel öğrenme, bilişsel gelişim, sosyal rol, benlik sunuşu, çok faktörlü toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyet şema kuramları üzerinde durulmaktadır.

Psikanalitik Kuram

Freud' un psikanalitik kuramı, düşünce ve davranışta etkili olan içgüdüler üzerinde durmakta (Brannon, 2010) ve toplumsal cinsiyeti biyolojik bir enerji olan libido kavramlaştırmasına dayanarak açıklamaktadır (Dökmen, 2004).

Psikanalitik kuram cinselliğin doğuştan getirilen bir güdü olduğunu, insanların kalıtsal olarak biseksüel olduğunu ve cinsiyet rollerinin hem biyolojik hem de kültürel etmenlerden etkilendiğini savunmaktadır. Birey karşı cinsten ebeveynine ilgi duyduğu Oedipus kompleksinin çözümlenmesinin ardından kendi cinsiyetinden olan ebeveyniyle özdeşim kurar, onun özelliklerini alır ve nasıl bir erkek ya da kadın olması gerektiğini öğrenir. Bu nedenle ebeveynle kurulan özdeşim çocuk ya da ergenin sosyalleşme sürecinde önemlidir (Kimmel, 2000).

Psikanalitik kurama göre toplumsal cinsiyet, çocukların cinsiyetler arasındaki farklılıkların farkında olmadıkları dönem, farklılıkları anlamaya başladıkları dönem ve ödipal dönem olmak üzere üç dönemde kazanılmaktadır. Oral ve anal dönemleri içeren ilk dönemde erkek çocuklar erkek anatomisine kız çocuklar hem kız hem erkek anatomisine sahiptir. Her iki cinsin de anneleriyle olan ilişkisi karşı cins ilişkisi olup

kız çocukların da erkek çocukların da toplumsal cinsiyet rolleri erkeksidir. 18-24. aylar arasındaki ikinci dönemde toplumsal cinsiyet rolü hem kız hem de erkek çocuk için erkeksidir ve sevgi objesi yine annedir. Çocuklar sadece erkek cinsiyetini bilmektedir, erkek çocuklar kız çocuklarla aralarındaki farkın penis olduğunu fark etmekte ve bu organı kaybetme korkusu yaşamaktadır. Kız çocukları ise gizliden gizliye erkek çocuğu kıskanmakta, erkek cinsel organına bir gün sahip olacakları inancı taşımakta ve hemcinsleri olan anneye yönelmektedir. Ancak annelerinin de eksik olduğunu gördüklerinde babaya yönelerek heteroseksüel anlamda kadınsılık yoluna adım atmaktadırlar. Üçüncü dönemde erkek çocuklar kastrasyon (penisi kaybetme) korkusu nedeniyle baba ile yarışmaktan vazgeçerek anneye olan cinsel yönelimi sonlandırıp babayla özdeşim kurmakta, kız çocuklar ise babayla pasif ve kadınsı bir ilişkiye yönelip ödipal çatışmalarını çözmekte ve sonuç olarak süper ego gelişmektedir (Dökmen, 2004).

Psikanalitik görüşe sahip olan Karen Horney ise cinsiyet rollerinin gelişiminde psikanalitik çerçeveden ayrılmamaktadır. Ancak Freud' un görüşlerinin aksine erkeklerin kadınların çocuk doğurma yeteneğine sahip olmalarını kıskandığını ve kişilik gelişiminde biyolojik faktörlerden çok sosyal faktörlerin etkili olduğunu savunmaktadır (Brannon, 2010).

Sonuç olarak psikanalitik kuram cinsiyet rollerinin ödipal çatışmaların çözümlenmesinin ardından hemcinsten olan ebeveynle özdeşim kurma yoluyla oluştuğunu savunmaktadır.

Biyolojik Kuram

Biyolojik yaklaşım kadın ve erkekler arasındaki farklılıkların doğal olduğunu savunmaktadır. Kadın ve erkeklerin hormonları ve kromozom sayıları birbirinden farklı olduğu için kadın ve erkek cinsiyetine ait özellikler birbirinden farklıdır. Erkekler güçlü olmaları nedeniyle ev geçindirme ve koruma davranışları sergiler, kadınlar ise doğurgan olmaları ve annelik içgüdüsüne biyolojik olarak sahip olmaları gibi özellikleri nedeniyle ev işleri ve çocuk bakımı gibi duygusal, şefkatli ve pasif rolleri üstlenirler (Suğur, 2012). Biyolojik farklılıkların sonucu olarak erkekler başat davranış örüntüsü sergilerken kadınlar edilgen davranış örüntüsü sergilemekte, erkekler dış çevreyle

mücadele ederken kadınlar ev işlerinden sorumlu olmaktadır (Güldü ve Ersoy Kart, 2009).

Sonuç olarak biyolojik kuram toplumsal cinsiyet rollerinin oluşumunun kadın ve erkeğin biyolojik farklılıklarından ileri geldiğini, erkeklerin daha etkin kadınların daha edilgen roller üstlendiğini savunmaktadır.

Sosyobiolojik Kuram

Sosyobiolojik kuram 1970' lerde ortaya çıkmıştır ve organizmaların amacının soyu devam ettirme ve potansiyellerini en yükseğe çıkarmak olduğunu savunmaktadır. Aynı zamanda evrimsel süreç ve genetik değişimin cinsiyet rollerini etkilediğini ileri sürmekte ve Darwin' in doğal ayıklanma ilkesini sosyal davranışı açıklamak amacıyla kullanmaktadır (Dökmen, 2004). Evrimleşme süreci içerisinde kadın ve erkekler doğal ayıklanma sonucunda birbirlerinden farklı özellikleri ve davranışları kazanmış ve bu nedenle farklı toplumsal roller edinmişlerdir (Suğur, 2012).

Sosyobiolojik kurama göre kadınların ilgi ve bakım yönelimli olmasının nedeni doğurabilmeleri ve bebek besleyebilmelerinden, erkeklerin ise avcı ve savaşçı rolüne sahip olmaları ise fiziksel olarak daha güçlü ve saldırgan olmalarından kaynaklanmaktadır. Günümüzde geleneksel cinsiyet rolleri olan erkeksilik ve kadınsılığın insan türünün hayatta kalması ve soyun devamını sağladığı ileri sürülmektedir (Dökmen, 2004).

Sonuç olarak sosyobiolojik kuram; kadın ve erkeğin evrim sürecinde hayatta kalmak amacıyla biyolojik özelliklerine uygun olan davranışları ve rolleri edinmeleri sonucu cinsiyet rollerinin farklılaştığını savunmaktadır.

Sosyal Öğrenme Kuramı

Bandura' nın sosyal öğrenme kuramı geleneksel öğrenme teorisinden hareketle cinsiyet rollerinin gelişimini öğrenilmiş davranışlar ile açıklamaktadır. Kız ve erkek çocukların belirli cinsiyet rollerini öğrendiğini ve benimsediğini ayrıca birçok cinsiyet rolünün biyolojik özelliklerden bağımsız olarak sadece sosyal nedenlerden dolayı belirli cinsiyete özgü olarak benimsendiğini öne sürmektedir (Brannon, 2010). Sosyal

öğrenme kuramına göre çocuklar doğduktan sonra aileleri tarafından cinsiyetlerine göre farklı şekilde algılanmakta, cinsiyetlerine göre kendilerine biçilen rolleri öğrenmekte ve bu rollere göre davranışları yönünde teşvik edilmektedir (Güldü ve Ersoy Kart, 2009).

Sosyal öğrenme kuramına göre cinsiyet rolleri edimsel koşullanma ve model alma/ taklit yoluyla edinilmektedir. Edimsel koşullanmada cinsiyetine uygun davranışlarda bulunan çocuklar ödüllendirilip uygun davranışlarda bulunmayan çocuklar cezalandırılmakta ya da davranışları pekiştirilmemektedir. Böylece çocuk pekiştirilmeyen davranışı devam ettirmemektedir. Model olarak öğrenmede ise çocuk hemcinsi olan ebeveynini, öğretmenini, arkadaşını ya da beğendiği bir televizyon kahramanını örnek almaktadır (Dökmen, 2004). Model alma, doğrudan yaşantı ve öğretim toplumsal cinsiyetin gelişiminde etkili olan üç neden olup her birinin cinsiyet oluşumuna etkisi bireylerin gelişimine ve deneyimlerinin sosyal yapılanmasına göre değişiklik göstermektedir (Dökmen, 2004).

Sonuç olarak; sosyal öğrenme kuramı cinsiyet rollerinin gelişiminde bireylerin koşullanma ve model alma yoluyla cinsiyete özgü davranışları edindiğini, aynı zamanda kişisel faktörlerin de cinsiyet rollerinin oluşumunda etkili olduğunu savunmaktadır.

Bilişsel Gelişim Kuramı

Kohlberg' in bilişsel gelişim kuramına göre cinsiyet rol gelişimi üç dönemde gerçekleşmektedir. 2-3,5 yaş arasındaki cinsiyeti etiketleme döneminde çocuk kendi cinsiyetinin farkındadır ancak cinsiyetinin kalıcılığının farkında değildir ve ileride farklı bir cinsiyette olacağını düşünebilir. 3,5-4,5 yaş arasındaki cinsiyetin kararlılığı döneminde çocuk cinsiyetin sürekliliğini ve değişmezliğini anlamakla birlikte dış görünüş değiştikçe cinsiyetin değişebileceğini düşünebilir. 4,5-7 yaş arasındaki cinsiyetin değişmezliği döneminde çocuk artık cinsiyetin değişmezliğini anlar, dış görünüş değiştikçe cinsiyetin değişmediğini öğrenir ve cinsiyetine uygun olan tercih ve beğenilere yönelir (Kimmel, 2000).

Kadınsılığı ya da erkeksiliği yüksek olan insanlar cinsiyet temelli düşünür ve davranırlar. Tanıdıkları bir erkeğin erkeksi olup olmadığını ya da bir kıyafetin kadınsılığını daha çabuk fark ederler. Çünkü dünyayı cinsiyet temelli olarak görürler ve güçlü cinsiyet şemaları vardır. Örneğin cinsiyet temelli bir erkek balenin sadece

kadınlara uygun olduğunu düşünürken androjen bir erkek baleden hoşlanabilir (Burger, 2006).

Sonuç olarak; bilişsel gelişim kuramı cinsiyet rollerinin oluşumunda bireyin şemalarının ve bilgi işleme süreçlerinin etkili olduğu savunmaktadır.

Sosyal Rol Kuramı

Eagly (1987) tarafından ortaya atılan sosyal rol kuramına göre toplum tarafından belirlenmiş olan kadın ve erkek rolleri vardır. Örneğin, çocuk bakmak ve ev işi yapmak gibi işler kadınlara özgüdür. Bu nedenle her cinsiyet kendisinden beklenen davranış ve özellikleri taşımaktadır. Kadın ve erkek arasındaki davranış değişiklikleri toplum tarafından belirlenen cinsiyet kalıp yargıları tarafından belirlendiği için her iki cinsiyetin kalıp yargıları değiştiğinde cinsiyete özgü davranışlar da değişmektedir (Eagly, 1987).

Sonuç olarak; sosyal rol kuramı toplumsal cinsiyet rollerinin toplum tarafından belirlenen kalıp yargılarla uyumlu olarak oluştuğunu, kadın ve erkeğin kendilerinden beklenen cinsiyete özgü davranışları edindiğini savunmaktadır.

Benlik Sunuşu Kuramı

Goffman' ın benlik sunuşu kuramına göre toplumsal cinsiyete bağlı davranışlar birçok faktörden etkilenmekle birlikte bulunulan ortama bağlı olarak da değişiklik göstermektedir. Davranışların ortaya çıkacağı sosyal etkileşimlerde üç önemli durum vardır. Algılayan durumunda bireyin toplumsal cinsiyete dair inançları ve her cinsiyete özgü aktör davranışı vardır ve herhangi bir sosyal etkileşimde bu inançlar devreye girer. Davranışta bulunan (aktör) durumunda birey farklı zamanlarda ve ortamlarda farklı davranışlar sergileyebilir. Durumsal ipuçları durumunda ise birey ortamda sergileyeceği davranışın sosyal olarak beğenilirliğini, algılayan ya da aktörün beklentilerinin güçlü olup olmadığını ve bireylerin gelecekte etkileşim halinde olup olmayacağını hesaba katarak uygun davranışlarda bulunur (Ashmore ve Sewell, 1998).

Benlik sunuşu kuramına göre bireyler hangi durumlarda hangi davranışları sergileyeceklerine kendisi karar vermekte ve sergileyecekleri davranışın sosyal olarak

beğenilir olup olmadığına göre davranışta bulunmaktadır.

Çok Faktörlü Toplumsal Cinsiyet Kuramı

Spence 'in çok faktörlü toplumsal cinsiyet kuramına göre toplumsal cinsiyet tek bir faktöre bağlı oluşmamaktadır. Kişinin temel kadınsılık ya da erkeksilik duygusu, kalıp yargı olarak kadın ve erkekle bağlantılı olan özellikler, toplumsal cinsiyetle ilişkili ilgiler, rol davranışları ve tutumlar ve cinsel yönelim olarak dört boyuta bağlıdır. Aynı zamanda kişinin cinsiyetine özgü olmayan davranış ve tutumları olabileceği gibi bu davranış ve tutumlar yaş ve yaşananlarla ilişkili olarak da değişebilmektedir (Palan, 2001).

Sonuç olarak; çok faktörlü toplumsal cinsiyet kuramı bireyin cinsiyet rollerine özgü olan davranışları sergilemesinde tek bir faktörün etkili olmadığını, bireyin sergileyeceği davranışlarda deneyimler de dâhil olmak üzere birçok faktörün etkili olduğunu savunmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Şema Kuramı

Martin ve Halverson tarafından geliştirilen toplumsal cinsiyet şema kuramı çocukların cinsiyete özgü davranışları benimsemelerinin altında yatan nedenin cinsiyete özgü davranışları uygulamalarına yardımcı olacak şemalar edinmeleri olduğunu savunmaktadır. Aynı zamanda cinsiyete özgü davranışlar sadece bilişsel gelişim sonucu değil cinsiyete özgü şemaların oluşması sonucu olarak da ortaya çıkmaktadır (Brannon, 2010).

Çocuklar çevresindekileri kadın ve erkek olarak tanımladıktan sonra şemalar oluşmaktadır. Ardından bu şemalara kadınsı ve erkeksi faaliyetler eklenmekte ve çocuklardan bu şemalara yani toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak davranmaları beklenmektedir. Sonuç olarak çocuğun davranışları toplumsal cinsiyetine uygun olan davranışları etiketlemesi ve sınıflandırması ile oluşmaktadır. Başka bir deyişle çocuklar çevresindeki insan ve eşyaları kadınsı ve erkeksi olarak sınıflandırıp etiketleyerek hangi nesne ve davranışların kadınlara ya da erkeklere göre olduğunu sınıflandırıp etiketlemektedir (Sabuncuoğlu, 2006).

Toplumsal cinsiyet şema kuramına göre; birey çevresini gözlemlemektedir, kadın ve erkeğe özgü olan davranışları fark edip şemalarıyla uyumlu olarak cinsiyete uygun olan davranışları edinmektedir.

İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar İle İlgili Kuramsal Açıklamalar

Bu bölümde Ellis' in Akılcı Duygusal Terapisi ve Beck' in Bilişsel Terapisinin bilişsel çarpıtmalara yönelik açıklamalarına yer verilmektedir.

Ellis' in Akılcı Duygusal Terapisi

Bireylerin yaşantıları sonucunda yanlış çıkarımlar oluşturmaları, akılcı duygusal terapide akılcı olmayan inançlar ile açıklanmaktadır. Akılcı olmayan inançların değiştirilmesi ile birlikte bireylerin olaylara bakış açısı da değişmektedir. Akılcı duygusal terapinin üzerinde durduğu kavramlar aşağıda açıklanmaktadır:

Akılcı Olmayan İnançlar

Albert Ellis bireylerin yaşadığı depresif duygular, kaygı ve sıkıntıların nedenlerinin yanlış akıl yürütmeler ve akılcı olmayan inançlar olduğunu ve her birimizin çok sayıda akılcı olmayan inanca sahip olduğumuzu savunmaktadır. (Burger, 2006).

Akılcı olmayan inançlara göre kişi çevresindeki insanların hemen hemen hepsi tarafından sevilme ve beğenilmek ister. Kendisini olumlu algılaması için yeterli ve başarılı olması gerekir, bazı insanlar kötü ve kusurlu olup cezalarını çekmelidir, olaylar kişinin istediği yönde gitmiyorsa bu bir felaket olarak nitelendirilir ve bireyin mutsuz olması kendisine değil yaşadığı olaylara bağlıdır (Doğan, 1995). Bu nedenle akılcı duygusal terapi bireylerin var olan akılcı olmayan inançlarının yanlış kararlar vermelerine neden olduğunu ve bu inançların değiştirilmesi gerektiğini savunmaktadır (Burger, 2006). Böylece akılcı olmayan inançlar değiştirildiğinde, bireylerin olaylara verdiği tepkiler de değişmektedir.

A-B-C Üçlüsü

İnsanların yaşadıkları olaylara verdikleri tepkiler olayla ilgili düşüncelerinden etkilenmektedir. Bu durum A-B-C üçlüsü ile açıklanmaktadır. A-B-C üçlüsüne göre A bireyden bağımsız bir davranış, tutum ya da olay, C kişinin kendisinden bağımsız olan olay ya da davranışa olan tepkisi, B ise kişinin A hakkındaki düşünceleri olup, B nin değiştirilmesi durumunda kişinin A ya verdiği C tepkisi de değişmektedir (Doğan, 1995). Örneğin; bir sınavda başarısız olan kişi (A), ‘‘İnsanlar tarafından değer görmek için başarılı olmalıyım’’ gibi akılcı olmayan bir inanç (B) sahipse, sınavdan kötü not olmanın bir felaket olduğu sonucuna (C) varacaktır (Burger, 2006). Bu üç adım çözümlendiğinde bilişsel hatalar belirlenir, inanç ve düşünce örüntüleri tartışılarak (D) müdahaleye başlanır (Hackney ve Comier, 2008). Bir kişinin boşanmasının ardından (A) reddedilme ve beceriksizlik hissetmesinin (B) depresyona (C) neden olması da A-B-C üçlüsüne göre değerlendirilebilir ve kişinin depresyona girmesinin nedeninin boşanması değil boşanmaya dair hissettiği duygular ve düşünceleri olduğunu fark etmesi sağlanabilir (Corey, 2008).

Sonuç olarak Akılcı Duygusal Terapi, bireylerin bir takım düşünce hatalarına sahip olduğunu ve yaşantılarına bakış açılarının sahip oldukları düşünce hatalarından etkilendiğini ayrıca düşünce hataları değiştiğinde yaşantılara bakış açılarının da değişeceğini savunmaktadır.

Beck’ in Bilişsel Terapisi

Bilişsel terapi de akılcı duygusal terapi gibi duygusal rahatsızlığa sahip olan bireylerin olumsuz düşüncelere ve uyumsuz olan inançlara sahip olduklarını savunmaktadır (Corey, 2008). Duygusal rahatsızlığa sahip olan bireyin yüzeyde olan ve fark edilebilen düşüncelerinden yola çıkarak daha derinde var olan düşüncelerine ulaşılmaya çalışılır. En yüzeyde otomatik düşünceler ardından ara inançlar ve en derinde ise temel inançlar yer almaktadır (Gökçakan ve Gökçakan, 2005).

Beck’ in bilişsel terapisinde ele alınan kavramlar aşağıda açıklanmaktadır (Hiçdurmaz ve Öz, 2011):

Temel İnançlar

Bireyin çevresi, kendisi ve dünya ile ilgili varsayımlarını içeren, geçmiş yaşantıları tarafından şekillenmiş, yaşantılar sonucu ortaya çıkan durumlarla birlikte pekiştirilmiş, psikolojik zorlanma durumlarında ortaya çıkan ve bireyin farkına varamadığı inançlardır. Kişinin otomatik düşünceleri ve ara inançları ortaya çıktıkça bu temel inançlarının da farkına varmaya başlayacaktır.

Ara İnançlar

Kişinin kendisi, yaşadığı olaylar ve dünya hakkındaki görüşleri ile ilgili kalıcı olan kuralları ve beklentileridir. Çoğunlukla 'Eğer sınırlarımı açarsam, insanlar bu durumu kullanır' gibi koşul cümleleri ile ifade edilir.

Otomatik Düşünceler

Bilişsel olaylar olarak da adlandırılan olaylar ve düşünceler akımı olup çok hızlı ve otomatik olarak ortaya çıkarlar. Kişinin yaşadığı olumsuz duyguların öncesinde bu düşünceler yer almaktadır. Bu düşünceler ne kadar mantıksız olursa olsun kişi tarafından bunlara inanılır ve isteyerek değil otomatik olarak akla gelirler (Gökçakan ve Gökçakan, 2005).

Bilişsel Üçlü

Bilişsel üçlü kişinin kendisi, geleceği ve deneyimlerini yansıtan üç bilişsel örüntüden oluşmakla beraber bu üçlünün ilk basamağı kişinin kendisi hakkındaki olumsuz bakış açısı olup kişi kendini hatalı, yetersiz ve kusurlu olarak görmektedir. Olumsuz yaşantılarının sorumluluğunu kendisinde var olduğunu düşündüğü eksikliklere yüklemekte, başarılı ve mutlu olabilmek için kusurlu olduğunu düşünmekte (Arkar, 2012) ve kendilerini kaybeden olarak tanımlamakta olup geleceğe umutsuz bakmaktadır (Gökçakan ve Gökçakan, 2005).

Bilişsel üçlünün ikinci basamağında ise kişinin yaşadığı deneyimleri olumsuz yorumlaması yer almaktadır. Kişi deneyimlerinin olumsuz olduğunu düşündükçe dünyayı da olumsuzlukların yaşandığı bir yer olarak tanımlamaya devam etmektedir.

Üçüncü basamakta ise kişinin gelecekle ilgili düşünceleri yer almaktadır. Kişi yaşadığı deneyimlere verdiği olumsuz atıftan dolayı gelecek deneyimlerinin de olumsuz olacağı düşüncesine sahiptir (Arkar,2012).

Bilişsel Şemalar

Bilgiyi algılama, düzenleme, işleme ve kullanmaya yardımcı olan varsayımsal bilişsel yapılara şema denmektedir. Şemalar çevremizde olan bitenleri algılamamıza yardımcı olmaktadır. Her insanın şemaları birbirinden farklı olduğu için olayları işlemeleri birbirlerinden farklı olmaktadır. Örneğin, boyu kısa olan biri uzun boylu birini gördüğünde daha fazla dikkat etmektedir (Burger, 2006). Kişi belirli bir durumla karşılaştığında o duruma dair şeması aktive olur, durumu süzgeçten geçirir ve kodlar. Bazı şemalar her zaman aktif olmamakla beraber stres gibi etkenlerle aktive olarak kişinin var olan durumu algılamasında etken rol oynayabilir (Arkar, 2012). Şemalar uyum sağlayıcı, fonksiyonel olmayan, genel ya da özel olabilirler (Gökçakan ve Gökçakan, 2005).

Bilişsel Çarpıtmalar

Beck' in bilişsel davranışçı yaklaşımına göre duygusal problemler yaşayan bireyler yaşantılarını objektif görmelerine engel olan bazı mantık hataları yapmakta ve bu mantık hataları yanlış çıkarımlar yapmalarına neden olmaktadır. Bilişsel çarpıtmalar olarak tanımlanan bu hatalı varsayımlar aşağıda açıklanmaktadır (Arkar, 2012):

Keyfi çıkarımlar. Kişinin elinde destekleyici kanıtlar olmadığı halde yaşantılarından bazı sonuçlar çıkarmasına keyfi çıkarım denmektedir. Kişi yaşantılarını facialaştırabilir ve en kötü senaryoyu düşünebilir. Yeni mezun olan birinin iş hayatında deneyim sahibi olmadığı için başarısız olacağını düşünmesi keyfi çıkarıma örnek verilebilir. Kişi duruma karşıt ya da destekleyici bir bulguya sahip olmamasına rağmen durumdan çıkarsama yapmaktadır.

Seçici soyutlama. Kişinin bir yaşantısının ufak bir ayrıntısına anlam yüklemesi ve olayın sonucunu o ufak ayrıntıya göre değerlendirmesidir. Örneğin kendisini işyerinde yaşadığı başarılarla göre değil de zayıflıklarına göre değerlendiriyorsa seçici

soyutlama yapmaktadır. Olayın bütünü göz ardı edilir ve yalnızca ufak bir ayrıntısına odaklanarak duruma özgü değerlendirme yapılır.

Aşırı genelleme. Tek bir olaydan genel sonuçlar çıkarmaya aşırı genelleme denmektedir. Kişi yaşadığı bir başarısızlık nedeniyle kendisini tamamen başarısız olarak nitelendiriyorsa aşırı genelleme yapmaktadır. Kişi yaşadığı tamamen rastlantısal olarak benzer bir veya birkaç olaydan genel sonuçlara varmaktadır.

Abartma, küçümseme. Kişinin yaşadığı bir olaya gereğinden fazla ya da az anlam yüklemesidir. İş hayatında yapılan en ufak bir hatanın bile felaketle sonuçlanacağını düşünmek gibi olayın anlamını değerlendirmede var olan bir bozukluk (aşırı büyütme ya da küçültme) vardır.

Kişiselleştirme. Kişinin kendi iradesi dışında gelişen olayların sorumluluğunu kendine atfetmesine kişiselleştirme denmektedir. Bir psikolojik danışman, danışanın ikinci oturuma gelmemesinin sorumlusunun kendisi olduğunu düşündüğünde kişiselleştirme yapmaktadır. Elinde hiçbir kanıtı olmadığı halde olayların nedenini kendine bağlamaktadır.

Etiketleme ve yanlış etiketleme. Bireyin kendisini yaptığı hatalara göre tanımlamasına etiketleme denmektedir. İş hayatında yapılan en ufak bir hatada kendini tamamen değersiz ve diplomayı hak etmeyen biri olarak görmek yanlış etiketlemedir.

Kutuplaşmış düşünce. Kişinin olay ve durumları ‘ya hep ya hiç’ şeklinde yani iyi ya da kötü olarak iki uçta yorumlaması ve ortalama düşüncelere sahip olmamasıdır. Kişi kendini ya da olayları tanımlarken her iki uçtaki kategoriden birini seçmektedir (Arkar, 2012).

İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları açıklamaya yönelik kuramsal bilgiler ışığında bilişsel yaklaşımların, kişilerin yaşadıkları olaylara ne tür bir bakış açısıyla yaklaştığını önemsediği, yaşantılara dair geliştirilen bilişsel hataların ve hatalı düşüncelerin değiştirilmesi ile birlikte yaşantılara verilen tepkilerin de değişeceğini vurguladığı görülmektedir.

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde evlilik doyumu, cinsiyet rolleri ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ile polislerin aile yaşamı ve evlilik doyumu, cinsiyet rolleri, stres, iş doyumu, yaşam doyumu, tükenmişlik, psikolojik belirtiler, problem çözme becerileri ve risk alma davranışları ile ilgili yapılmış olan çalışmalara yer verilmektedir.

Evlilik Doymu ile İlgili Araştırmalar

Evlilik doyumu ile ilgili yapılmış çalışmalar incelendiğinde; yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, çocuk sayısı, evlenme süresi, gelir düzeyi, evlilik türü, eşin çalışma durumu, evlenme yaşı ve ikinci kez evlenme gibi demografik değişkenlerle evlilik doyumu ilişkisinin incelendiği görülmektedir. Ayrıca cinsiyet rolleri, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar, kişilik özellikleri, problem çözme becerileri, çatışma yönetimi, stres, iletişim becerileri, yapılan meslek, dindarlık, aile içi şiddet ve çocuk davranışları ile evlilik doyumu ilişkisinin incelendiği de görülmektedir. Ayrıca evlilik uyumu kavramının literatürde evlilik doyumu ile benzer olması ve evlilikten sağlanan memnuniyeti ölçen çalışmalarda kullanılmış olması (Yılmaz, 2001) nedeniyle evlilik uyumu ile ilgili araştırma bulgularına da bu bölümde yer verilmektedir.

Evlilik Doymu ile Demografik Değişkenlerin İlişkisini İnceleyen Araştırmalar

Evlilik doyumunun yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, çocuk sayısı, evlenme süresi, gelir düzeyi, evlilik türü, eşlerin çalışma durumu, evlenme yaşı ve ikinci kez evlenme gibi demografik değişkenlerle ilişkisinin incelendiği görülmektedir.

Yaş ile evlilik doyumu ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde farklı bulgular olduğu görülmektedir. Araştırmaların bazılarında yaş ile evlilik doyumu ilişkisi bulunmazken (Kubat, 2012; Çınar, 2008; Tufan Çetin, 2010; Anar, 2011; Güven, 2005), bir diğer çalışmada yaş ile evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki olduğu (Taşköprü, 2013) görülmektedir. Evlilik uyumu ile yaş ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde de farklı bulgular olduğu görülmektedir. Araştırmaların bazılarında yaş ile evlilik uyumunun ilişkili olduğu (Demiray, 2006) ve ileri yaş

grubunda evlilik uyumunun yüksek olduğu görülürken (Düzgün, 2009) bir diğer çalışmada yaş ile evlilik uyumunun ilişkili olmadığı (Erişti, 2010) görülmektedir.

Cinsiyet ile evlilik doyumu ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde farklı bulguların olduğu görülmektedir. Araştırmaların bazılarında cinsiyetler açısından fark bulunmazken (Kubat, 2012; Çınar, 2008; Güven, 2005; Curun, 2006; Soyer, 2006; Tufan Çetin, 2010) bazılarında ise cinsiyetler arasında fark olduğu, erkeklerin evlilik doyumunun kadınlardan (Fidanoğlu, 2006; Basat, 2004; Jose ve Alfons, 2007; Cihan Güngör, 2007; Çağ, 2011) ve kadınların evlilik doyumlarının erkeklerden (Anar, 2011) yüksek olduğu görülmektedir. Cinsiyet ile evlilik uyumu ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde farklı bulgular olduğu görülmektedir. Araştırmaların bazılarında evlilik uyumunun cinsiyetler açısından farklılık göstermediği görülürken (Özmen Süataç, 2010; Erişti, 2010; Düzgün, 2009; Çavuşoğlu, 2011; Çelik ve Tümkaya, 2012; Aktaş, 2009) bir diğer çalışmada cinsiyetler arasında farklılık olduğu ve kadınların evlilik uyum düzeyinin erkeklerden yüksek olduğu (Yılmaz, 2009) görülmektedir.

Eğitim seviyesi ile evlilik doyumu ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde farklı bulgular olduğu görülmektedir. Araştırmaların bazılarında eğitim düzeyi ile evlilik doyumunun ilişkili olduğu ve eğitim seviyesi yükseldikçe evlilik doyumunda artış olduğu (Yıldız, 2013; Anar, 2011), eğitim seviyesi düştükçe evliliğe dair sağlıksız inançların arttığı (Basat, 2004) görülürken bir diğer çalışmada eğitim seviyesi ile evlilik doyumunun ilişkili olmadığı (Çınar, 2008) görülmektedir. Eğitim seviyesi ile evlilik uyumu ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde; bazı çalışmalarda eğitim seviyesi yükseldikçe evlilik uyumunun arttığı görülürken (Özmen Süataç, 2010; Erişti, 2010) bir diğer çalışmada eğitim durumunun evlilik uyumu ile ilişkili olmadığı görülmektedir (Aktaş, 2009; Kubat, 2012).

Çocuk sayısı ile evlilik doyumu ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde farklı bulgular olduğu görülmektedir. Araştırmaların bazılarında çocuk sayısı açısından farklılık bulunmazken (Çınar, 2008; Yılmaz Dinç, 2013) bazılarında ise çocuk sayısı ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu (Wong ve Goodwin, 2012; Taşköprü, 2013), çocuk sayısı arttıkça evlilik doyumunun azaldığı (Kubat, 2012), çocuk sahibi olan çiftlerin evlilik doyumlarında düşüş yaşadığı (Fidanoğlu, 2006; Zagura, 2012) ve yenidoğan bebek sahibi olan çiftlerin daha düşük evlilik doyumuna sahip olduğu

(Twenge, Campbell ve Foster, 2003) görülmektedir. Çocuk sahibi olma ile evlilik uyumu ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde; bazı araştırmalarda çocuk sahibi olmanın evlilik uyumu ile ilişkili olmadığı görülürken (Özmen Süataç, 2010; Düzgün, 2009) bir diğer çalışmada çocuk sayısının evlilik uyumuyla olumlu ilişkili olduğu (Jose ve Alfons, 2007) görülmektedir. Buna karşın evlilik uyumu ile ilgili yapılmış bir diğer çalışmada çocuk sayısı arttıkça evlilik uyumunda düşüş yaşandığı (Aktaş, 2009) görülmektedir.

Evlenme süresi ile evlilik doyumu ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde farklı bulgular olduğu görülmektedir. Araştırmaların bazılarında evlilik süresi ile evlilik doyumunun anlamlı ilişkili olduğu (Taşköprü, 2013), evlilik süresi arttıkça evlilik doyumunun azaldığı (Kubat, 2012) görülürken bazılarında yeni evli çiftlerde evlilik doyumunda düşüş yaşandığı (Dew, 2008) görülmektedir. Evlilik süresi ile evlilik uyumu ilişkisinin araştırıldığı çalışmalarda; evlilik süresinin evlilik uyumuyla ilişkili olduğu (Jose ve Alfons, 2007), evlilik süresi arttıkça evlilik uyumunun azaldığı (Özmen Süataç, 2010), evliliğin 10-15. senelerinde olan çiftlerin evlilik uyumunda düşüş olduğu (Demiray, 2006), evlilik süresi az olanların evlilik uyumunun yüksek olduğu (Düzgün, 2009) görülürken diğer çalışmalarda evlilik süresi ile evlilik doyumunun (Yılmaz Dinç, 2013; Çınar, 2008) ve evlilik uyumunun ilişkili olmadığı (Çavuşoğlu, 2011) görülmektedir.

Gelir düzeyi ile evlilik doyumunun incelendiği çalışmalar incelendiğinde farklı bulgular olduğu görülmektedir. Araştırmaların bazılarında düzenli bir gelire sahip olmanın evlilik doyumu ile ilişkili olduğu (Wong ve Goodwin, 2012; Taşköprü, 2013) ve gelir düzeyi arttıkça evlilik doyumunun arttığı (Kubat, 2012) görülürken bir diğer çalışmada ise gelir düzeyi ile evlilik doyumunun ilişkili olmadığı (Anar, 2011) görülmektedir. Gelir durumu ile evlilik uyumu ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde; farklı gelir düzeylerine sahip eşlerin evlilik uyumlarının farklılaşmadığı görülürken (Aktaş, 2009) diğer bir çalışmada ise ekonomik durumun evlilik uyumunu etkilemediği (Özmen Süataç, 2010) görülmektedir.

Eşlerin çalışma durumu ile evlilik doyumunu inceleyen çalışmalar incelendiğinde benzer bulguların olduğu görülmektedir. Araştırmalarda çift kariyerli aileye sahip olmanın evlilik doyumu ile ilişkili olduğu (Perrone-McGovern ve diğerleri, 2012), kadınların çalışmamasının evlilik doyumunda düşüşe ve evlilik çatışmalarına

neden olduğu (Faulkner, Davey ve Davey, 2005) ve statü sahibi olmanın kadınların evlilik doyumu ile olumlu ilişkili olduğu (Orgill ve Heaton, 2001) görülmektedir.

Yeniden evlenen çiftlerde evlilik doyumu ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde farklı bulguların olduğu görülmektedir. Araştırmaların bazılarında ilk ya da ikinci kez evlenen çiftler (Wang ve Crane, 2001) ve boşanmaya kendisi, eski eşi ya da ortak karar verenlerin evlilik doyumları arasında fark görülmezken (Bir Aktürk ve Fışıloğlu, 2009) buna karşın bir diğer çalışmada ilk defa ve ikinci defa evlenen çiftlerin evlilik doyumlarının farklılaştığı (Jose ve Alfons, 2007) görülmektedir.

Evlilik türü ile evlilik doyumunun incelendiği bir çalışmada; demokratik yapıdaki evliliğin evlilik doyumunu olumlu yönde etkilediği, hem aşk evliliği yapmış hem de demokratik evliliğe sahip kadınların evlilik doyumunun yüksek olduğu (Gündoğdu Aktürk, 2010) görülmektedir.

Evlilik yaşı da evlilik doyumu ile ilişkisi incelenen bir değişken olup, evlilik yaşı ile evlilik doyumunun ilişkili olmadığı (Cihan Güngör, 2007) görülmektedir.

Evlilik Doyumu ile Cinsiyet Rollerini İlişkisini İnceleyen Araştırmalar

Evlilik doyumu ile cinsiyet rolleri ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde farklı bulgular olduğu görülmektedir. Bazı araştırmalarda erkeksiliğin evlilik doyumunun yordayıcısı olduğu (Anar, 2011) bazı araştırmalarda ise kadınsılığın evlilik doyumunun yordayıcısı olduğu (Yücel, 2013) görülmektedir. Bir diğer araştırmada ise hem kadınsılığın hem de erkeksiliğın evlilik doyumunun yordayıcısı olduğu (Curun, 2006) görülmektedir.

Cinsiyet rol grupları ile evlilik doyumunu araştıran çalışmalar incelendiğinde; kadınsı ve androjen bireylerin evlilik doyumlarının belirsiz ve erkeksi cinsiyet rolüne sahip olanlardan (Çınar, 2008) ve androjen cinsiyet rolüne sahip olanların belirsiz cinsiyet rolüne sahip olanlardan (Anar, 2011) yüksek olduğu görülmektedir.

Evlilik Doyumu ile İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar İlişkisini İnceleyen Araştırmalar

Evlilik doyumu ile ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde farklı bulgular olduğu görülmektedir. Bazı araştırmalarda ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumu ile ilişkili olduğu, gerçekçi olmayan ilişki beklentisinin evlilik doyumunu yordadığı, yakınlıktan kaçınma ve zihin okumanın evlilik doyumunu yordamadığı (Güven, 2005; Güven ve Sevim, 2007) görülürken bazı araştırmalarda yakınlıktan kaçınmanın evlilik doyumunu negatif şekilde yordadığı; gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okumanın ise evlilik doyumunu yordamadığı (Tufan Çetin, 2010) görülmektedir. Buna karşın ilişkiye ilişkin inançlar ile evlilik uyumu ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmada ise evlilik uyumu yüksek kişilerle düşük olan kişilerin ilişkiye ilişkin inançları açısından fark olmadığı (Düzgün, 2009) görülmektedir.

Cinsiyet, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve evlilik doyumu ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde; fonksiyonel olmayan ilişki inançlarının evlilik doyumunu negatif şekilde yordadığı, kadınların evlilik doyumunun zihin okuma bilişsel çarpıtmasından, erkeklerin evlilik doyumunun ise yakınlıktan kaçınma bilişsel çarpıtmasından olumsuz şekilde etkilendiği görülmektedir (Hamamcı, 2005).

Evlilik Doyumu ile Kişilik Özellikleri İlişkisini İnceleyen Araştırmalar

Kişilik özellikleri ve evlilik doyumu ilişkisinin araştırıldığı çalışmalarda; öfke ve iyimserliğin evlilik doyumu ile ilişkili olduğu (Spotts ve diğerleri, 2005) benzer şekilde şakacılık ve alttan almanın erkeklerin evlilik doyumu ile ilişkili olduğu görülmektedir (Ziv ve Gadish, 2000).

Mükemmeliyetçilik ile evlilik doyumu ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmada; başkalarına odaklı mükemmeliyetçilik ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunurken, aynı çalışmada toplum odaklı mükemmeliyetçilik ile evlilik doyumu arasında negatif ilişki olduğu (Bitirgen, 2013) görülmele birlikte evlilik uyumu ile mükemmeliyetçilik düzeyi ilişkisinin araştırıldığı bir diğer çalışmada; her iki

cinsiyet için de mükemmeliyetçilik düzeyi arttıkça evlilik uyumunun azaldığı (Tuncay, 2006) görülmektedir.

Özdenetim sahibi olma ile evlilik doyumu ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmada; özdenetim sahibi olmanın ve duygusal tutarsızlığın evlilik doyumunu doğrudan etkilediği ve yumuşak başlılığın evlilik doyumu ile ilişkili olmadığı (Cihan Güngör, 2007) görülmektedir

Eşlerin duygudurumu ile evlilik doyumu ilişkisinin araştırıldığı çalışmalarda; eşlerden birinin kaygılı olmasının, duygudurumunun değişken olmasının ve kabullenici olmamasının diğer eşin evlilik doyumunun düşmesine neden olduğu görülürken (Shackelford ve Buss, 2000) benzer şekilde bir diğer çalışmada bireylerin evlilik doyumunun eşlerinin depresif semptomlarından olumsuz etkilendiği (O' Connor ve Insabella, 1999) görülmektedir.

Bağlanma ile evlilik doyumu ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde farklı bulgular olduğu görülmektedir. Araştırmaların bazılarında güvenli bağlanan çiftlerin evlilik doyumlarının güvensiz bağlanan çiftlerden yüksek olduğu (Möller, Hwang ve Wickberg, 2006; Feeney, 1999), kaygılı ve kaçınıcı bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik doyumunun (Sarı, 2012) ve evlilik uyumunun daha düşük olduğu (Erişti, 2010) görülürken bazılarında ise bağlanma stillerinin evlilik doyumu ile ilişkili olmadığı (Tufan Çetin, 2010) görülmektedir.

İşbirliği yapma, zarardan kaçınma ve evlilik uyumu ilişkisini araştıran bir çalışmada; işbirliği yapma ve evlilik uyumu arasında pozitif bir ilişki olduğu görülürken, zarardan kaçınma davranışı düşük olan erkeklerin evlilik uyumunun yüksek olduğu (Duman, 2012) görülmektedir.

Benlik saygısı ile evlilik doyumu ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmada; benlik saygısı arttıkça evlilik doyumunun arttığı (Zeytinoğlu, 2013) görülmektedir

Evlilik Doyumu ile Problem Çözme Becerileri ve Çatışma Yönetimi İlişkisini İnceleyen Araştırmalar

Problem çözme becerileri ve stresle başa çıkma becerilerinin evlilik doyumu ile ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde benzer bulguların olduğu

görülmektedir. Problem çözme becerileri ve stresle başa çıkma becerilerinin evlilik doyumu ile anlamlı ilişkili olduğu görülürken (Taşköprü, 2013) benzer şekilde diğer çalışmalarda problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu olumlu şekilde etkilediği (Ahmadi ve diğerleri, 2010; Güven, 2005; Hünler ve Gençöz, 2005) görülmektedir.

Çatışma yönetimi ile evlilik doyumu ilişkisinin araştırıldığı çalışmalarda; çatışma yönetimini tercih eden çiftlerin evlilik doyumu düzeylerinin çatışmadan kaçınan çiftlerin evlilik doyumu düzeylerinden yüksek olduğu (Greef ve Bruyne, 2000) bir diğer çalışmada, kadınların çatışma yönetim tarzının erkeğin evlilik çatışmalarını etkilediği ancak erkeğin çatışma yönetim tarzının kadının evlilik çatışmalarını etkilemediği (Faulkner ve diğerleri, 2005) görülmektedir. Çatışma çözme stilleri ile evlilik uyumu ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmada ise; olumsuz çatışma çözme stiline evlilik uyumunu olumsuz yönde, itaat çatışma çözme stiline ise evlilik uyumunu olumlu yönde yordadığı (Hacı, 2011) görülmektedir.

Baş etme ve affetme ilişkileri ile evlilik doyumu ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmada; olumlu duygu atfetme ve duygu odaklı baş etme ile evlilik doyumu arasında olumlu bir ilişki olduğu (Duman Temel, 2013) görülmektedir.

Boyun eğici davranışlar ile evlilik doyumu ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmada; boyun eğici davranışlara sahip olan eşlerin problem çözme becerilerinin azaldığı bu nedenle evlilik doyumlarında düşüş olduğu (Hünler ve Gençöz, 2003) görülmektedir.

Evlilik Doyumu ile Stres İlişkisini İnceleyen Araştırmalar

Evlilik doyumu ile stres ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde farklı bulguların olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalarda; eşlerin stresli durumlarda birbirine destek olmasının evlilik doyumunu olumlu yönde etkilediği (Wunderer ve Shneewind, 2008) ve birbirlerine destek olan çiftlerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu (Perrone-McGovern ve diğerleri, 2012; Wong ve Goodwin, 2012; Çağ, 2011) görülmektedir. Buna karşın Afrikalı Amerikalıların stres yaşantıları ile evlilik doyumlarının incelendiği bir çalışmada; psikolojik stres ile evlilik doyumunun olumsuz ilişkili olduğu (Lincoln ve Chae, 2010) görülmektedir.

Evlilik Doyumu ve İletişim Becerileri İlişkisini İnceleyen Araştırmalar

Evlilik doyumu ile iletişim becerileri ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde; kendilerini ifade etmeye eğilimli çiftlerin evlilik doyumunun daha yüksek olduğu ve kendini ifade etmenin boşanma ya da evlilik doyumunu yordayıcı bir değişken olduğu (Miller, Caughlin ve Huston, 2003) benzer şekilde etkili iletişim kurmanın evlilik doyumunun anahtarı olduğu (Espinosa, 2003) ve algılanan evlilik doyumunun iletişim, yakınlık, destek ve sıcaklık ile ilişkili olduğu (Milevsky, 2004) görülmektedir. Benzer şekilde etkili aile içi iletişimin evlilik uyumunu olumlu yönde etkilediği (Hacı, 2011) görülmektedir.

Duygu dışavurum tarzları ile evlilik doyumu ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmada; eşin üzüntüsünü yüzüne yansıtarak dışavurumunun duygularını az analiz eden kadınların evlilik kalitesinde düşüşe neden olduğu ve eşin üzüntüsünü gizlemesinin duygularını analiz eden kadınların algıladığı evlilik kalitesinde artışa neden olduğu görülmektedir. Aynı çalışmada eşin mutluluğunu dışa vurumunun duygularını iyi analiz edemeyen kadınlarla duygularını iyi analiz edebilen erkeklerin algıladığı evlilik kalitesini arttırdığı (Civan, 2011) görülmektedir.

Evlilik Doyumu ile Yapılan Meslek İlişkisini İnceleyen Araştırmalar

Meslek ve evlilik doyumu ilişkisini inceleyen çalışmalar az olmakla birlikte; hekimler, okul yöneticileri ve öğretim elemanlarının evlilik doyumlarını inceleyen çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Eğitim yöneticilerinin mesleki tükenmişlikleri ile evlilik doyumları ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmada; mesleki tükenmişlik ile evlilik doyumu arasında olumsuz bir ilişki olduğu, 31-40 yaş arasındaki yöneticilerin evlilik doyumunun 51 ve üzeri yaştakilerin evlilik doyumundan düşük olduğu görülmektedir. Görücü usulü ile evlenen yöneticilerin evlilik doyumunun başka bir şekilde evlenen yöneticilerden düşük olduğu ve cinsiyet, çalışılan yerleşim yeri, sağlık sorununa sahip olup olmama, evlilik süresi ve çocuk sayısının evlilik doyumu ile ilişkisinin olmadığı (Çelik, 2006) görülmektedir.

Okul yöneticilerinin mesleki tükenmişlikleri ve evlilik doyumlarının incelendiği bir çalışmada; olumlu iş yaşantılarının olumsuz iş yaşantılarına kıyasla ev yaşantısını

daha fazla etkilediği, mutluluk veren iş yaşantılarını ev içerisinde paylaşmaya daha eğilimli oldukları ve mesleki tükenmişliklerinin evlilik doyumları ile ters orantılı olduğu (Koçak ve Çelik, 2009) görülmektedir.

Kocaeli'nde çalışan bir grup hekimde evlilik doyumunu inceleyen bir çalışmada, her iki eşin de hekim olması durumunda evlilik doyumunun yükseldiği görülmektedir. Ayrıca sigara kullanımının evlilik doyumunda düşüşe neden olduğu ve cerrahi dallarda çalışan hekimlerin evlilik doyumunun düşük olduğu (Aslan ve diğerleri, 1998) görülmektedir.

Öğretim elemanlarının evlilik uyumu ve yaşam doyumlarının iş değişkenleri ile ilişkisini inceleyen araştıran bir çalışmada evlilik uyumu ile yaşam doyumunu arasında olumlu bir ilişki olduğu; cinsiyete göre evlilik uyumunun farklılaşmadığı, sadece profesörlerin en yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu ve verilen ders sayısı arttıkça evlilik uyumunun azaldığı (Çelik ve Tümekaya, 2012) görülmektedir.

Evlilik Doyumu ile Dindarlık İlişkisini İnceleyen Araştırmalar

Dindarlık ile evlilik doyumunu ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde benzer bulgular olduğu görülmektedir. Dindarlık ve evlilik doyumunun incelendiği bir çalışmada, dindarlık ve evlilik doyumunu arasında anlamlı bir ilişki olduğu ancak her iki eş de benzer inançlara sahipse dindarlığın evlilik doyumunu üzerinde olumlu etkisinin olduğu görülürken (Hünler ve Gençöz, 2005) benzer şekilde bir diğer çalışmada dindarlık düzeyleri arttıkça algılanan eş desteğinin arttığı bu durumun da evlilik doyumunu ile olumlu ilişkide olduğu (Çağ, 2011) görülmektedir.

Evlilik Doyumu ile Aile İçi Şiddet İlişkisini İnceleyen Araştırmalar

Eşler arası şiddete yönelik nedensellik sorumluluk yüklemeleri ve evlilik doyumunu ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmada evlilik doyumunu ile eşler arasındaki şiddeti mazur görme arasında negatif bir ilişki olduğu görülürken (Güven, 2010) benzer şekilde bir diğer çalışmada evlilik uyumu ile aile içi şiddet arasında olumsuz ilişki olduğu (İdiz, 2009) görülmektedir.

Evlilik Doyumu ile Çocuk Davranışları İlişkisini İnceleyen Araştırmalar

Çocuk davranışları ile evlilik doyumu ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde benzer bulgular olduğu görülmektedir. Annenin evlilik doyumundaki değişimler çocukların depresif semptomlarını etkilerken babanın evlilik doyumu ile ilişkili olmadığı (Wang ve Crane, 2001) benzer şekilde annenin evlilik uyumu arttıkça çocukların algıladığı reddetme algısının azaldığı (Yaşar, 2009) görülmektedir.

Sonuç olarak; evlilik doyumu ve evlilik uyumu ile ilgili yapılmış çalışmalar incelendiğinde evlilikten sağlanan memnuniyetin birçok demografik, psikolojik ve çevresel faktörden etkilendiği görülmektedir.

Cinsiyet Rollerine İlgili Araştırmalar

Cinsiyet rolleri ile ilgili yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde; üniversite öğrencilerinin okudukları fakülte, bayan sporcular, mizah tarzları, kişilik özellikleri, sosyal baskınlık, özgüven, benlik saygısı, bağlanma stilleri, empatik davranış, başkalarına güven ve duygu kontrolü ile ilgili çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin okudukları fakülte ve cinsiyet rolleri ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmada; edebiyat fakültesinde okuyan öğrencilerin kadınsı ve androjen cinsiyet rollerine, işletme-iktisat fakültesi öğrencilerinin erkeksi cinsiyet rolüne, siyasal bilgiler fakültesi öğrencilerinin androjen cinsiyet rolüne, tıp fakültesi öğrencilerinin erkeksi cinsiyet rolüne sahip olduğu görülmektedir. Yine aynı çalışmada, iletişim fakültesi öğrencilerinin androjen cinsiyet rolüne ve diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin belirsiz ve erkeksi cinsiyet rollerine sahip olduğu (Aliyev, 2008) görülmektedir.

Sporcuların da toplumsal cinsiyet rolleri çalışmalarında konu alındığı görülmektedir. Bayan sporcuların bedenlerini algılama düzeyleri ve cinsiyet rolleri üzerine yapılan bir çalışmada; takım sporu yapan bayanlarda erkeksi cinsiyet rolünün daha baskın olduğu ve bireysel spor yapanların ağırbaşlı, ciddi, boyun eğen, cana yakın, çocukları seven, gönül alan, incinen, duyguları tamir etmeye istekli, sevecen, sıkılgan ve tatlı dilli olduğu görülmektedir. Aynı çalışmada, spor yapan bayanların androjen ve erkeksi özelliklerinin yüksek olduğu belirsiz cinsiyet rolü özelliklerinin ise spor yapmayanlardan düşük olduğu (Baştuğ, 2008) görülmektedir.

Mizah tarzları ve cinsiyet rolleri ilişkisini araştıran bir çalışmada; belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylerin androjen cinsiyet rolüne sahip bireylerden düşük düzeyde katılımcı sosyal mizah tarzına sahip olduğu görülmektedir. Aynı çalışmada kadınsı ve erkeksi cinsiyet rolüne sahip olan bireylerin ise belirsiz cinsiyet rolüne sahip olan bireylerden düşük düzeyde katılımcı sosyal mizah tarzına sahip olduğu görülmektedir. Aynı çalışmada belirsiz cinsiyet rolüne sahip olan bireylerin androjen ve kadınsı cinsiyet rolüne sahip bireylerden daha yüksek saldırgan mizah tarzına sahip olduğu ve erkeksi cinsiyet rolüne sahip olan bireylerin ise kadınsı ve androjen cinsiyet rolüne sahip bireylerden yüksek saldırgan mizah tarzına sahip olduğu (Avşar, 2008) görülmektedir.

Kişilik özellikleri ile cinsiyet rolleri ilişkisini araştıran bir çalışmada; androjen cinsiyet rolüne sahip öğrencilerin dışadönük olduğu, yumuşak başlılık özelliği gösteren öğrencilerin kadınsı ve androjen cinsiyet rolüne sahip olduğu görülmektedir. Aynı çalışmada; sorumluluk özelliğinin androjen cinsiyet rolüyle, duygusal dengesizliğin ise belirsiz ve kadınsı cinsiyet rolüyle ilişkili olduğu (Aliyev, 2008) görülmektedir.

İlgi etiği ve sosyal baskınlık yönelimi ile cinsiyet rolleri ilişkisinin incelendiği bir çalışmada; erkeklerin kadınlardan daha erkeksi, kadınların ise erkeklerden daha kadınsı olduğu, erkeklerin sosyal olarak kadınlardan daha baskın olmaya eğilimli olduğu ve feminenlik ile sosyal baskınlık yönelimi arasında olumsuz bir ilişki olduğu (Bayram, 2008) görülmektedir.

Özgüven ve benlik saygısı ile cinsiyet rolleri ilişkisinin incelendiği çalışmalar incelendiğinde benzer bulguların olduğu görülmektedir. Özgüven ile cinsiyet rolleri ilişkisini inceleyen bir çalışmada; androjen ve erkeksi özellikler gösteren bireylerin daha yüksek özgüvene sahip olduğu görülürken (İnelmen, 1996) benzer şekilde bir diğer çalışmada belirsiz cinsiyet rolüne sahip olan bireylerin benlik kavramının erkeksi ve androjen cinsiyet rollerine sahip olan bireylerin benlik kavramına kıyasla olumsuz olduğu (Damarlı, 2006) görülmektedir.

Bağlanma stilleri ile cinsiyet rolleri ilişkisinin incelendiği bir çalışmada; androjen bireylerin korkulu bağlanma düzeylerinin belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylerden yüksek olduğu, saplantılı bağlanma düzeylerinin androjen bireylerde

erkeksi bireylerden yüksek olduğu ve toplumsal cinsiyet rolleri ve bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişki olduğu (Damarlı, 2006) görülmektedir.

Empatik davranış, başkalarına olan güven ve duygu kontrolü ile cinsiyet rolleri ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmada; kadınsı ve androjen cinsiyet rolüne sahip olanların erkeksi ve belirsiz cinsiyet rolüne sahip olanlardan daha empatik davrandığı ve cinsiyetin ya da cinsiyet rollerinin başkalarına olan güveni ve duygu kontrolünü etkilemediği (İmamoğlu, 2008) görülmektedir.

Cinsiyet rollerini inceleyen araştırmalardan hareketle, toplumsal cinsiyet rollerinin meslek seçimi ve kişilik özellikleri ile ilişkili olduğu görülmektedir.

İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar İle İlgili Araştırmalar

İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarla ilgili çalışmalar incelendiğinde; cinsiyet, yaş, romantik ilişki yaşama durumu, yalnızlık, benlik saygısı ve öz duyarlılık ile ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların ilişkisinin incelendiği çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

Cinsiyet ile ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların incelendiği aile mahkemesi uzmanlarıyla yapılan bir çalışmada, erkeklerin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarının kadınlara kıyasla daha fazla olduğu (Bilge, Sayan ve Kabakçı, 2009) görülmektedir. Benzer şekilde üniversite öğrencilerinin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarının incelendiği bir çalışmada erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalara sahip olduğu (Çıvan, 2013) görülmektedir. Buna karşın bir diğer çalışmada; cinsiyet ve yaşın ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarla ilişkili olmadığı (Turan, 2010) görülmektedir. Aynı çalışmada romantik ilişki yaşama durumunun da ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarla ilişkili olmadığı görülmektedir.

Yalnızlık düzeyi ile cinsiyet rolleri ilişkisinin araştırıldığı çalışmalarda; yalnızlık düzeyi arttıkça yakınlıktan kaçınma bilişsel çarpıtmalarının arttığı, orta derece yalnız erkeklerin bilişsel çarpıtmalarının aynı yalnızlık düzeyine sahip kızlardan daha fazla olduğu ve yalnız olmayan bireylerin zihin okuma bilişsel çarpıtmalarının yüksek olduğu görülürken (Kılınç ve Sevim, 2005) benzer şekilde bir diğer çalışmada yalnızlık ile ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu (Turan, 2010) görülmektedir. Aynı çalışmada benlik saygısı ile ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ilişkisinin incelendiği ve benlik saygısı azaldıkça ilişkilerle ilgili bilişsel

çarpıtmaların arttığı görülmektedir.

İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalara sahip bireylerin diğerlerinin söylediklerini yanlış anlama (Akın, 2010) ve ilişkilerinde problem ve çatışma yaşama eğilimlerine sahip (Hamamcı ve Büyüköztürk, 2003) oldukları ve stres yaşantıları deneyimleyen kişilerin daha fazla fonksiyonel olmayan inançlar geliştirdikleri (Muran ve Motta, 2006) görülmektedir.

Lise öğrencilerinin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları ve saldırganlık düzeylerinin incelendiği bir çalışmada; ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları olan bireylerin fiziksel ve sözel öfke, düşmanlık ve dolaylı saldırganlık düzeylerinin yüksek olduğu (Uğur, 2013) görülmektedir.

Öz duyarlılık ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların incelendiği bir çalışmada; öz duyarlılığın olumlu özelliklerinin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarla olumsuz ilişkili olduğu ancak kendini yargılama ve içe çekilme gibi öz duyarlılığın olumsuz özellikleri ile ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların olumlu ilişkili olduğu (Akın, 2010) görülmektedir.

Polislerle İlgili Araştırmalar

Polislerle ilgili yapılmış çalışmalar incelendiğinde; polislerin aile yaşamları ve evlilik doyumları, cinsiyet rolleri, stres, iş doyumu, yaşam doyumu, tükenmişlik, psikolojik belirtiler, problem çözme becerileri ve risk alma davranışları ile ilgili çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

Polislerin Aile Yaşamları ve Evlilik Doyumlarını İnceleyen Araştırmalar

Polislerin iş yaşamlarının aile yaşamlarına yansımalarının araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde benzer bulgular olduğu görülmektedir. Polislerin aile yaşamlarını inceleyen bir çalışmada polislerin iş yaşamlarının düzensizliği nedeniyle aile yaşamlarının zarar gördüğü, görev nedeniyle aileleri ile zaman geçirememekten kaynaklı aile yaşamlarında bozulmalar olduğu görülürken (Aydın, 2003) benzer şekilde bir diğer çalışmada polisin ailesinde stres yaşayan tek aile üyesinin polis olmadığı ve tüm aile bireylerinde stres yaşandığı (Yeşilorman, 2003) görülmektedir. Buna karşın aynı çalışmada aileden alınan desteğin iş stresini azaltmada etkili olduğu ve ailede

yaşanan olumsuzlukların stresi etkilediği görülmektedir.

Polislerin evlilik ilişkileri ve stres yaşantıları ilişkisini araştıran çalışmalar incelendiğinde farklı bulgular olduğu görülmektedir. Yapılmış bir araştırmada iş stresi ve eğitim seviyesi arttıkça evlilik kalitesinin arttığı görülürken (Gül ve Delice, 2011) bir diğer araştırmada iş stresinin evliliğe olumsuz etkilerinin olduğu, yüksek doyuma sahip erkeklerin daha az iş stresi yaşadığı ve gece çalışan polislerin daha fazla stres yaşadığı (Roberts ve Levenson, 2001) görülmektedir. Benzer şekilde iş yaşamında stres yaşayan polislerin aile içerisinde öfke davranışını sergileme eğilimlerinin ve doyum sağlanamayan evlilik yaşantısına sahip oldukları (Jackson ve Maslach, 1982) ve polislik mesleğinin ağır şartlarının evlilik doyumlarını olumsuz yönde etkilediği (Rahti ve M., 2012) görülmektedir.

Polislerin evlilik doyumlarını araştıran çalışmalar incelendiğinde farklı bulgular olduğu görülmektedir. Polislerin evlilik doyumunu inceleyen bir çalışmada; polislerin evlilik doyumlarının cinsiyet, evlilik süresi ve çocuk sayısı açısından farklılaşmadığı, ekonomik düzeye göre farklılaştığı görülürken (Yılmaz Dinç, 2013), Kanada polisi ile yapılan bir çalışmada ise benzer şekilde cinsiyete göre polislerin evlilik doyumlarının farklılaşmadığı ve polislerin evlilik doyumlarının yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca iki kez ya da daha az evlenenlerin, çocuk sahibi olanların ve en az lise diplomasına sahip olan polislerin daha yüksek evlilik doyumuna sahip olduğu (Larsen Hafner, 1997) görülmektedir.

Polislerin Cinsiyet Rollerini İnceleyen Araştırmalar

Polislik ve cinsiyet rolleri ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmada; polisliğin erkeklere özgü olan fiziksel ve güç odaklı bir meslek olduğu aynı zamanda kadınlarda daha fazla bulunan iletişim ve kişiler arası ilişkilerde gerekli becerilere ihtiyaç duyulan bir meslek olduğu bu nedenle etkili bir polis olmak için erkeksi ve kadınsı özelliklerin bir arada bulunması gerektiği (Ehrlich Martin, 1999) görülmektedir.

Kadın polislerin cinsiyet rollerinin araştırıldığı bir çalışmada; kadın polislerin daha yakın ve duygusal destek verici olarak algılandıkları, fazla kadınsı davranışlarda bulduklarında mesleğe uygun olmadıklarının ancak fazla erkeksi davrandıklarında ise kadın gibi davranmadıklarının düşünüldüğü ve bu nedenlerden dolayı polislik mesleği yapan kadınların stres yaşadığı (Garcia, 2003) görülmektedir.

Polislerin Stres, İş Doyumu, Yaşam Doyumu, Tükenmişlik ve Psikolojik Belirtilerini İnceleyen Araştırmalar

Polislerde iş stresi algısının incelendiği bir çalışmada görev yapılan birim, mesleki kıdem, eğitim süresi, rütbe ve eşin çalışıp çalışmama durumunun algılanan iş stresi ile ilişkili olduğu görülmektedir. Aynı çalışmada cinsiyet, medeni durum ve yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim biriminin iş stresi ile ilişkili olmadığı ayrıca adli birimlerde çalışan polislerin idari birimlerde çalışanlara göre daha yüksek iş stresi yaşadıkları görülmektedir. Meslekte ilk 4 senesinde olan polislerin 5-19 yıl mesleki kıdemi olan polislerden daha yüksek iş stresi yaşadıkları ancak 20 yıl ve daha fazla kıdemi olanlarla iş stresi yönünden farklılaşmadıkları görülmektedir. Yine aynı çalışmada eğitim süresi düştükçe algılanan iş stresinin arttığı, polis memurlarının amirlerden daha yüksek stres algıladığı ayrıca eşi çalışmayanların eşi çalışanlara göre daha fazla stres algıladığı (Çam ve Çakır, 2008) görülmektedir.

Polislerin iş doyumunu, tükenmişlik ve yaşam doyumlarının araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde farklı bulgular olduğu görülmektedir. Adana ilinde çalışan polislerin iş doyumunu düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelendiği bir çalışmada, polis okulu çalışanlarının trafik polislerinden, 08:00- 17:00 saatleri arasında çalışanların 12/24 sisteminde çalışanlardan, ekonomik durumunu iyi ve orta algılayanların az ve tatmin etmiyor şeklinde algılayanlardan iş doyumlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Bunların yanı sıra yaş, cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu ve rütbenin iş doyumunu ile ilişkili olmadığı (Şanlı ve Akbaş, 2009) görülmektedir. Konya Emniyet Müdürlüğünde yapılan iş ve yaşam doyumunu araştırmasında ise; 20-30 yaş arasındaki polislerin iş doyumununun 31-40 ve 41 ve üzeri yaştaki polislerin iş doyumlarından yüksek olduğu bulunmuştur. Aynı çalışmada amirlerin iş ve yaşam doyumunun memurlardan yüksek olduğu, kıdemi 1-5 yıl olanların iş doyumlarının 11-15, 16-20 ile 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanlardan yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca şubelerde ve ilçelerde çalışan personelin karakollarda çalışanlardan, şubelerde çalışanların da ilçelerde çalışanlardan yüksek iş doyumuna sahip olduğu görülürken, iş doyumunu ve yaşam doyumunu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu (Yiğit ve diğerleri, 2011) görülmektedir. Polislerle yapılan bir diğer çalışmada ise polislerin tükenmişlik düzeylerinin rütbe, çalışma süresi, günlük çalışma sistemi, öğrenim durumu ve ekonomik düzey açısından farklılaştığı (Yılmaz Dinç, 2013) görülmektedir.

Trafik polislerinde mesleki stresin kaynakları ve sonuçlarının incelendiği bir çalışmada; polislerin uyku problemleri, sebepsiz kaygı, korku ve sıkıntılar, aşırı sinirlilik ile birlikte aşırı yorgunluk yaşadıkları ayrıca çalışma süresi ve yaş ile stresin sonuçları arasında herhangi bir ilişki olmadığı (Kırel ve Cengiz, 2006) görülmektedir.

Polislerde tükenmişlik ve görülen psikolojik belirtilerin incelendiği bir çalışmada, kadın polislerin tükenmişlik ve psikolojik belirti düzeyi ortalamalarının erkek polislerden yüksek olduğu görülmüş ancak her iki cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Aynı çalışmada karakollarda çalışan polislerin duygusal tükenme, somatizasyon, anksiyete, hostilite ve fobik anksiyete puanlarının aktif birimlerde ve destek birimlerinde çalışan polislerden yüksek olduğu (Gündüz, Erkan ve Gökçakan, 2007) görülmektedir. Polislerin tükenmişlik düzeylerinin çalıştıkları birim açısından incelendiği diğer bir çalışmada Çevik Kuvvet Şubesinde ve karakollarda çalışan polislerin Genel Müdürlükte çalışan polislerden daha fazla tükenmişlik yaşadığı (Taşdöven, 2005) görülmektedir.

Polislerin Problem Çözme Becerileri ve Risk Alma Davranışlarını İnceleyen Araştırmalar

Polislerin umutsuzluk düzeyleri ve problem çözme becerileri ilişkisini araştıran bir çalışmada; lisans mezunu olan polislerin ortaöğrenim ve ön lisans mezunu polislere kıyasla problem çözme becerilerinin yüksek olduğu, yaş arttıkça problem çözme becerilerinin azaldığı görülmekle birlikte umutsuzluk düzeyi arttıkça problem çözme becerilerinin azaldığı (Dündar, 2008) görülmektedir.

Polislerin ve öğretmenlerin denetim odağı ve risk alma davranışını araştıran bir çalışmada, polislerin öğretmenlere kıyasla daha az risk alma eğiliminde ve daha az içsel denetim odaklı olduğu (Erdoğan ve Ergün, 2011) görülmektedir.

Polislerle ilgili yapılmış olan çalışmalardan hareketle; sıklıkla mesleki değişkenlerin stres, iş doyumunu, yaşam doyumunu, tükenmişlik ve psikolojik belirtiler ile ilişkisinin incelendiği çalışmaların olduğu görülmektedir. Ayrıca polislerin iş yaşamlarındaki düzensizliğin aile yaşamlarına olan etkileri, evlilik doyumları ve cinsiyet rollerinin de incelenmiş olduğu görülmekle birlikte polislerin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan yöntem ele alınmıştır. Bu bağlamda araştırma modeli, evren ve çalışma grubunun özellikleri, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve elde edilen verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada erkek polis memurlarının cinsiyet rolleri, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları ve evlilik doyumları incelenmiştir. Aynı zamanda erkek polis memurlarının yaş, çalışma süresi (kıdem), çalışılan birimin branşlı olup olmaması, evlilik süresi, eşin çalışıp çalışmama durumu, çocuk sahibi olup olmama durumu, cinsiyet rol düzeyleri (kadınsı, erkeksi) ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarının (yakınlıktan kaçınma, zihin okuma, gerçekçi olmayan ilişki beklentileri) evlilik doyumları üzerindeki yordayıcı rolü incelenmiştir. Ayrıca erkek polis memurlarının cinsiyet rol gruplarına (kadınsı, erkeksi, androjen, belirsiz) göre evlilik doyumları düzeyleri arasında farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Bu amaçları incelemek üzere araştırmada genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma evrenini Eskişehir Emniyet Müdürlüğü merkez teşkilatı birimleri, merkez ilçe teşkilatı ve polis merkezi amirliklerinde görev yapan 1556 polis memuru oluşturmuştur. Çalışmaya Eskişehir Emniyet Müdürlüğü' nün farklı birimlerinde görev yapan ve gönüllü olan 805 polis memuru katılmıştır. Ancak veri toplama araçlarını eksik veya hatalı doldurmuş olan 54 polis memuru, 34 kadın polis memuru ve 30 adet uç veri çalışma kapsamından çıkarılmıştır. Sonuç olarak araştırma, evrenin yaklaşık %44' ünü oluşturan toplam 687 erkek polis memuru ile gerçekleştirilmiştir.

Çalışma grubunda yer alan erkek polis memurlarının yaşları 24 ile 54 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 39.49, standart sapması ise 5.95 dir. Katılımcıların çalışma süreleri 1 ile 30 arasında değişmekte olup ortalama çalışma yılı 15.77 yıl, standart sapması ise 6.05 dir. Evlilik süreleri 0 ile 32 yıl arasında değişmekte olup ortalama evlilik süresi 13.87, standart sapması 6.52 dir. Katılımcılardan 172'sinin eşi

çalışmakta, 515 kişinin ise eşi herhangi bir işte çalışmamaktadır. Katılımcıların 626' sı çocuk sahibi olup, 61' i ise çocuk sahibi değildir. Çalışma grubuna alınan erkek polis memurlarının birimlere göre dağılımları ise Tablo 1' de sunulmuştur.

Tablo 1
Çalışma Grubunda Yer Alan Erkek Polis Memuru Sayısının Çalıştıkları Birimlere Göre Dağılımı

Birim	Görev Yapan Polis Memuru Toplamı	Çalışma Grubunda Yer Alan Polis Memuru	%
<i>Branşlı Birimler</i>			
Bölge Trafik Denetleme Şb. Mdr.	92	89	96
Çevik Kuvvet Şb. Mdr.	208	37	17
KOM Şb. Mdr.	74	46	62
İstihbarat Şb. Mdr.	50	22	44
Olay Yeri İnceleme Şb. Mdr.	42	23	54
Özel Harekât Şb. Mdr.	43	36	83
TEM Şb. Mdr.	53	20	37
Toplam	564	273	48
<i>Branşsız Birimler</i>			
Asayiş Şb. Mdr.	171	96	56
Basın ve Halkla İlişkiler Şb. Mdr.	5	3	60
Bilgi İşlem Şb. Mdr.	8	8	100
Çocuk Şb. Mdr.	69	32	46
Eğitim Şb. Mdr.	13	6	46
Güvenlik Şb. Mdr.	52	25	48
Hassas Bölgeleri Koruma Şb. Mdr.	139	30	21
Lojistik Şb. Mdr.	22	12	54
Önleyici Hizmetler Şb. Mdr.	212	95	44
Polis Merkezi Amirlikleri	240	62	25
Personel Şb. Mdr.	11	6	54
Sosyal Hizmetler Şb. Mdr.	14	11	78
TDP Şb. Mdr.	25	17	68
Yabancılar Şb. Mdr.	11	11	100
Toplam	992	414	41
Genel Toplam	1556	687	44

Tablo 1 incelendiğinde, 7 adet branşlı ve 14 branşsız birimde görev yapan polis memurlarının çalışma grubunu oluşturduğu görülmektedir. Çalışma grubunda yer alan erkek polis memurları branşlı birimlerde görev yapan polis memurlarının %48' i ile branşsız birimlerde görev yapan polis memurlarının %41' inden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan evlilik doyumu ile ilgili veriler "Evlilik Yaşam Ölçeği" (Ek-1) ile toplanmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri olan cinsiyet rolleri ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ile ilgili veriler ise sırasıyla "Bem Cinsiyet Rollerini Envanteri" (Ek-2) ve "İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği" (Ek-3) ölçme araçları ile toplanmıştır. Ayrıca polis memurlarının demografik özellikleri

hakkında bilgi toplamak için araştırmacı tarafından oluşturulan ‘‘Kişisel Bilgi Formu’’ (Ek-4) kullanılmıştır.

Evlilik Yaşam Ölçeği

Tezer (1996) tarafından evlilik ilişkisinden sağlanan doyumunu ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 5’ li likert tipinde bir ölçek olup, ‘1=kesinlikle katılmıyorum’ ile ‘5= kesinlikle katılıyorum’ arasında cevaplanmaktadır. Ölçekten alınan en düşük puan ‘10’ en yüksek puan ise ‘50’ dir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe evlilik doyumunu artmaktadır (Tezer, 1996).

Ölçeğin geçerliğini belirlemek amacıyla, ölçek evli ve boşanmış bireylere uygulanmış ve grupların ölçekten aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur ($t=6.23$, $p<0.01$). Bu bulgu ölçeğin dış geçerliği olduğunu göstermektedir. Ayrıca bireylerin sosyal beğenirlik yönelimlerinden etkilenip etkilenmediklerini anlamak için sosyal beğenirliği ölçen ‘kişisel davranış anketi’ puanları ile karşılaştırma yapılmış, sonuçlar ‘evlilik yaşam ölçeğinin’ bireylerin sosyal beğenirlik yönelimlerinden çok az etkilendiğini göstermiştir ($r=0.21$). Bu bulgu da ölçeğin geçerliğine dolaylı kanıt olarak gösterilmiştir. Ölçeğin test-tekrar test yöntemi ile belirlenen güvenirlilik katsayısı .85, Cronbach Alfa iç tutarlılık, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise erkek grubunda .88, kadın grubunda .91 olarak bulunmuştur. Bu bulgular ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir (Tezer, 1996).

Bem Cinsiyet Rollerini Envanteri

Bu araştırmada ele alınan değişkenlerden cinsiyet rollerini belirlemek amacıyla, 1974’ te Bem tarafından geliştirilen ve Kavuncu (1987) tarafından Türk kültürüne uyarlanan Bem Cinsiyet Rollerini Envanterinin (BCRE) üç alt ölçeği (kadınsılık, erkeksilik ve sosyal kabul edilirlilik) kullanılmıştır. Her alt ölçek 20 sıfattan oluşmakta ve toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili kalıp yargılar içermektedir. Bem Cinsiyet Rolü Envanterinin Türkçe’ ye çevrilmesi çalışması Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyelerinden oluşan 13 kişilik bir grup tarafından yapılmış olup, 60 maddeden oluşan ölçeğin Türk toplumuna göre kadınsılık, erkeksilik ve sosyal beğeniyi %70’ in üzerinde temsil ettiğine karar verilmiştir (Kavuncu, 1987).

BCRE 7'li likert tipi dereceleme ölçeği olup, bireylerin alt ölçeklerde yer alan sıfatların kendilerini ne derecede yansıttığını 7 üzerinden derecelendirdiği bir ölçektir. Her bir alt ölçekten en az 20 en fazla 140 puan alınmaktadır. Bireylerin erkeksi ve kadınsı puan ortancalarının karşılaştırılması sonucu bireyin erkeksi puanı grubun erkeksi puan ortancasının üzerinde kadınsı puanı ise kadınsı puan ortancasının altında ise "erkeksi" cinsiyet rolüne sahiptir. Kadınsı puanı kadınsı ortancasının üzerinde erkeksi puanı ise erkeksi ortancasının altında ise "kadınsı" cinsiyet rolüne sahiptir. Hem kadınsı hem erkeksi puanı grubun kadınsı ve erkeksi puan ortancalarının üzerinde ise "androjen" cinsiyet rolüne sahiptir. Ayrıca bireyin hem kadınsı hem de erkeksi puanları grubun erkeksi ve kadınsı puan ortancalarının altında ise "belirsiz" cinsiyet rolüne sahip olduğu sonucuna varılabilen ölçektir(Kavuncu, 1987).

Envanterin orijinal formu için iç tutarlılık alfa katsayıları iki ayrı grupta kadınsılık için .80 ve .82, erkeksilik için .86 ve .86, test tekrar test katsayıları ise iki hafta farkla ölçeğin uygulanması sonucu elde edilmiş olup kadınsılık için .90 erkeksilik için .90 korelasyon olarak bulunmuştur (Kavuncu, 1987).

Kavuncu (1987) tarafından yapılan Türk topluma uyarlama çalışmalarında test tekrar test yöntemi güvenilirlik katsayıları kadınsılık için .75 erkeksilik için .89, Dökmen (1999) tarafından yapılan çalışmada ise kadınsılık için .77, erkeksilik için .71 bulunmuştur.

İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği

Ölçek, bireylerin kişiler arası ilişkilerindeki bilişsel çarpıtmalarının, belirli kişilerle sınırlamadan değerlendirmek amacıyla Hamamcı ve Büyüköztürk (2003) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 19 maddeden oluşmakta ve 5'li likert dereceleme tipindedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 95, en düşük puan 19 dur. Yüksek puan, bireylerin yakın ilişkilere yönelik bilişsel çarpıtmalara sahip olduklarını göstermektedir (Hamamcı, 2005; Hamamcı ve Büyüköztürk,2003).

Ölçek, 'Yakınlıktan Kaçınma', 'Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi' ve ' Zihin Okuma' olmak üzere birbirinden bağımsız üç faktörden oluşmakta; Yakınlıktan Kaçınma faktörü 8 maddeden oluşmakta ve diğerlerine karşı olumsuz bakış açısını, ilişkilerde yakın olunursa doğacak olumsuz sonuçları göstermekte ve bu nedenle

ilişkilerde yakınlık kurulmamasının gerekli olduğunu vurgulamaktadır. ‘Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi’ faktörü 8 maddeden oluşmakta ve kişilerin ilişkilerinde kendilerine ve başkalarına yönelik beklentilerini göstermektedir. Üçüncü faktör ‘Zihin Okuma’ ise 3 maddeden oluşmakta ve kişinin başkalarının ne düşündüğünü ve hissettiğini bildiğini varsayan zihin okuma hatasını içermektedir (Hamamcı ve Büyüköztürk, 2003).

Ölçeğin ölçüt geçerliğini ölçmek için, Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği, Otomatik Düşünceler Ölçeği ve Çatışma Eğilim Ölçeği ile korelasyonu incelenmiştir ve diğer ölçeklerle pozitif korelasyon görülmüştür ($p < .01$). ‘Yakınlıktan kaçınma’, ‘Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi’ faktörleri ile Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği, Otomatik Düşünceler Ölçeği ve Çatışma Eğilim Ölçeği arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuş ; Zihin Okuma faktörü ile ölçekler arasında .05 düzeyinde anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar ölçeğin dış geçerliğini göstermektedir (Hamamcı ve Büyüköztürk, 2003).

Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .67 dir. Her bir alt boyut için ise iç tutarlılık katsayısı, birinci alt boyut için .73; ikinci alt boyut için .66; üçüncü alt boyut için .49 olarak hesaplanmıştır (Hamamcı ve Büyüköztürk, 2003). Ölçeğin tutarlılığını saptamak amacıyla, test tekrar test korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin tümü için hesaplanan test-tekrar test korelasyon katsayısı .74 , birinci alt boyut için .70, ikinci alt boyut için .76 ve üçüncü alt boyut için .74 olarak bulunmuştur (Hamamcı ve Büyüköztürk, 2003).

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu (Ek-4) araştırmacı tarafından katılımcıların yaş, cinsiyet, kıdem, çalışılan birim, evlilik süresi, eşinin çalışıp çalışmama durumu ve çocuk sayısına ilişkin bilgilerini elde etmek amacıyla oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan polis memurlarının kişisel bilgileri bu form ile toplanmış, bazı maddelerde seçenek sunularak seçmeleri bazı maddelerde ise verilen boşluğu doldurmaları istenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının uygulanmasına Eylül 2013' te başlanmış ve uygulama Aralık 2013'te sonlandırılmıştır. Uygulamalara başlanmadan önce Eskişehir Emniyet Müdürlüğü' nden gerekli izin alınmış (Ek-5), birim yöneticileri ile görüşülmüş ve anketler belirlenen günlerde çalışılan birimde bulunan polis memurlarından gönüllü olanlar tarafından doldurulmuştur. Uygulama öncesinde birim yöneticilerine ve katılımcılara araştırmanın amacı, önemi ve ölçeklerin nasıl yanıtlanacağı hakkında bilgi verilmiş, gizliliğin öneminden bahsedilmiş ve araştırmaya katılanların kimlik bilgilerine ihtiyaç duyulmadığı belirtilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Veriler çözümlenmeden önce toplanan 805 adet ölçek seti ayrı ayrı incelenmiş, yönergelere uygun doldurulmamış (hatalı veya eksik doldurulmuş) olan 54 ölçek değerlendirme kapsamına alınmamıştır. Kalan 751 adet ölçek değerlendirme kapsamına alınmıştır. Değerlendirmeye alınan 751 ölçek çalışma grubunun yaklaşık % 48 ini oluşturmaktadır. Araştırmanın alt amaçlarına yönelik analizlerin uygulanmasından önce, araştırmaya katılan kadın polis memurlarının sayısının çalışma grubu içerisinde yer alan katılımcı sayısına oranla çok düşük olması nedeniyle çalışmaya katılan 34 kadın polis memuru ile 30 adet uç veri analiz dışında tutulmuştur. Böylece 687 erkek polis memuruna ait veriler analiz kapsamına alınmıştır. Bu çalışma grubu ise Eskişehir Emniyet Müdürlüğü'nde görev yapan polis memurlarının %44' üne karşılık gelmektedir.

Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesi ‘SPSS 19 for Windows’ paket programı ile bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi sırasında, betimleyici istatistiklerin yanı sıra polislerin yaş, çalışılan birimin branşlı olup olmaması, kıdem, evlilik süresi, eşin çalışıp çalışmama durumu, çocuk sahibi olup olmama durumu, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve cinsiyet rol düzeylerinin (kadınsılık, erkeksilik) evlilik doyumları üzerindeki yordayıcılığını belirlemek için hiyerarşik regresyon analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Ayrıca cinsiyet rol gruplarına (kadınsı, erkeksi, androjen, belirsiz) göre evlilik doyumunun farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Tüm istatistiksel analizler için anlamlılık değeri .05 olarak alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgulara yer verilmiş ve bulguların sunulmasında araştırmanın alt amaçları sırasıyla ele alınmıştır. Bu bağlamda öncelikle erkek polis memurlarının evlilik doyumu düzeylerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Ardından erkek polis memurlarının ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarının dağılımına ilişkin bulgulara ve cinsiyet rollerinin dağılımına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Yaş, çalışılan birimin branşlı olup olmaması, çalışma süresi(kıdem), evlilik süresi, eşin çalışıp çalışmama durumu, çocuk sahibi olup olmama durumu, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve cinsiyet rol düzeylerinin evlilik doyumu üzerindeki yordayıcı rollerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Son olarak da erkek polis memurlarının cinsiyet rol gruplarına (kadınsı, erkeksi, androjen, belirsiz) göre evlilik doyumu düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Erkek Polis Memurlarının Evlilik Doyumu Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacını oluşturan erkek polis memurlarının evlilik doyumlarının dağılımına ilişkin bulgular Tablo 2' de sunulmuştur.

Tablo 2

Erkek Polis Memurlarının Evlilik Doyumu Düzeylerine İlişkin Betimleyici İstatistikler

	N	Alınan En	Alınan	—	s	Yüzdeler		
		Düşük	En Yüksek			%25	%50	%75
		Puan	Puan					
Evlilik Doyumu	687	13	50	40.75	7.11	37	41	46

Tablo 2 incelendiğinde erkek polislerin evlilik doyumu ortalamasının 40.75 standart sapmanın ise 7.11 olduğu görülmektedir. Evlilik yaşam ölçeğinden alınabilecek en düşük puanın 10 ve en yüksek puanın 50 olabileceği, ölçekten alınan en düşük puanın 13 en yüksek puanın 50 olduğu, yüzdelerinin de 37 (%25), 41 (%50) ve

46 (%75) puanda yer aldığı göz önüne alındığında erkek polis memurlarının genel olarak yüksek düzeyde evlilik doyumuna sahip oldukları söylenebilir.

Erkek Polis Memurlarının İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları Düzeylerine İlişkin Bulgular

Erkek polis memurlarının ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarının dağılımına ilişkin bulgular Tablo 3' te sunulmuştur.

Tablo 3
Erkek Polis Memurlarının İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları Düzeylerine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Bilişsel Çarpıtma Alt Boyutları	N	Alınan En Düşük Puan	Alınan En Yüksek Puan	—	s	Yüzdeler		
						%25	%50	%75
Yakınlıktan Kaçınma	687	8	34	16.98	4.96	13	16	20
Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi	687	8	40	21.79	5.86	18	22	26
Zihin Okuma	687	3	15	8.34	2.75	7	9	10

Tablo 3 incelendiğinde, yakınlıktan kaçınma bilişsel çarpıtmalarının ortalamasının 16.98 ve standart sapmasının 4.96 olduğu görülmektedir. Yakınlıktan kaçınma alt ölçeğinden alınabilecek en düşük puanın 8, en yüksek puanın 40 olduğu; erkek polis memurlarının ölçekten aldıkları en düşük puanın 8 en yüksek puanın 34 olduğu ve yüzdelerinin de 13 (%25), 16 (%50) ve 20 (%75) puanda yer aldığı göz önüne alındığında erkek polis memurlarının orta düzeyde yakınlıktan kaçınma bilişsel çarpıtmasına sahip oldukları söylenebilir.

Gerçekçi olmayan ilişki beklentisinin ortalaması 21.79, standart sapması ise 5.86' dır. Ölçekten alınabilecek en düşük puanın 8 en yüksek puanın 40 olduğu; erkek polis memurlarının ölçekten aldığı en düşük puanın 8 en yüksek puanın 40 olduğu ve yüzdelerinin de 18 (%25), 22 (%50) ve 26 (%75) puanda yer aldığı göz önüne alındığında erkek polis memurlarının orta düzeyde gerçekçi olmayan ilişki beklentisine sahip olduğu söylenebilir.

Zihin okuma bilişsel çarpıtmasının ortalaması 8.34 olup standart sapması 2.75’ dir. Ölçekten alınan en düşük puanın 3 en yüksek puanın 15 olduğu; erkek polis memurlarının ölçekten aldığı en düşük puanın 3 en yüksek puanın 15 olduğu ve yüzdelerinin de 7 (%25), 9 (%50) ve 10 (%75) puanda yer aldığı göz önüne alındığında erkek polis memurlarının orta düzeyde zihin okuma bilişsel çarpıtmasına sahip olduğu söylenebilir.

Erkek Polis Memurlarının Cinsiyet Rol Düzeylerine İlişkin Bulgular

Erkek polis memurlarının cinsiyet rol düzeyleri (kadınsılık ve erkeksilik puanları) dağılımına ilişkin bulgular Tablo 4 ‘ te sunulmuştur.

Tablo 4
Erkek Polis Memurlarının Cinsiyet Rol Düzeylerine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Toplam Puan	N	Alınan En Düşük Puan	Alınan En Yüksek Puan	—	s	Yüzdeler		
						%25	%50	%75
Kadınsılık	687	63	134	110.02	11.03	104	112	118
Erkeksilik	687	61	137	108.23	12.61	100	109	118

Tablo 4 incelendiğinde, erkek polislerin kadınsılık cinsiyet rolü puan ortalamasının 110.02 standart sapmanın ise 11.03 olduğu görülmektedir. Kadınsılık alt ölçeğinden alınabilecek en düşük puanın 20, en yüksek puanın 140 olduğu; erkek polis memurlarının kadınsılık ölçeğinden aldığı en düşük puanın 63, en yüksek puanın 134 olduğu, yüzdelerinin de 104 (%25), 112 (%50) ve 118 (%75) puanda yer aldığı göz önüne alındığında erkek polis memurlarının genel olarak kadınsılık puan düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Erkeksilik cinsiyet rolü puan ortalaması 108.23, standart sapması 12.61’ dir. Erkeksilik alt ölçeğinden alınabilecek en düşük puanın 20, en yüksek puanın 140 olduğu; erkek polis memurlarının erkeksilik alt ölçeğinden aldığı en düşük puanın 61, en yüksek puanın ise 137 olduğu, yüzdelerinin de 100 (%25), 109 (%50) ve 118

(%75) puanda yer aldığı göz önüne alındığında erkek polis memurlarının genel olarak erkeksilik puan düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Erkek polis memurlarının erkeksilik ve kadınsılık puan düzeyleri çerçevesinde hangi cinsiyet rol grubuna ait olduklarını belirlemek amacıyla kadınsılık ve erkeksilik puanlarının ortancaları (medyan) hesaplanmıştır. Kadınsılık ortancası 111, erkeksilik ortancası ise 109 dur. Bu kapsamda bireyin erkeksilik puanı, erkeksilik puan ortancasının üzerindeyse ve kadınsılık puanı grubun kadınsılık puan ortancasının altındaysa ‘‘erkeksi’’ cinsiyet rolüne sahip olduğu kabul edilmiştir. Erkeksilik puanı grubun erkeksilik ortancasının altında ve kadınsılık puanı kadınsılık puan ortancasının üzerinde ise ‘‘kadınsı’’ cinsiyet rolüne sahip olduğu kabul edilmiştir. Hem kadınsılık hem erkeksilik puanı kadınsılık ve erkeksilik puan ortancalarının üzerinde ise ‘‘androjen’’ , altında ise ‘‘belirsiz’’ cinsiyet rolüne sahip olduğu kabul edilmiştir (Kavuncu, 1987). Erkek polis memurlarının cinsiyet rollerinin dağılımı Tablo 5’ te sunulmuştur.

Tablo 5

Erkek Polis Memurlarının Cinsiyet Rol Gruplarına Göre Dağılımı

Cinsiyet Roller	N	%
Erkeksi	118	17.2
Kadınsı	103	15
Androjen	241	35.1
Belirsiz	225	32.7
Toplam	687	%100

Tablo 5 incelendiğinde erkek polis memurlarının 118 (%17.2) ‘sinin erkeksi, 103 (%15)’ inin kadınsı, 241 (%35.1) ‘inin androjen ve 225 (%32.7) ‘inin ise belirsiz cinsiyet rolüne sahip olduğu görülmektedir.

Erkek Polis Memurlarının Evlilik Doyumlarının Yordayıcılarına İlişkin Bulgular

Araştırmada erkek polis memurlarının yaşlarının, çalıştıkları birimin branşlı olup olmamasının, çalışma süresinin(kıdem), evlilik süresinin, eşlerinin çalışıp çalışmama durumunun, çocuk sahibi olup olmama durumunun, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarının (zihin okuma, yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi)

ve cinsiyet rol düzeylerinin (kadınsılık ve erkeksilik) evlilik doyumlarının yordayıcısı olup olmadıkları incelenmiştir. Bu amaçla verilerin çözümlenmesinde hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır.

Regresyon analizi yapılmadan çok değişkenli normallik varsayımını incelemek üzere araştırmaya dâhil edilen tüm değişkenlere ilişkin uç değerlerin olup olmadığını belirlemek için Mahalanobis uzaklık değerleri hesaplanmıştır. Mahalanobis uzaklık değerleri ölçüt değerinin ($X^2(13)= 22.362, p=.05$ ' e göre) üzerinde olan 30 uç değer analize dahil edilmemiştir. Böylece toplamda 687 veri üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir.

Hiyerarşik regresyon analizi uygulamadan önce değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Korelasyon analizine ilişkin katsayılar ve betimsel istatistikler Tablo 6' da sunulmuştur.

Tablo 6
Araştırmanın Değişkenleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Pearson Momentler Korelasyon Katsayıları ve Betimsel İstatistikler (N=687)

Değişken	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.Evlilik doyumunu	-								
2.Yaş	.01	-							
3.Çalışma Süresi	.01	.94**	-						
4.Evlilik Süresi	.02	.88**	.88**	-					
5.Erkeksilik	.31**	.03	.04	.02	-				
6.Kadınsılık	.29**	.03	.05	.05	.57**	-			
7.Yakınlıktan Kaçınma	-.16**	.13**	.11**	.09**	-.051	-.11**	-		
8.Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi	-.01	.01	.02	.03	.06	.09*	.41**	-	
9.Zihin Okuma	-.01	-.01	.01	.02	.16**	.071	.25**	.50**	-
$\bar{X}$	40.70	39.50	15.80	13.90	108.20	110	17	21.80	8.30
S	7.10	6	6.10	6.50	12.60	11.10	4.90	5.90	2.70

* $p<.05$, ** $p<.01$

Tablo 6' da görüldüğü üzere araştırmada ele alınan değişkenler arasında anlamlı düzeyde ilişkiler bulunmaktadır. Evlilik doyumuna ilişkin regresyon analizi gerçekleştirilmeden önce regresyon analizinin bazı sayıltularına ilişkin istatistiksel değerler hesaplanmıştır. Bu bağlamda çoklu bağlantı ile ilgili istatistiksel değerler incelendiğinde, varyans büyütme faktörü (VIF) değerlerinin 9.24 ile 1.05 arasında değiştiği ve ölçüt alınan değerin 10' dan (Field, 2005) küçük olduğu görülmüştür. Tolerans değerlerinin ise .11 ile .95 arasında değiştiği görülmüştür. Son olarak analizde

otokorelasyon olup olmadığı incelendiğinde Durbin-Watson testi katsayısının 2.08 olduğu ölçüt değerinin 1 ile 3 arasında olduğu görülmüştür.

Regresyon analizine ilişkin sayıtların karşılandığı anlaşıldıktan sonra evlilik doyumunun yordayıcılarının incelenmesine ilişkin doğrusal çoklu hiyerarşik regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz gerçekleştirilirken sırasıyla yaş, branşlı bir birimde çalışıp çalışmama, çalışma süresi, evlilik süresi, eşin çalışıp çalışmama durumu, çocuk sahibi olup olmama, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar alt ölçekleri(yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi, zihin okuma) ve cinsiyet rolleri alt ölçekleri (kadınsılık ve erkeksilik) değişkenleri her bir adımda modele girilmiştir. Bu bağlamda gerçekleştirilen doğrusal çoklu hiyerarşik regresyon analizine ilişkin sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7
Erkek Polis Memurlarının Evlilik Doyumlarının Yordayıcılarına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Değişken	B	SH _β	β	t	R	R ²	ΔR ²	F
1	Yaş	.001	.14	.001	.005				
	Branş (Branşlı=0/Branşsız=1)	-2.05	.56	-.14	-3.65***				
	Çalışma süresi	-.056	.14	-.05	-.41	.15	.02	.02	2.58*
	Evlilik süresi	.061	.09	.056	.64				
	Eşin çalışma durumu (Çalışıyor=0/Çalışmıyor=1)	.56	.64	.034	.88				
	Çocuk sahibi olma (Çocuklu=0/Çocuksuz=1)	-.73	1.10	-.029	-.67				
2	Yaş	.071	.14	.06	.52				
	Branş(Branşlı=0/Branşsız=1)	-1.88	.56	-.13	-3.39**				
	Çalışma süresi	-.07	.14	-.06	-.51				
	Evlilik süresi	.03	.09	.03	.33				
	Eşin çalışma durumu (Çalışıyor=0/Çalışmıyor=1)	.77	.63	.05	1.22	.22	.05	.03	3.94***
	Çocuk sahibi olma (Çocuklu=0/Çocuksuz=1)	-.55	1.09	-.02	-.50				
	Yakınlıktan kaçınma	-.27	.06	-.19	-4.41***				
	Gerçekçi olmayan ilişki beklentisi	.07	.06	.06	1.25				
Zihin okuma	.02	.11	.01	.18					
3	Yaş	.08	.13	.07	.62				
	Branş(Branşlı=0/Branşsız=1)	-1.27	.53	-.09	-2.39*				
	Çalışma süresi	-.12	.13	-.10	-.92				
	Evlilik süresi	.04	.09	.03	.42				
	Eşin çalışma durumu (Çalışıyor=0/Çalışmıyor=1)	.81	.60	.05	1.35				
	Çocuk sahibi olma (Çocuklu=0/Çocuksuz=1)	-.84	1.04	-.03	-.81	.38	.15	.09	10.57***
	Yakınlıktan kaçınma	-.19	.06	-.14	-3.41**				
	Gerçekçi olmayan ilişki beklentisi	.04	.05	.04	.79				
	Zihin okuma	-.09	.11	-.04	-.92				
Erkeksilik	.12	.03	.22	4.93***					
Kadınsılık	.09	.03	.14	3.19**					

*P<.05, **P<.01, ***P<.001

Tablo 7 incelendiğinde modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu (p<.001) görülmektedir. Modelin açıklayıcılık gücü dikkate alındığında çocuk sahibi olup olmama, eşin çalışma durumu, branş, evlilik süresi, yaş, çalışma süresi, gerçekçi olmayan ilişkisi beklentisi, yakınlıktan kaçınma, zihin okuma, kadınsılık ve erkeksiliğin

birlikte evlilik doyumundaki toplam varyansın %15' ini ($R=.38$, $R^2=.147$, $P<.001$) açıkladığı bulunmuştur. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına (β) göre ise yordayıcı değişkenler incelendiğinde erkeksiliğin evlilik doyumunun en önemli yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Bu değişkeni önem sırasıyla kadınsılık, yakınlıktan kaçınma ve branş değişkenleri takip etmektedir. Kadınsılık ve erkeksilik düzeyleri arttıkça evlilik doyumunun arttığı, yakınlıktan kaçınma bilişsel çarpıtması arttıkça evlilik doyumunun azaldığı görülmüştür. Branş değişkeninin yordayıcılığı açısından ise branşlı şubelerde çalışanların evlilik doyumunun branşsız şubelerde çalışanlardan daha fazla olduğu bulunmuştur.

Erkek Polis Memurlarının Cinsiyet Rol Grupları ve Evlilik Doyumlarına İlişkin Bulgular

Kadınsılık ve erkeksiliğin evlilik doyumunu yordayıcılığı belirlendikten sonra; cinsiyet rol gruplarına göre evlilik doyumunun farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Cinsiyet rol grupları kadınsı, erkeksi, androjen ve belirsiz olmak üzere dört kategoriden oluşmaktadır. Cinsiyet rollerine göre erkek polis memurlarının evlilik doyumlarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 8' de sunulmuştur.

Tablo 8
Erkek Polis Memurlarının Cinsiyet Rol Gruplarına Göre Evlilik Doyumlarının Betimsel İstatistik Değerleri

Cinsiyet Roller	N	$\bar{X}$	s
Erkeksi	118	41.94	5.94
Kadınsı	103	40.79	7.53
Androjen	241	42.76	6.46
Belirsiz	225	37.96	7.29
Toplam	687	40.75	7.11

Tablo 8 incelendiğinde erkeksi, kadınsı ve androjen cinsiyet rollerine sahip olan erkek polis memurlarının evlilik doyumlarının ortalama ve standart sapmalarının birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Belirsiz cinsiyet rolüne sahip olan erkek polis memurlarının evlilik doyumunun ortalamasının diğer gruplardan düşük olduğu görülmektedir. Tablo 8' de verilen grupların arasında istatistiksel olarak anlamlı

düzeyde farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Bunun için de varyansların homojenliği Levene testi ile incelenmiş ve bu testin sonuçları varyansların homojen olduğunu ($F_{3-683}=2.458$, $p>.05$) göstermiştir. Gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizinin sonuçları Tablo 9’ da sunulmuştur.

Tablo 9
Erkek Polis Memurlarının Cinsiyet Rol Gruplarına Göre Evlilik Doyumu Puanları Arasındaki Farklara İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Karelerin Toplamı	sd	Ortalamaların Karesi	F	p
Gruplar Arası	2895.889	3	965.296	20.717	.000
Grup İçi	31824.044	683	46.595		
Toplam	34719.933	686			

Analiz sonuçlarına göre; evlilik doyumunun cinsiyet rol gruplarına göre farklılaştığı görülmektedir [$F(3,683)=20.717$; $p<.001$]. Bulunan anlamlı farkın hangi cinsiyet rol gruplarından kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey HSD testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 10’ da sunulmuştur.

Tablo 10
Erkek Polis Memurlarının Cinsiyet Rol Gruplarına Göre Evlilik Doyumu Puanlarına İlişkin Tukey HSD Testi Sonuçları

Cinsiyet Roller	Erkeksi	Kadınısı	Androjen	Belirsiz
Erkeksi		1.15	-.82	3.98
Kadınısı			-1.97*	2.82*
Androjen				4.80*
Belirsiz				

$p<.05$

Tablo 9’ da görüldüğü gibi, farklılığın hangi cinsiyet rollerinden kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD testi yapılmıştır. Tukey HSD testi sonucunda; kadınısı ($\bar{x}=40.79$), erkeksi ($\bar{x}=41.94$) ve androjen ($\bar{x}=42.76$) cinsiyet rollerine sahip olanlar arasında evlilik doyumu açısından farklılık bulunmazken, belirsiz cinsiyet rolüne sahip olanların ($\bar{x}=37.96$) diğer gruplardan anlamlı derecede düşük evlilik doyumuna sahip olduğu görülmüştür. Buna göre; kadınısı, erkeksi ya da androjen cinsiyet rollerinden herhangi birine sahip olan erkek polis memurlarının belirsiz cinsiyet rolüne sahip olan erkek polis memurlarından daha yüksek evlilik doyumu düzeylerine sahip oldukları söylenebilir

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Tartışma

Erkek Polis Memurlarının Evlilik Doyumu Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada erkek polis memurlarının evlilik doyumlarının genel olarak yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Bu bulgu, erkeklerin evlilik doyumlarının yüksek olduğunu (Fidanoğlu, 2006; Basat, 2004; Jose ve Alfons, 2007; Cihan Güngör, 2007; Çağ, 2011) ve Kanada polis teşkilatında görev yapan polis memurlarının yüksek düzeyde evlilik doyumuna sahip olduğunu (Larsen Hafner, 1997) ortaya koyan araştırma bulguları ile tutarlılık göstermektedir.

Erkek polis memurlarının yüksek evlilik doyumuna sahip olmaları, iş stresinin eşle olan ilişkinin kalitesini arttırdığını (Gül ve Delice, 2011), aileden alınan desteğin iş stresini azalttığını (Yeşilorman, 2003), eşlerin stresli durumlarda birbirine destek olmasının evlilik doyumunu olumlu yönde etkilediğini (Wunderer ve Schneewind, 2008), eş desteğinin evlilik doyumunu olumlu yönde etkilediğini (Wong ve Goodwin, 2012; Çağ, 2011; Perrone, -McGovern ve diğerleri, 2012) ve evlilik uyumu yüksek olan çiftlerin işten aileye yansıyan çatışmalarının düşük düzeyde olduğunu (Yılmaz, 2009) ortaya koyan araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Elde edilen bu bulgulardan hareketle, erkek polis memurlarının evlilik doyumları düzeylerinin yüksek olmasının ailelerinden aldıkları destekle ilişkili olduğu ifade edilebilir. Ailelerinden destek gören polislerin daha az stres yaşadığı, olumlu aile ilişkileri geliştirmeye yöneldikleri sonuç olarak da evlilik doyumlarının yükseldiği söylenebilir. Aynı zamanda aile ve eş desteği evlilik doyumunu ile stres arasında tampon görevi görüyor olabilir. Ayrıca, stresli bir meslek sahibi olmanın eşle ve aileyle olan ilişkinin kalitesini olumlu yönde etkilediği ve erkek polis memurlarının yüksek evlilik doyumları düzeylerine sahip olmalarının nedeninin iş yerinde yaşadıkları stresin sonucuna bağlı olarak eşleri ile olumlu ilişkiler geliştirmeye yöneldikleri ifade edilebilir.

Erkek polis memurlarının yüksek evlilik doyumuna sahip olması polisin güncel sorunlarını inceleyen, polisin iş yaşamındaki düzensizliklerin aile yaşamına zarar verdiğini (Aydın, 2003) ve evlilik doyumunun psikolojik stres ile olumsuz ilişkili olduğunu (Lincoln ve Chae, 2010) ortaya koyan araştırma bulguları ile tutarlılık göstermemektedir. Bu bağlamda, polislerin yaşadıkları stres ve evlilik doyumları ile ilişkili olabilecek faktörlerin incelenmesinin evlilik doyumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi açısından gerekli olduğu söylenebilir.

Stresle başa çıkma (Taşköprü, 2013) ve problem çözme becerilerine sahip olma (Ahmadi ve diğerleri, 2010; Güven, 2005; Hünler ve Gençöz, 2005) evlilik doyumu ile olumlu yönde ilişkilidir. Bu çerçevede, erkek polis memurlarının yaşadıkları mesleki stres ile başa çıkma becerilerinin yüksek düzeyde olduğu bu nedenle evlilik yaşamlarının stres yaşantılarından olumsuz yönde etkilenmediği ve böylece evlilik doyumlarının yüksek olduğu söylenebilir.

Romantik bağlanma ve evlilik doyumunu inceleyen araştırmalarda evlilik doyumunun güvenli bağlanan çiftlerde daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur (Möller ve diğerleri, 2006; Feeney, 1999). Bu çerçevede erkek polis memurlarının yüksek düzeyde evlilik doyumuna sahip olmaları güvenli bağlanma stiline sahip olmalarından kaynaklanmış olabilir.

İşbirliği yapma davranışına sahip olanların evlilik uyumlarının yüksek olduğunu ortaya koyan araştırma (Duman, 2012) bulgularından hareketle, polis memurlarının evlilik doyumlarının yüksek olmasının mesleklerinin gereği olarak ekipler halinde çalışmalarından dolayı işbirliği davranışına yatkın olmalarından kaynaklandığı söylenebilir. İşbirliği yapma davranışını evlilik ilişkilerine de yansıtmaları sonucunda evlilik doyumlarının olumlu yönde etkilendiği ifade edilebilir.

Polislerin ast-üst ilişkisi içerisinde ve emir altında çalışmaları nedeniyle itaat etme davranışını sergilemeleri gerekmektedir. İtaat çatışma çözme stiline sahip olanların yüksek evlilik uyumuna sahip olduğunu gösteren araştırmanın (Hacı, 2011) bulgularından hareketle; erkek polis memurlarının yüksek evlilik doyumu düzeylerine sahip olmasının nedeninin itaat çatışma çözme stiline sahip olmaları olduğu söylenebilir. Mesleklerinin gereği olarak emir alarak görev yapmanın sonucu olarak

itaat çatışma çözme becerilerine sahip olmalarından dolayı evlilik ilişkilerinin olumlu yönde etkilendiği ifade edilebilir. Benzer şekilde çatışmadan kaçınma yerine uzlaşmacı yaklaşımı benimseyenlerin yüksek evlilik doyumuna sahip olduğunu ortaya koyan çalışma (Greef ve Bruyne, 2000) bulgularından hareketle erkek polis memurlarının ast-üst ilişkisi kapsamında uzlaşmacı yaklaşım benimsemek durumunda olmaları nedeniyle evlilik doyumlarının da bu özelliklerinden olumlu yönde etkilendiği söylenebilir.

Sonuç olarak; polis memurlarının evlilik doyumlarının yaşadıkları stres, stresle başa çıkma yöntemleri, eşlerinin evlilik doyumunu, bağlanma stilleri, çatışma çözme stilleri, eş desteği, zarardan kaçınma ve işbirliği yapma gibi kişilik özellikleri ile birlikte incelenmesinin polis memurlarının evlilik doyumlarının doğasını tam olarak ortaya koymak açısından uygun olabileceği ifade edilebilir.

Erkek Polis Memurlarının İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada erkek polis memurlarının orta düzeyde yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma bilişsel çarpıtmalarına sahip oldukları bulunmuştur. Bu bulgu aile mahkemesi uzmanı erkeklerin yüksek düzeyde bilişsel çarpıtmalara sahip olduğunu (Bilge ve diğerleri, 2009) ve stres yaşantıları deneyimleyen kişilerin daha fazla fonksiyonel olmayan inançlar geliştirdiklerini (Muran ve Motta, 2006) ortaya koyan araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Polis memurlarının da aile mahkemesi uzmanlarının karşılaştığı boşanma, aile içi şiddet ve benzeri olumsuz iş yaşantılarına maruz kalma yaşantılarının fazla olması nedeniyle stres yaşamalarından dolayı kişiler arası ilişkilere dair olumsuz ve hatalı düşünceler geliştirmeleri söz konusu olabilir.

Erkek polis memurlarının orta düzeyde ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalara sahip olması, üniversite öğrencilerinin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarını inceleyen ve erkek öğrencilerin bilişsel çarpıtmalarının kız öğrencilerin bilişsel çarpıtmalarından yüksek düzeyde olduğunu gösteren çalışmanın (Çivan, 2013) bulgularını desteklemektedir. Bu nedenle ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların cinsiyete özgü

olarak değişebileceği ve kadın polislerin de ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarının incelenmesi gerektiği ifade edilebilir.

Benlik saygısının da ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarla ilişkili olduğu ve benlik saygısı azaldıkça ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların arttığını ortaya koyan araştırma (Turan, 2010) sonuçları bulunmaktadır. Bu bağlamda, hiyerarşik düzen içerisinde görev yapan polis memurlarının ast-üst ilişkisi içerisinde benlik saygılarının olumsuz yönde etkilenme ihtimali söz konusu olabileceği için ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar geliştirmiş olabilirler.

Kendini yargılama ve içe çekilme gibi öz duyarlılığın olumsuz özellikleri ile ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların ilişkili olduğu ortaya konulmuştur (Akın, 2010). Bu çerçevede, polis memurlarının ast-üst ilişkisi ve emir-komuta zincirine bağlı stresli ve riskli bir meslek icra ediyor olmaları, katı kurallara uygun hareket etmek zorunda olmaları ve mesleki şartlar gereği ufak hatalarının bile kabullenilmeyip cezalandırıldığı durumların var olma ihtimali nedeniyle kendilerini yargılama eğiliminde olmalarının ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar geliştirmelerine yol açtığı söylenebilir.

Erkek Polis Memurlarının Cinsiyet Rol Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada erkek polis memurlarının yüksek düzeyde kadınsılık ve erkeksilik cinsiyet rolü özelliklerine sahip oldukları bulunmuştur. Bu bulgu, polisliğin erkeklige özgü olan fiziksel ve güç odaklı, aynı zamanda kadınlarda fazla bulunan iletişim ve kişiler arası ilişkilerde gerekli olan becerilere sahip olunması gereken bir meslek grubu olduğunu (Ehrlich Martin, 1999) ortaya koyan araştırma bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Bu durumun, araştırmaya katılan erkek polis memurlarının hem kadınsı hem de erkeksi cinsiyet rolü özelliklerine sahip olduklarını ve mesleklerinin gerekleriyle uyum içerisinde olduklarını gösterdiği söylenebilir.

Cinsiyet rol gruplarının dağılımına ilişkin bulgulara göre, erkek polis memurlarının %35.1' inin androjen, %32.7' sinin belirsiz, %15' inin kadınsı ve %17.2' sinin erkeksi cinsiyet rolüne sahip olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuç erkek

polis memurlarının ağırlıklı olarak androjen cinsiyet rolüne sahip olduğunu doğrulamaktadır. Ağırlıklı olarak androjen cinsiyet rolüne sahip olmalarından dolayı erkek polis memurlarının mesleklerinin gereği olan gerektiğinde güç odaklı gerektiğinde ise iletişim odaklı davranış örüntülerini sergileyebildikleri söylenebilir.

Kadını ve androjen cinsiyet rollerine sahip olanların erkeksi ve belirsiz cinsiyet rolüne sahip olanlara kıyasla daha empatik davrandığını (İmamoğlu, 2008) ortaya koyan araştırmanın sonuçlarından hareketle kadını ve androjen özellikler gösteren polislerin etkili bir polis olmak için sahip olmaları gereken empatik davranışlara sahip olduklarını söylenebilir. Polislerin mesleki şartlar nedeniyle suçlu ya da mağdur insanlarla iletişim halinde olmak durumunda olmaları empatik davranışlarda bulunmalarını gerektirmektedir. Çalışma grubundaki cinsiyet rolleri dağılımı incelendiğinde katılımcıların %35.1' inin androjen ve %15'inin kadını cinsiyet rolüne sahip olmasının bir sonucu olarak çalışma grubunda yer alan polis memurlarının çoğunun (%50.1) empatik davranışlara sahip olduğu söylenebilir.

Üniversite alan seçimi ile cinsiyet rollerinin incelendiği bir çalışmada; edebiyat fakültesinde okuyan öğrencilerin kadını ve androjen, işletme-iktisat fakültesi öğrencilerinin erkeksi, siyasal bilgiler fakültesi öğrencilerinin androjen ve tıp fakültesi öğrencilerinin erkeksi cinsiyet rollerine sahip olduğu bulunmuştur (Aliyev, 2008). Elde edilen bu sonuçtan hareketle, öğrencilerin ileride yapacakları mesleklerin gerekleri ile tutarlı cinsiyet rollerine sahip oldukları söylenebilir. Bu çalışmada yer alan polislerin de çoğunlukla androjen cinsiyet rolüne sahip oldukları ve androjen cinsiyet rolünün meslekleriyle uyum içerisinde olmaları için önemli olduğu göz önünde bulundurulduğunda, polis okulu öğrencilerinin de cinsiyet rollerinin incelenmesinin polislik mesleğini seçenlerin cinsiyet rollerinin ortaya konması açısından faydalı olabileceği ifade edilebilir.

Erkek Polis Memurlarının Evlilik Doyumlarının Yordayıcılarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada erkek polis memurlarının evlilik doyumlarının yordayıcıları olarak erkeksilik, kadınsılık, yakınlıktan kaçınma ve branşlı bir birimde çalışıp çalışmama durumu elde edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre, kadınsılık ve erkeksilik arttıkça evlilik doyumu artmaktadır. Bu bulgu erkeksiliğin (Anar, 2011), kadınsılığın (Yücel, 2013) ve erkeksilik ve kadınsılığın evlilik doyumunun önemli birer yordayıcısı olduğunu (Curun, 2006) gösteren araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Bu bulgulara göre polis memurlarının yüksek düzeyde kadınsılık ve erkeksilik cinsiyet rol düzeylerine sahip olmasının evlilik doyumlarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Araştırmada yakınlıktan kaçınma bilişsel çarpıtmasının evlilik doyumunu olumsuz yönde yordadığı, zihin okuma ve gerçekçi olmayan ilişki beklentisinin ise evlilik doyumunun yordayıcısı olmadığı ortaya konulmuştur. Bu bulgu fonksiyonel olmayan inançların evlilik doyumunun kalitesini olumsuz yönde etkilediğini (Güven, 2005), yakınlıktan kaçınma bilişsel çarpıtmasının evlilik doyumunu negatif şekilde yordadığı ancak zihin okuma ve gerçekçi olmayan ilişki beklentisinin evlilik doyumunu ile ilişkili olmadığını (Tufan Çetin, 2010), fonksiyonel olmayan ilişki inançlarının evlilik doyumunu negatif şekilde yordadığını ve erkeklerin evlilik doyumunun yakınlıktan kaçınma bilişsel çarpıtmasından olumsuz yönde etkilendiğini (Hamamcı, 2005) ortaya koyan araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Erkek polis memurlarının yakınlıktan kaçınma bilişsel çarpıtması arttıkça evlilik doyumlarında düşüş görülmesinin mesleki nedenlerinin olması söz konusu olabilir. Meslekleri gereği suçla karşılaşmak ve suçlu insanlarla iletişim halinde olmak durumunda olan polislerin mesleki deneyimleri sonucu ilişkilerinde yakınlık kurmaktan kaçındıkları ve bu durumu evlilik ilişkileri dâhil tüm ilişkilerine genelledebilecekleri söylenebilir. Buna karşın elde edilen bu bulgu; gerçekçi olmayan ilişki beklentisinin evlilik doyumunu yordadığı, zihin okuma ve yakınlıktan kaçınmanın evlilik doyumunu yordamadığını (Güven, 2005; Güven ve Sevim, 2007) ve evlilik uyumu yüksek ve düşük olan kişiler arasında ilişkiye ilişkin inançlar açısından fark olmadığını (Düzgün, 2009) ortaya koyan araştırma bulgularını destekler nitelikte değildir.

Yalnızlık düzeyi arttıkça yakınlıktan kaçınma bilişsel çarpıtmasının arttığı (Kılınç ve Sevim, 2005; Turan, 2010) ortaya konmuştur. Elde edilen bu sonuçtan hareketle, evliliklerinde kendilerini yalnız hisseden erkek polis memurlarının ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar geliştirdiği ve bu bilişsel çarpıtmalarının evlilik doyumlarını olumsuz etkilediği söylenebilir. Diğer yandan polislerin yakınlıktan kaçınma bilişsel çarpıtmasına sahip olmaları nedeniyle yakın ilişkiler kurmaktan kaçındıkları, bu nedenle kendilerini yalnız hissettikleri söylenebilir.

İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları olan bireylerin fiziksel ve sözel öfke, düşmanlık ve dolaylı saldırganlık düzeylerinin yüksek olduğunu (Uğur, 2013), diğerlerinin söylediklerini yanlış anlamaya (Akın, 2010) ve ilişkilerinde problem ve çatışma yaşama eğiliminde olduğunu (Hamamcı ve Büyüköztürk, 2003) ve öfkenin evlilik doyumuyla ilişkili olduğunu (Spotts ve diğerleri, 2005) ortaya koyan araştırmaların bulgularından hareketle; yakınlıktan kaçınma bilişsel çarpıtmasına sahip olan polis memurlarının öfke ve düşmanlık duyguları ile diğerlerini yanlış anlama ve çatışma yaşama eğilimleri nedeniyle yakınlık kurmaktan kaçınmaları ve olumsuz duygularını evlilik ilişkilerine yansıtmaları söz konusu olabileceği için evlilik doyumlarının düşük olduğu söylenebilir.

Branşlı bir birimde çalışıp çalışmamanın evlilik doyumunu yordadığı ve branşlı birimlerde çalışanların evlilik doyumları düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Elde edilen bu bulgu, görev yapılan birimin yaşanan iş stresi ile ilişkili olduğu ve adli birimlerde çalışan polislerin idari birimlerde çalışan polislerden daha fazla iş stresi yaşadığını (Çam ve Çakır, 2008) gösteren araştırma bulgularını desteklemektedir. Branşlı olmayan birimlerde çalışan polislerin yaptıkları işin nitelikleri gereği daha fazla stres yaşamaları ve yaşadıkları stresin aile yaşamlarına yansıtılması söz konusu olabilir. Üstlerinden takdir gördüğünü hisseden polislerin daha az tükenmişlik yaşadığını ortaya koyan araştırma (Murat, 2003) bulgularından hareketle; branşlı birimlerde çalışan polislerin yaptıkları görev gereği taltif ve takdir gibi ödüllendirmelerle motive edilme sıklığının fazla olması üstlerinden takdir gördüklerini hissetmelerini sağlıyor olabilir. Ayrıca branşsız birimlerde çalışan polis memurlarının kendilerini değersiz ve dışlanmış olarak hissetmeleri dolayısıyla takdir görmediklerini düşünmelerinin daha fazla tükenmişlik yaşamalarına ve benlik saygılarının azalmasına neden olduğu ve bu

durumun da evlilik yaşantılarına olumsuz yönde yansıdığı söylenebilir. Benlik saygıları azalan bireylerin evlilik doyumlarında düşüş yaşadığını (Zeytinoğlu, 2013) ortaya koyan araştırmadan hareketle branşsız birimlerde görev yapan polis memurlarının benlik saygılarının azalması nedeniyle evlilik doyumlarında düşüş yaşadıkları söylenebilir. Benzer şekilde boyun eğici davranışlara sahip olan bireylerin evlilik doyumlarında düşüş yaşandığı (Hünler ve Gençöz, 2003) ortaya konulmuştur. Branşsız birimde çalışan polis memurlarının benlik saygılarının azalmasından dolayı boyun eğici davranışlar sergilemeleri ve evlilik doyumlarının bu durumdan olumsuz yönde etkilenmesi söz konusu olabilir. Benzer şekilde mesleki tükenmişliğin evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilediğini (Çelik, 2006; Koçak ve Çelik, 2009) gösteren araştırmanın bulgularına göre branşsız birimde çalışan polis memurlarının daha fazla mesleki tükenmişlik yaşadığı bu nedenle evlilik doyumlarının düşük düzeyde olduğu söylenebilir.

Karakollarda çalışan polislerin genel müdürlükte çalışan polislerden yüksek düzeyde tükenmişlik yaşadığı bilinmektedir (Taşdöven, 2005). Karakollarda görev yapan polislerin iş yaşamlarının düzensiz olması ayrıca sürekli suçla ve suç işleyen insanlarla iletişim halinde olmaları, genel müdürlükte çalışan polislerin ise sadece idari çalışmalar yapmaları, suçla karşı karşıya gelmemeleri ve çalışma saatlerinin düzenli olması, yaşadıkları tükenmişliğin farklılaşmasını açıklar niteliktedir. Karakollar branşsız birimler arasında olduğu için yaşanan tükenmişliğin evlilik doyumuna yansımaları söz konusu olabilir. Karakollarda çalışan polislerin aktif ve destek birimlerinde çalışan polislerden daha fazla psikopatolojik belirtilere sahip olduğu (Gündüz ve diğerleri, 2007), karakollarda çalışanların şubelerde çalışanlardan daha düşük iş doyumuna sahip olduğu (Yiğit ve diğerleri, 2011) ve duygusal tutarsızlığın evlilik doyumunu doğrudan etkilediği (Cihan Güngör, 2007) ortaya konmuştur. Karakolların branşsız birimler arasında olması, karakollarda çalışan polis memurlarının olumsuz mesleki yaşantılara maruz kalma sıklığının fazla olması nedeniyle duygusal tutarsızlığa ve psikopatolojik belirtilere daha fazla sahip olmaları olası bir durum olup, evlilik doyumlarını olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

Polis okulu çalışanlarının trafik polislerinden, 08:00-17:00 saatleri arasında çalışanların 12/24 sistemine göre çalışanlardan yüksek iş doyumunu yaşadığını (Şanlı ve

Akbaş, 2009) ortaya koyan araştırmanın sonuçları çalışma saatlerinin düzenli olmasının ve idari işlerde görev yapmanın iş doyumunu olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Okul yöneticileri ile yapılmış olan bir çalışmada olumlu iş yaşantılarının olumsuz iş yaşantılarına kıyasla ev yaşantısını daha fazla etkilediği ve mesleki tükenmişlik ile evlilik doyumunun ters orantılı olduğu ortaya konmuştur (Koçak ve Çelik, 2009). Elde edilen bu sonuçlar branşlı ve branşsız birimler arasında evlilik doyumunu açısından farklılık görülmesini açıklar niteliktedir. İşyerinde olumsuz iş yaşantılarına maruz kalan ve yeterli doyum elde edemeyen polislerin, yaşadıkları problemleri evlilik ilişkilerine yansıttıkları söylenebilir.

İş yaşamında stres yaşayan polis memurlarının aile içerisinde öfke davranışını sergilemeye eğilimli ve doyum sağlanamayan evlilik yaşantısına sahip olduklarını (Jackson ve Maslach, 1982), polislerin işyerindeki stres yaşantılarının evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilediğini (Roberts ve Levenson, 2001), polislik mesleğinin ağır şartların evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilediğini (Rathi ve M.,2012) ve mesleki stresin aile yaşamını olumsuz yönde etkilediğini (Aydın, 2003; Yeşilorman, 2003) gösteren araştırma bulguları bulunmaktadır. Bu araştırmalardan hareketle, branşsız birimlerde görev yapan polis memurlarının işyerinde yaşadıkları stresin sonucu olarak aile içerisinde öfke davranışı sergilemeye eğilimli oldukları ve stresin aile yaşamlarına dolayısıyla evlilik doyumlarına olumsuz yansımaları olduğu söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre; yaş, çalışma süresi, evlilik süresi, çocuk sahibi olma, eşin çalışıp çalışmaması, zihin okuma ve gerçekçi olmayan ilişki beklentileri evlilik doyumunun yordayıcısı değildir. Yaşın evlilik doyumunu (Anar, 2011; Tufan Çetin, 2010; Güven, 2005; Çınar, 2008; Kubat, 2012) ve evlilik uyumu ile ilişkili olmadığını (Erişti, 2010) gösteren araştırma bulguları bu araştırmanın bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Diğer yandan yaş ile evlilik doyumunun (Taşköprü, 2013) ve evlilik uyumunun (Demiray, 2006; Düzgün, 2009) ilişkili olduğunu ortaya koyan araştırmaların bulguları ile bu araştırmanın bulguları tutarlılık göstermemektedir.

Araştırma bulgularına göre, evlenme süresi evlilik doyumunun yordayıcısı değildir. Bu bulgu evlilik doyumunun (Yılmaz Dinç, 2013; Çınar, 2008) ve uyumunun (Çavuşoğlu, 2011) evlenme süresi ile ilişkili olmadığını ortaya koyan araştırma bulguları ile tutarlılık gösterirken, evlilik süresi ile evlilik doyumunun (Kubat, 2012;

Taşköprü, 2013; Dew, 2008) ve evlilik uyumunun (Jose ve Alfons, 2007; Özmen Süataç, 2010; Demiray, 2006; Düzgün, 2009) ilişkili olduğunu ortaya koyan araştırmaların bulguları ile tutarlılık göstermemektedir.

Araştırmada polislerin evlilik doyumunun çocuk sahibi olma ile ilişkili olmadığı bulunmuştur. Elde edilen bu bulgu çocuk sahibi olmanın evlilik doyumu (Çınar, 2008; Yılmaz Dinç, 2013) ve evlilik uyumu (Özmen Süataç, 2010; Düzgün, 2009) ile ilişkili olmadığını ortaya koyan araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Buna karşın çocuk sahibi olma ile evlilik doyumunun (Wong ve Goodwin, 2012; Kubat, 2012; Fidanoğlu, 2006; Zagura, 2012; Twenge ve diğerleri, 2003; Taşköprü, 2013) ve evlilik uyumunun (Jose ve Alfons, 2007; Aktaş, 2009) ilişkili olduğunu ortaya koyan araştırmaların bulguları bu bulgu ile paralellik göstermemektedir.

Polislerin evlilik doyumunun eşlerinin çalışma durumu ile ilişkili olmadığı görülmektedir. Elde edilen bu bulgu eşin çalışmasının evlilik doyumuyla ilişkili olduğunu (Perrone-McGovern ve diğerleri, 2012) ve eşin çalışmasının evlilik doyumunda düşüşe neden olduğunu (Faulkner ve diğerleri, 2005) ortaya koyan araştırma bulguları ile tutarlılık göstermemektedir.

Araştırma bulgularından bir diğeri ise gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma bilişsel çarpıtmalarının evlilik doyumunu yordamadığıdır. Bu bulgu gerçekçi olmayan ilişki beklentisi (Tufan Çetin, 2010) ve zihin okumanın (Güven, 2005; Güven ve Sevim, 2007) evlilik doyumunu yordamadığını ortaya koyan araştırmaların bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Buna karşın, fonksiyonel olmayan ilişki inançları ile evlilik doyumu arasında olumsuz ilişki olduğunu (Hamamcı, 2005) ve evlilik ilişkisine dair sağlıksız inançlar arttıkça evlilik doyumunun azaldığını (Sığırcı, 2010) ortaya koyan araştırma bulguları bu araştırmanın bulguları ile tutarlılık göstermemektedir.

Araştırmada yaş, çalışma süresi, evlenme süresi, çocuk sahibi olma, eşin çalışıp çalışmaması, zihin okuma ve gerçekçi olmayan ilişki beklentilerinin evlilik doyumunun yordayıcısı olmadığı bulgusu elde edilmiştir. Bu değişkenlerle ilgili diğer araştırma bulgularında hem destekleyici hem de destekleyici olmayan araştırma bulguları söz konusudur. Bu durum araştırmaların polis olmayan farklı örneklem gruplarından elde edilmiş olmasından kaynaklanmış olabilir. Bu nedenle kadın ve erkek polislerin evlilik

doyumları ile ilişkili değişkenlerin ortaya konulabilmesi için araştırmalara ihtiyaç olduğu ifade edilebilir.

Erkek Polis Memurlarının Cinsiyet Rol Grupları ve Evlilik Doyumlarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada kadınsı, erkeksi ya da androjen cinsiyet rollerinden herhangi birine sahip olan erkek polis memurlarının belirsiz cinsiyet rolüne sahip olan erkek polis memurlarından daha yüksek evlilik doyumu düzeylerine sahip oldukları bulunmuştur. Bu bulgu, kadınsı ve androjen cinsiyet rolüne sahip olanların evlilik doyumunun belirsiz ve erkeksi cinsiyet rolüne sahip olanlardan yüksek olduğunu gösteren araştırmanın bulguları (Çınar, 2008) ile tutarlılık göstermektedir. Androjen cinsiyet rolüne sahip olanların belirsiz cinsiyet rolüne sahip olanlardan yüksek evlilik doyumuna sahip olduğunu (Anar, 2011) gösteren araştırmanın bulguları da bu araştırmanın bulguları ile benzerlik içerisindedir.

Etkili iletişim becerilerine sahip olan ve kendilerini ifade etmeye eğilimli çiftlerin evlilik doyumlarının yüksek olduğu (Miller ve diğerleri, 2003; Espinosa, 2003) ve evlilik doyumunun iletişimle olumlu ilişkili olduğu (Milevsky, 2004; Hacı, 2011) ortaya konmuştur. Ayrıca, yalnızca erkekler için duyguları ifade etmenin iletişim çatışmalarını yordayıcı rolü olduğu ortaya konmuştur (Curun, 2006). Yine geleneksel cinsiyet rollerine sahip olmayan erkeklerin kendilerini ifade etmeye daha yatkın oldukları bilinmektedir (Faulkner ve diğerleri, 2005). Bu bulgular çerçevesinde kadınsı ve androjen cinsiyet rollerine sahip olan erkek polis memurlarının, cinsiyet rollerinin gereği olan etkili iletişim becerilerine sahip olmaları dolayısıyla evlilik ilişkilerinde bu becerilerini kullanmaları sayesinde evlilik doyumlarının yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Belirsiz cinsiyet rolüne sahip olanların androjen ve kadınsı cinsiyet rolüne sahip olanlardan yüksek saldırgan mizah tarzına sahip olduğunu (Avşar, 2008) gösteren araştırma sonuçlarından hareketle, belirsiz cinsiyet rolüne sahip olan polis memurlarının saldırgan mizah tarzlarını evlilik ilişkisine yansıtıkları, bu nedenle evlilik yaşamlarında doyumсузлук yaşadıkları söylenebilir.

Belirsiz cinsiyet rolüne sahip olan bireylerin diğer cinsiyet rollerine sahip olan bireylerden düşük benlik saygısına sahip olduğunu (Damarlı, 2006; İnelmen, 1996) gösteren araştırma sonuçlarından hareketle, belirsiz cinsiyet rolüne sahip olan erkek polis memurlarının sahip oldukları düşük benlik saygılarını eşleriyle olan ilişkilerine yansıtıtları, sonuç olarak düşük evlilik doyumu düzeylerine sahip oldukları söylenebilir.

Sonuç

Araştırmada erkek polis memurlarının evlilik doyumları, cinsiyet rolleri, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtma düzeyleri ile evlilik doyumlarının yordayıcılarını incelemek amaçlanmıştır. Sonuçta, erkek polis memurlarının evlilik doyumlarının yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bu sonuç erkek polis memurlarının evlilik yaşantılarından memnun olduklarını göstermektedir.

Erkek polis memurlarının ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları incelendiğinde, orta düzeyde yakınlıktan kaçınma, zihin okuma ve gerçekçi olmayan ilişki beklentilerine sahip oldukları görülmüştür. Elde edilen bu sonuçtan hareketle erkek polis memurlarının olumsuz mesleki yaşantılardan etkilendikleri, kişiler arası ilişkilere dair düşünce hataları geliştirdiklerini ve kişiler arası iletişim sırasında orta düzeyde bilgi işleme hatalarına sahip oldukları söylenebilir.

Erkek polis memurlarının cinsiyet rol düzeyleri incelendiğinde erkek polis memurlarının yüksek düzeyde kadınsılık ve erkeksilik cinsiyet rolü özelliklerine sahip oldukları görülmüştür. Bu sonuca göre erkek polis memurlarının mesleki açıdan sahip olmaları gereken kadınsı ve erkeksi özelliklere sahip oldukları söylenebilir. Cinsiyet rolleri incelendiğinde erkek polis memurlarının çoğunlukla androjen cinsiyet rolü yönelimine sahip olduğu görülmüştür. Çoğunlukla androjen cinsiyet rolüne sahip olmalarından dolayı hem kadınsı hem erkeksi özelliklere sahip oldukları ve bu özellikleri uygun durumlarda kullanabildikleri söylenebilir. Yine androjen cinsiyet rolüne sahip olan polislerin evlilik yaşantılarında da androjen cinsiyet rolüne sahip olmalarının olumlu bir etken olmasından dolayı yüksek düzeyde evlilik doyumuna sahip oldukları söylenebilir.

Erkek polis memurlarının evlilik doyumlarının yordayıcıları incelendiğinde erkeksilik, kadınsılık, yakınlıktan kaçınma ve branşlı bir çalışıp çalışmama durumunun evlilik doyumunun yordayıcısı olduğu görülmüştür. Erkeksilik ve kadınsılık arttıkça evlilik doyumunu artmaktadır. Elde edilen bu sonuçtan hareketle hem kadınsı hem erkeksi cinsiyet rolüne özgü davranışların evlilik doyumunu olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Yakınlıktan kaçınma bilişsel çarpıtması arttıkça evlilik doyumunu azalmaktadır. Elde edilen bu sonuca göre ilişkilerde yakınlık kurmak istemeyen erkek polis memurlarının evliliklerinde de yakınlıktan kaçındıklarını bu nedenle evlilik doyumlarında düşüş olduğu söylenebilir.

Branşlı bir birimde çalışan polis memurlarının branşsız birimlerde çalışan polis memurlarından yüksek evlilik doyumuna sahip olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuca göre branşlı birimlerde çalışan polis memurlarının branşsız birimlerde çalışan polis memurlarına kıyasla tayin olma korkusunu daha az yaşadıkları ve taltif/takdir gibi ödüllendirmeleri daha sık almaları nedeniyle üstlerinden daha fazla takdir gördüklerini hissetmelerinden dolayı artan motivasyonlarının evlilik doyumlarına olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Cinsiyet rol gruplarına göre evlilik doyumları incelendiğinde kadınsı, erkeksi ve androjen cinsiyet rolüne sahip erkek polis memurlarının belirsiz cinsiyet rolüne sahip erkek polis memurlarından yüksek evlilik doyumuna sahip olduğu görülmüştür. Elde edilen bu sonuçtan hareketle herhangi bir cinsiyet rolüne sahip olmanın evlilik doyumunu olumlu yönde etkilediği aynı zamanda erkeksi ve kadınsı özelliklere sahip olmanın evlilik ilişkisini olumlu yönde etkilediğini söylenebilir.

Yaş, çalışma süresi, evlilik süresi, çocuk sahibi olma durumu, eşin çalışma durumu, zihin okuma ve gerçekçi olmayan ilişki beklentilerinin evlilik doyumunun yordayıcısı olmadığı görülmüştür.

Öneriler

Bu araştırmanın bulguları çerçevesinde emniyet teşkilatı yöneticilerine ve psikologlarına sunulabilecek öneriler:

- Stres ve tükenmişliğe karşı koruyucu olması amacıyla evlilik, aile içi iletişim becerileri ve çatışma çözme stilleri gibi çalışmalarla birlikte; eş desteğini artırma amaçlı polis eşleri ile birlikte çalışmalar yapılması polislerin evlilik doyumlarını destekleyici nitelikte olabilir.
- Polis memurlarının mesleki yaşantılar nedeniyle maruz kalınan stresle başa çıkma yollarını öğrenme ve travmatik yaşantıların neden olduğu belirtilerle başa çıkabilmeyi öğrenmeleri amacıyla stresle başa çıkma ve travma sonrası stres konulu eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesinin, stresin aile yaşamlarına olumsuz etkilerinin azaltılması ve evlilik doyumunun artırılması açısından faydalı olabilir.

Bu araştırmanın bulguları çerçevesinde yapılacak yeni araştırmalara yönelik öneriler:

- Emniyet teşkilatında yapılmış olan çalışmalarda evlilik doyumu, cinsiyet rolleri ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ile ilgili çalışmalara az rastlandığından dolayı ilgili değişkenlerin polis örneklem gruplarında incelenmesi polislerin ruh sağlığı, yaşam kaliteleri, iş doyumu ve performans gibi konularda yapılacak çalışmalara katkı sağlayabilecektir.
- Bu çalışmada kadın polis memuru sayısının azlığı ve hiyerarşik yapılanma içerisinde yöneticilerin anket çalışmalarına karşı olumsuz bakış açısına sahip olmaları nedeniyle sadece erkek polis memurları çalışma kapsamına alınabilmiş böylece emniyet teşkilatının evlilik doyumu konusunda kısıtlı bilgi elde edilmiştir. İleride yapılacak olan yeni çalışmalarda yöneticilerin ve her iki cinsiyetin de araştırma kapsamına alınması polislerin evlilik doyumu ile ilişkili olabilecek rütbe ve cinsiyet gibi faktörlerin evlilik doyumları ile ne derece ilişkili olduğunu belirlemek açısından faydalı olacaktır.
- Bu araştırma kapsamına alınan birimlerde görev yapan polis memuru sayısı birimlerin ihtiyaçları nedeniyle birbiriyle orantılı olmadığı için, birimler ayrı ayrı değil branşlı ya da branşsız olmaları durumuna göre iki ayrı grupta ele

alınarak değerlendirilmiştir. İleride yapılacak olan çalışmalarda birimlerin ayrı ayrı ele alınarak değerlendirilmesi görev yapılan birimin evlilik doyumu ile ilişkisini belirleyebilmek açısından faydalı olabilir.

- Literatür incelendiğinde evlilik doyumu, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve cinsiyet rollerinin birçok faktörden etkilendiği görülmektedir. Bu bağlamda stres, tükenmişlik, iş doyumu, yaşam doyumu, eş desteği, bağlanma stilleri, kişilik özellikleri, çatışma çözme stilleri, boyun eğicilik, benlik saygısı, öz duyarlık, empati, yalnızlık ve saldırganlık gibi birçok faktörün polislerin evlilik doyumu, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları ve cinsiyet rollerini etkilenmesi söz konusu olabileceği için, özellikle polislerin evlilik doyumları konusunda sözü edilen değişkenlerin de konu alındığı araştırmaların yapılması mesleki ve psikolojik faktörlerin evlilik doyumu ile ilişkisini belirleyebilmek açısından faydalı olabilir.
- Araştırma kapsamına sadece erkek polis memurlarının evlilik doyumu, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları ve cinsiyet rolleri düzeyleri alınmıştır. Anket kapsamına eşlerin de dâhil edilmesi evlilik doyumu ile eşlerin demografik özellikleri, cinsiyet rolleri, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları ve evlilik doyumları arasındaki ilişkinin anlaşılması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.
- Bu araştırmanın sonuçları Eskişehir Emniyet Müdürlüğü'nde görev yapan erkek polis memurlarına genellenebildiğinden, diğer illerde görev yapan polis memurlarının evlilik doyumlarının incelendiği çalışmalar yapılması polislerin evlilik doyumlarını karşılaştırmak açısından faydalı olacaktır.

EKLER

EK-1: Evlilik Yaşam Ölçeği (Seçilmiş Örnek Maddeler)

EK-2: Bem Cinsiyet Rollerini Envanteri (Seçilmiş Örnek Maddeler)

EK-3: İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği (Seçilmiş Örnek Maddeler)

EK-4: Kişisel Bilgi Formu

EK-5: Eskişehir Emniyet Müdürlüğü Tarafından Verilen Uygulama İzin Onay Belgesi

Ek-1: Evlilik Yaşam Ölçeği (Seçilmiş Örnek Maddeler)

Açıklama: Aşağıda evlilik yaşamına ilişkin 10 cümle bulunmaktadır. Bu cümlelerin her birinin karşısında “Kesinlikle katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Kesinlikle katılıyorum” seçenekleri yer almaktadır. Her cümleyi dikkatle okuyunuz ve sizin evlilik yaşamınıza uygun seçeneği (X) koyarak işaretleyiniz.

Madde No		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti					
2	Evliliğimizdeki engellerin aşılmaz olduğunu düşünüyorum					
3	Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum					
6	Huzurlu bir ev yaşamım var					
7	Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti					
9	Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaşır					
10	Baş başa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz					

Ek-2: Bem Cinsiyet Rollerini Envanteri (Seçilmiş Örnek Maddeler)

Açıklama: Aşağıda kişilik özellikleri ile ilgili sıfatlar yer almaktadır. Kendi kişilik özelliklerinizi düşünerek, aşağıdaki her bir özelliğin sizi ne derece tanımladığını o özelliğin yanındaki boşluğa uygun sayıyı yazarak belirtiniz.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Bana göre kesinlikle doğru değil	Bana göre genellikle doğru değil	Bana göre bazen doğru	Bana göre ara sıra doğru	Bana göre çoğunlukla doğru	Bana göre genellikle doğru	Bana göre her zaman doğru

1	Kendine güvenen	
5	Fedakar	
7	Girişken	
12	Karamsar	
14	Duygusal	
19	Lider gibi davranan	
24	Kibirli	
27	Etrafına karşı saygılı	
29	Merhametli	
31	Sözünde duran	

34	İdealist	
36	Asık suratlı	
38	Tatlı dilli	
40	Erkeksi	
41	Namuslu	
43	Saldırgan	
48	Sistemsiz, plansız	
51	Dostça davranan	
53	Anlayışlı	
58	Mantıklı davranan	

Ek-3: İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği (Seçilmiş Örnek Maddeler)

Açıklama: Bu ölçek, insanların kişiler arası ilişkilerle ilgili olarak benimsedikleri bazı düşünceleri içermektedir. Lütfen her cümleyi dikkatle okuyup, bu düşüncelere ne derece katıldığınızı cevap kâğıdında yazılı şıkları dikkate alarak belirtiniz. Okuduğunuz her bir ifade için tek bir işaretleme yapmaya özen gösteriniz.

Madde No		Hiç katılmıyorum	Çok az katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Oldukça katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1	İnsanlarla fazla samimi olmak genellikle sorun yaratır					
3	Çevremdeki insanlara gerçek duygu ve düşüncelerimi ifade edersem onlar tarafından reddedileceğime inanıyorum					
4	Bu hayatta gerçek dost yoktur					
6	Bir insanın gözünden nasıl bir insan olduğunu anlarım					
7	Karşımdaki kişiler ifade etmeseler de onların ne düşündüğünü anlarım					
9	Kendimi iyi hissedebilmem için başkalarının benim hakkımdaki duygu ve düşünceleri olumlu olmalıdır					
12	Sosyal ortamlarda insanların beni olduğum gibi kabul etmeyeceğini düşünüyorum					
13	Çevremizdeki insanlara karşı sürekli tetikte olmakta yarar var					
14	Çevremdeki insanları üzmemek için hep kendimden ödün veririm					
15	İlişkilerimde insanları hoşnut kılmak için onların istediği gibi davranmalıyım					
17	İnsanların bana daima anlayışlı davranmasını beklerim					
19	İnsanlarla ilişkileri yüzeysel tutmakta her zaman yarar vardır					

Ek-4: Kişisel Bilgi Formu

Açıklama: Bu çalışmada, evli polislerin evlilik ilişkilerinde yaşadıkları memnuniyet ile bazı özellikleri arasında nasıl bir ilişki olduğunun ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu amaçla 4 farklı anket hazırlanmıştır. Sonuçlar yalnızca araştırma için kullanılacak ve size ait bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Ankette isminizi belirtmenize gerek yoktur.

Anketlerde yer alan her bir maddeyi dikkatlice okuyunuz ve sizi en iyi yansıttığını düşündüğünüz ifadeyi (X) ile işaretleyiniz. İçtenlikle vereceğiniz yanıtlarınızın araştırmama katkısı büyük olacaktır, bunun için size teşekkür ederim.

Psikolog Çiğdem ŞİMŞEK

Anadolu Üniversitesi

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Yaşınız: .....
2. Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek
3. Çalıştığınız birim/şube: .....
4. Kaç yıldır polislik yapıyorsunuz?.....
5. Kaç yıldır evlisiniz? .....
5. Eşinizin çalışıp çalışmama durumu
( ) Çalışıyor ( ) Çalışmıyor
6. Eşiniz çalışıyorsa mesleği nedir?.....
7. Çocuk sayınız? .....

Ek-5: Eskişehir Emniyet Müdürlüğü Tarafından Verilen Uygulama İzin Onay Belgesi

EBYS-2013.05.02-14.10.59.27822

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Emniyet Müdürlüğü

Sayı : 97375333-14475-31946-1801
Konu : Yüksek Lisans Tezi Anket Çalışması

02.04/2013

REHBERLİK VE PSIKOLOJİK DANIŞMANLIK BÜRO AMİRLİĞİNE

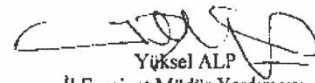
- İlgi a) 19/02/2013 tarih ve 63784619-399-228/2015 sayılı yazı.
b) 18/03/2013 tarih ve 97375333-14475-31946-1231 sayılı yazı.
c) 26/04/2013 tarih ve 27441071.34231 (91265)/364-1698-88602 sayılı yazı.

Anadolu Üniversitesinin ilgi (a) yazısı ile; biriminizde görevli 309180 sicil sayılı Psikolog Çiğdem ŞİMŞEK'in "Polislerin İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar ve Cinsiyet Rollerinin Evlilik Doyumu ile İlişkisi" başlıklı yüksek lisans tez çalışması kapsamında 2013 yılı Mart-Aralık ayları arasında anket çalışması yapmak istediği belirtilmiştir.

İlgi (b) yazı ile; birimlere gönderilen anketin birimlerimizde görevli personele uygulanmasının uygun olup olmadığının değerlendirilmesi, uygun olmaması durumunda sebepleri ile birlikte Eğitim Şube Müdürlüğümüze bildirilmesi istenilmiştir.

İlgi (c) yazı ile; bahse konu anket çalışmasına ilişkin alınan makam onayı ve anket çalışması ekte gönderilmiş ayrıca gerekli tebligatın ilgiliye yapılarak çalışmadan elde edilecek değerlendirme sonuçlarının gönderilmesi istenilmiştir.

Söz konusu anket çalışmasına Silah ve Patlayıcı Maddeler, Hukuk İşleri ve Soruşturma ve EKKM Şube Müdürlükleri katılmayacaklarını sebepleri ile birlikte bildirdiklerinden dolayı, yapılacak olan anket çalışmasının bu birimlerimiz dışında uygulanmasını ve anket çalışmasından elde edilecek değerlendirme sonuçlarının Eğitim Dairesi Başkanlığına göndermek üzere Eğitim Şube Müdürlüğüne gönderilmesini rica ederim.

Yüksel ALP
İl Emniyet Müdür Yardımcısı
2.Sınıf Emniyet Müdürü

KAYNAKÇA

- Ahmadi, K., Ashrafi, S.,M.,N., Kimiaee, S.,A. ve Afzali, M.,H. (2010) . Effect of family problem-solving on marital satisfaction. *Journal of Applied Sciences*, 10: 682- 687
- Akın,A. (2010). Öz-duyarlık ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 01-09
- Aksaray, G. (2013). *Aile Psikolojisinde Temel Kavramlar*. Aksaray, G. (Ed.). *Aile Psikolojisi ve Eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2743
- Aktaş, S. (2009). *Eşlerden birinin kaygı düzeyi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Aliyev, P. (2008). *Beş faktörlü kişilik özellikleri ve cinsiyet rollerinin üniversite alan seçimi ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Anar, B. (2011). *Evli ve çalışan yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doyumu ve iş doyumu ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- Arkar, H. (2012). Beck' in depresyon modeli ve bilişsel terapisi. *Düşünen Adam Dergisi*, 5: 37-40
- Atay Avşar, T. (2004). *Yaşayan ilkelde toplumsal cinsiyet rolleri üzerine bir araştırma*. Yüksek lisans tezi, MKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay
- Ashmore, R.,D.ve A.,D., Sewell (1998). *Advanced Personality*. David E. Barone, Michel Hersen ve Uncent B.Van Hasselt (Ed.). New York: The Plenum Series in Social/ Clinical Psychology Series

- Aslan, H., Aslan, R., O., Alparslan, Z., N. Ve Ünal, M. (1998). Kocaeli' nde çalışan bir grup hekimde evlilik doyumu. *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 23, 212-215
- Avşar, V. (2008). *Öğretmen adaylarının mizah tarzları ve cinsiyet rolleri ilişkisi*. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Aydın, A.,H. (2003). Polisin güncel sorunları: bir neden-sonuç analizi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 5, 3-4
- Basat, Ç. (2004). An exploration of marital satisfaction, locus of control, and self-esteem as predictors of sexual satisfaction. Yüksek lisans tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Baştuğ, G. (2008). *Bayan sporcuların bedenlerini algılama düzeyleri ve cinsiyet rolleri üzerine bir araştırma*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Bayram, F.,N. (2008). *Gender roles, ethics of care and social dominance orientation: a femine view on hierarchy*. Yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Beck, J. (2001). *Bilişsel Terapi Temel İlkeler ve Ötesi*. Hisli Şahin, N. (Çev.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği
- Bilge, F., Sayan, A. ve Kabakçı, Ö.,F. (2009). Aile mahkemesi uzmanlarının meslek doyumları, yaşam doyumları ve ilişkilere yönelik inançlarının incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(32), 20-31
- Bir Aktürk, E. ve Fışiloğlu, H. (2009). Marital satisfaction in turkish remarried families: marital status, stepchildren, and contributing factors. *Journal of Divorce&Remarriage*, 50,119-147

- Bitirgen, H. (2013). *İlkokul öğretmenlerinin ve yöneticilerinin evlilik doyumu ve mükemmellik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Bolat, O.,İ., Bolat, T. ve Seymen, O.,A. (2009). Güçlendirici lider davranışları ve örgütsel davranışlar arasındaki ilişkinin sosyal mübadele kuramından hareketle incelenmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 215-239
- Bradbury, N., B. ve Fincham, F.,D. (1987). Cognitive Processes and Conflict in Close Relationships: An Attribution Efficacy Model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(6), 1106-1118
- Brannon, L. (2010). *Gender Psychological Perspectives*. Boston: Pearson Education
- Brennen, T., W. (1992). *Study of marital discord in the royal Canadian mounted police*. Yüksek lisans tezi. Simon Fraser University
- Burger, Jerry M. (2006), *Kişilik*. Erguvan Sarioğlu, İ.,D. (Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Cihan Güngör, H. (2007). *Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme*. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Civan, A. (2011). *Eşlerin duygu dışavurum tarzları ile algılanan evlilik kalitesinin ilişkisi ve duygusal farkındalığın rolü*. Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin
- Collins, N.,L. ve Feeney, B.,C. (2004). *An attachment theory perspective on closeness and intimacy*. Mashek, D. J. ve Aron, A. (Ed.). *Handbook of Closeness and Intimacy*. New Jersey: Lawrence Erlbaum

- Corey, G.(2008) *Psikolojik Danışma Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları*. Ergene,T. (Çev.). Ankara: Mentis Yayıncılık
- Curun, F. (2006). *Yüklemeler, iletişim çatışmaları, cinsiyet ve cinsiyet rolü yönelimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişki*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Çağ, P. (2011). *Evli bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu*. Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişki ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39)
- Çalışır, M. (2009). Yetişkin bağlanma kuramı ve duygulanım düzenleme stratejilerinin depresyonla ilişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1, 240-255
- Çam, S. ve Çakır, İ. (2008). Polislerde iş stresi algısının kişisel ve göreve bağlı bazı değişkenlere göre karşılaştırılması. *Polis Bilimleri Dergisi*, 10(3), 21-40
- Çavuşoğlu, Ş., Z. (2011). *Bağlanma stilleri ve evlilik uyumu ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Çelik, C., K. (2006). *Eğitim yöneticilerinin mesleki tükenmişlikleri ile evlilik doyumları arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat
- Çelik, Ö. (2008). *Ataerkil sistem bağlamında toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin benimsenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

- Çelik, M. ve Tümkaya, S. (2012). Öğretim elemanlarının evlilik uyumu ve yaşam doyumlarının iş değişkenleri ile ilişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*. 13(1), 223-238
- Çınar, L. (2008). *Evlilik doyumu: cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Çıvan, İ. (2013). *Üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları ve başkalarını bağışlama davranışlarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Damarlı, Ö. (2006). *Ergenlerde toplumsal cinsiyet rolleri, bağlanma stilleri ve benlik- kavramı arasındaki ilişkiler*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Demiray, Ö. (2006). *Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır
- Dew, J. (2008). Debt change and marital satisfaction change in recently married couples. *Family Relations*, 57, 60-71
- Doğan, S. (1995). Akılcı-duygusal terapi: kuramsal bir inceleme. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(20). 29-36
- Dökmen, Z.Y. (1999). Bem Cinsiyet Rolü Envanteri Kadınsılık ve Erkeksilik Ölçekleri Türkçe formunun psikometrik özellikleri. *Kriz Dergisi*, 7(1), 27-40.
- Dökmen, Z. (2004). *Toplumsal cinsiyet*. Sistem Yayınevi
- Duman, M. (2012). *Mizaç ve karakter özelliklerinin evlilik uyumu ve cinsiyet açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin

- Duman Temel, E. (2013). *Evli kadın ve erkeklerde aldatmanın tipi-affetme, pozitif duygu-affetme ve baş etme-affetme ilişkilerinde evlilik doyumunun aracı rolü*. Yüksek Lisans Tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Dündar, S. (2008). Polislerin umutsuzluk düzeyi ile problem çözme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 10(3), 77-92
- Düzgün, G. (2009). *Evli kişilerde depresyon, ilişkiye ilişkin inanç, kendini ayarlama düzeyinin evlilik uyumu ile ilişkisi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Eagly, A.,H.(1987). *Sex Differences in Social Behavior: A Social-Role Interpretation*. London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers
- Ehrlich Martin, S. (1999). Police force or police service? Gender and emotional labor. *The Annals of The American Academy*, 561,111-126
- Emniyet Hizmetleri Sınıfı Branş Yönetmeliği(2011). *TC Resmi Gazete*, 28036, 25 Ağustos 2011
- Erdoğan, Ö. ve Ergün, M. (2011). İki farklı meslek grubunda çalışan personelin denetim odağı ve risk eğilimi düzeylerinin karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40,176-185
- Erişti, A. (2010). *Bağlanma stilleri, kişilik özellikleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Espinosa, C.,R. (2003). *Marital satisfaction in midlife*. Yüksek lisans tezi. California State University Department of Social Work, Fullerton
- Faulkner, R.A., Davey, M. ve Davey, A. (2005). Gender -related predictors of change in marital satisfaction and marital conflict. *The American Journal of Family Therapy*, 33,61-83

- Feeney, J.,A. (1999). Adult attachment, emotional control, and marital satisfaction. *Personal Relationships*, 6(1999), 169-185
- Fidanoğlu, O. (2006). *Evlilik uyumu, mizah tarzı ve kaygı düzeyi arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Foa, E.,B. ve Foa, U.,G. (2012). *Resource theory of social exchange*. K. Törnblom ve A. Kazemi (Ed.). *Handbook of Social Resource Theory: Theoretical New York: Extensions*. Springer Science Business Media
- Garcia, V. (2003). ‘‘Difference’’ in the police department. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 19(3), 330-344
- Geçtan, E. (1993). *Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Gökçakan, Z. ve Gökçakan, N. (2005). Depresyonda bilişsel terapi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 91-101
- Greef, A.,P. ve Bruyne, T., D. (2000). Conflict management style and marital satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 26,321-334
- Gül, Z. ve Delice, M. (2011). Polis meslek stresi ve stres azaltma/stresle başa çıkma programları: eşlerle ilişkileri üzerine etkileri. *Polis Bilimleri Dergisi*, 13(3), 19-38
- Güldü, Ö. ve Ersoy Kart, M. (2009). Toplumsal cinsiyet rolleri ve siyasal tutumlar: sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64(3), 97-116

- Gündoğdu Aktürk, E. (2010). *Görücü usulü ve aşk evliliklerinde bağlanma figürü aktarımı, bakım verme stilleri ve evlilik doyumu*. Yüksek lisans tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Gündüz, B., Erkan, Z. ve Gökçakan, N. (2007). Polislerde tükenmişlik ve görülen psikolojik belirtiler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 283-298
- Gündüz Kalan, Ö. (2010). *Reklamda çocuğun toplumsal cinsiyet teorisi bağlamında konumlandırılışı: 'kinder' reklam filmleri üzerine bir inceleme*. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 38, 75-89
- Güneş, F. (2011). *Aile, evlilik, akrabalık, hane*. Kasapoğlu, A. ve Korkuner, N. (Ed.). *Aile Sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınlan No: 2306
- Güven, N. (2005). *İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumu ile ilişkisi*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Güven, T. (2010). *Eşler arası şiddete yönelik nedensellik sorumluluk yüklemeleri ve evlilik doyumu*. Yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Güven, N. ve Sevim, S.,A. (2007). İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve algılanan problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu yordama gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 49-61
- Hackney, H. ve Cormier, S. (2008). *Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri: Psikolojik Yardım Süreci El Kitabı*. Çev.: T.Ergene, T. ve S., Aydemir Sevim. Ankara: Mentis Yayıncılık

- Hacı, Y. (2011). *Evlilik uyumunun empatik eğilim, algılanan aile içi iletişim ve çatışma çözme stillerine göre yordanması*. Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Hamamcı, Z. (2005). Dsyfunctional relationship beliefs in marital satisfaction and adjustment. *Social Behavior and Personality*, 33(4), 313-328
- Hamamcı, Z. ve Büyüköztürk, Ş. (2003). İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği: Ölçeğin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi: Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(25), 107-111
- Hazan, C., Shaver, P.,R. ve Dönmez,A. (1994). Bağlanma (yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve). *Psychological Inquiry*, 5(1), 1-49
- Hiçdurmaz, D. ve Öz, F. (2011). Benliğin bilişsel yaklaşımla güçlendirilmesi. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*,18(2), 68-78
- Hortaçsu, N. (1991). *İnsan İlişkileri*. Ankara: İmge Kitabevi
- Hünler, O., S. ve Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99-10
- Hünler, O.,S. ve Gençöz, T. (2005). The effect of religiousness on marital satisfaction: testing the mediator role of marital problem solving between religiousness and marital satisfaction relationship. *Contemporary Family Therapy*, 27(1), 123-136
- Işınsu Halat, M. ve Hovardaoğlu, S. (2010). The relations between the attachment styles, causality and responsibility attributions and loneliness of the married couples in the context of the investment model. *Social and Behavioral Sciences*, 5, 2332-2337

- İdiz, Z. (2009). *Evlilik uyumu, evlilik yatırımı, aile içi şiddet ve intihar girişimi arasındaki bağlantıların sosyal psikolojik açıdan incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- İmamoğlu, S. (2008). *Genç yetişkinlikte kişilerarası ilişkilerin cinsiyet, cinsiyet rolleri ve yalnızlık algısı açısından incelenmesi*. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- İnelmen, K. (1996). *Relationship of sex-role orientation to two measures of self-esteem*. Yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Jackson, S.,E. ve Maslach, C. (1982). After- effects of job-related stress: families as victims. *Journal of Organizational Behavior*, 3(1), 63-77
- Jose, O. ve Alfons, V. (2007). Do demographics affect marital satisfaction? *Journal of Sex&Marital Therapy*, 33, 73-85
- Kavuncu , N. (1987). *Bem Cinsiyet Rolü Envanteri 'nin Türk toplumuna uyarlama çalışması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Kesebir, S., Özdoğan Kavzoğlu, S. ve Üstündağ, M.,F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2), 321-342
- Kessler, H. (1996). *Evlilik Terapisi*. Özkardeşler Şallı, Y. (Çev.). İstanbul: Prestij Yayınları
- Kılınç, H. ve Sevim, S.,A. (2005). Loneliness and cognitive distortions among adolescents. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 38(2), 69- 88

- Kırel, Ç. ve Cengiz, A.,A. (2006). Trafik polisleri arasında mesleksel stresin kaynakları ve sonuçları: Eskişehir trafik polis eğitim merkezinde bir araştırma. *Polis Bilimleri Dergisi*, 8(2), 97-120
- Kilmartin, C.,T. (2007). *The Masculine Self* (3. Basım). Sloan Publishing.
- Kimmel, M., S. (2000). *The Gendered Society*. New York: Oxford University Press
- Koçak, R. ve Çelik, C., K. (2009). Okul yöneticilerinin mesleki tükenmişlikleri ile evlilik doyumları arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 4(31), 52-60
- Kubat, D.,E. (2012). *Evli bireylerde aldatma eğilimi ve evlilik doyumu ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Larsen Hafner, D.,G. (1997). *Marital satisfaction and the calgary police service*. Yüksek lisans tezi. The University of Calgary, Alberta
- Lincoln, K.,D. ve Chae, D., H. (2010). Stress, marital satisfaction, and psychological distress among african americans. *Journal of Family Issues*, 31(8), 1081-1105
- Milevsky,A. (2004). Perceived parental marital satisfaction and divorce: effects on sibling relations in emerging adults. *Journal of Divorce & Remarriage*, 41 (1/2), 115- 128
- Miller, P.,J.,E., Caughlin, J.,P. ve Huston, T.,L. (2003). Trait expressiveness and marital satisfaction : the role of idealization processes. *Journal of Marriage and Family*, 65,978-995
- Möller, K., Hwang, C.P. ve Wickberg, B. (2006). Romantic attachment, parenthood and marital satisfaction. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 24(3), 233- 240

- Muran, E.,M. ve Motta, R.,W. (2006). Cognitive distortions and irrational beliefs in post-traumatic stress, anxiety, and depressive disorders. *Journal of Clinical Psychology*, 49(2), 166-176
- Murat, M.(2003). Emniyet görevlilerinin tükenmişlik durumları. *Polis Bilimleri Dergisi*, 5(2), 95-108
- O'connor,T.,G. ve Insabella, G.,M. (1999). Adolescent siblings in stepfamilies: functioning and adolescent adjustment. Marital satisfaction, relationships and roles. *Monographs of Society for Research in Child Development*, 64(4): 50-78
- Orgill, J. ve Heaton, T., B. (2001). Women's status and marital satisfaction in bolivia. *Journal of Comparative Family Studies*,36(1):23-40
- Özkalp, E. (2002). *Aile Kurumu*. Özkalp, E. (Ed.). *Davranış Bilimlerine Giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1355
- Özmen Süataç, A. (2010). *Evlilik uyumunun kişiler arası tarz ve öfke açısından karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir
- Palan, K., M. (2001). Gender Identity in Consumer Behavior Research: A Literature Review and Research Agenda. *Academy of Marketing Science Review*, 2001(10)
- Perrone-McGovern, K.M., Boo, J.N. ve Vannatter, A. (2012). Marital and life satisfaction among gifted adults. *Roeper Review*, 34, 46-52
- Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu(1) (2). (1934). *TC Resmi Gazete*, 2751, 4 Temmuz 1934
- Rathi, N. ve M, B. (2012). Work-family conflict and job and family satisfaction: moderating effect of social support among police personnel. *Amrita School of Business Working Paper*, 2012(123)

- Roberts, N., A. ve Levenson, Robert, W. (2001). The Remains of the Workday: Impact of Job Stress and Exhaustion on Marital Interaction in Police Couples. *Journal of Marriage and Family*, 63,1052-1067.
- Soyer, A. (2006). *An exploration of masculinity, femininity, sexual fantasy and masturbation as predictors of marital satisfaction*. Yüksek lisans tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Sabuncuoğlu, A. (2006). *Televizyon reklamlarında toplumsal cinsiyet*. Yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Shackelford, T. K., & Buss, D. M. (2000). Marital satisfaction and spousal cost-infliction. *Personality and Individual Differences*, 28,917-928
- Sığırcı, A. (2010). *Evli bireylerde bağlanma biçimleri ve evliliğe dair inançların evlilik doyumu ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya
- Soysal, A.,Ş., Bodur,Ş., İşeri, E. ve Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri*, 2005 (8): 88-89
- Spainer, G.B. ve Lewis, R.A. (1980). Marital quality: A review of the seventies. *Journal of Marriage and the Family*, 42, 825-839
- Spotts, E.L., Lichtenstein, P., Pedersen, N.L., Neiderhiser, J.M., Hansson, K. ve Reiss, D. (2005). Personality and marital satisfaction: A behavioral genetic analysis. *European Journal of Personality*, 19(3), 205-227
- Stone, E.,A. ve Shackelford, T.,K. (2007). *Marital Satisfaction*.
<http://www.toddshackelford.com/downloads/Stone-Shackelford-ESP-2007.pdf>
[01.04.2014](#) tarihinde ilgili web sayfasından erişilmiştir.
- Suğur (2012). *Toplumsal cinsiyet*. Yaktır Oğuz, G. (Ed.). *Toplumsal Yaşamda Kadın*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınlan No: 884

- Şanlı, S. ve Akbaş, T. (2009). Adana ilinde çalışan polislerin iş doyumu düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11(2), 73-86
- Sarı, T. (2012). *Evlü bireylerin ebeveyn algıları, otomatik düşünceleri ve bağlanma stillerinin evlilik doyumu ile ilişkisi*. Yüksek lisans tezi. Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Tarhan, N. (2006). *Evlilik Psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları
- Taşdöven, H. (2005). Polislerin tükenmişlik düzeylerinin çalıştıkları birimler açısından incelenmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 7(3), 43-58
- Taşköprü, M. (2013). *Evlilik doyumu ile problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- TC Sayıştay Başkanlığı (2013). *Emniyet Genel Müdürlüğü 2012 Yılı Denetim Raporu*. Ankara
- Tezer, E. (1994). Evlilik doyumu ve iş doyumu ilişkisi: ikili çatışmalar ve bazı demografik değişkenlerin rolü. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2: 1-12
- Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik yaşamı ölçeği. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (7), 1-7
- Timurturkan, M. (2009). *Cinsiyet eşitsizliği sorunu*. Adak,N. (Ed.), *Sosyal Problemler Sosyolojisi Dünyadan ve Türkiyeden Örnekler*. Ankara: Siyasal Kitabevi
- Tuncay, E. (2006). *Mükemmelliyetçiliğin evlilik uyumu üzerindeki yordayıcı rolü*. Yüksek lisans tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

- Turan, A.,F. (2010).*Üniversite öğrencilerinin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarını yordamada yalnızlık, benlik saygısı, yaş, cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumunun rolü*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir
- Tufan Çetin, B. (2010). *Evlilik doyumunun bazı değişkenlere göre yordanması*. Yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Tüzün, O. ve Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1), 24-39
- Twenge, J.,M., Campbell, W.,K. ve Foster, C.,A. (2003). Parenthood and marital satisfaction: a meta-analytic review. *Journal of Marriage and Family*, 65,574-583
- Uğur, E. (2013). *Lise öğrencilerinin kişiler arası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları ve saldırganlık tepkileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep
- Wang, L. ve Crane, D.,R. (2001). The relationship between marital satisfaction, marital stability, nuclear family triangulation, and childhood depression. *The American Journal of Family Therapy*, 29, 337-347
- Wong, S. ve Goodwin, R. (2012). Experiencing marital satisfaction across three cultures: a qualitative study. *Journal of Social and Personal Relationships*, 26(8), 1011-1028
- Wunderer, E. ve Schneewind, K.,A. (2008). The relationship between marital standarts, dyadic coping and marital satisfaction. *European Journal of Social Psychology*, 38,462-476

- Yaşar, F. (2009). *İlköğretime devam eden öğrencilerin anne-çocuk ilişkisini kabul ve reddedici algılama düzeyinin annenin evlilik doyumu ve evlilik uyumu düzeyiyle ilişkisi*. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- Yavuzer, H. (2010). *Evlilik Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Yeşilorman, M. (2003). Stress on police officer' s and stress management. *Polis Bilimleri Dergisi*, 5 (1), 91-120
- Yıldız, A. (2013). *Anne baba tutumları ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum: kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 1(4)
- Yılmaz, B. (2009). *Çift kariyerli ailelerde sosyal rol değişimi: kültürel bir değerlendirme*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Yılmaz Dinç, S. (2013). *Polislerdeki evlilik doyumu ile mesleki tükenmişlik arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya
- Yiğit, R., Dilmaç, B. ve Deniz, M., E. (2011). İş ve yaşam doyumu: Konya Emniyet Müdürlüğü Alan Araştırması. *Polis Bilimleri Dergisi*, 13(3)
- Yücel, F.,G. (2013). *Yansıtımlı özdeşim, çatışma çözme stilleri, cinsiyet rolleri ve evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Zagura, M. (2012). *Parental status, spousal behaviors and marital satisfaction*. Yüksek lisans tezi, University of Albani College of Arts&Science, New Yor

Zeytinoğlu, E. (2013). *Evli bireylerin benlik algısı, kıskançlık düzeyi, evlilikteki çatışmalar ve evlilik doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir

Ziv, A. ve Gadish, O. (2000). Humor and marital satisfaction. *The Journal of Social Psychology*, 129 (6), 759-768